

ΤΕΙ Κρήτης

**Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Κρήτης**

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (Α.Μ. 10159)

ΤΡΑΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (Α.Μ. 10405)

**«ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ 2010 ΕΩΣ
ΣΗΜΕΡΑ»**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΓΑΛΥΦΙΑΝΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ηράκλειο

Νοέμβριος, 2017

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT.....	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	6
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	9
2.1 Η παγκόσμια οικονομική κρίση.....	9
2.2 Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα.....	12
2.3 Τα αίτια της οικονομικής κρίσης.....	12
2.4 Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης.....	15
2.5 Οικονομική κρίση και τραπεζικό σύστημα.....	16
3. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	19
3.1 Το Τραπεζικό Σύστημα.....	19
3.2 Ορισμός Τράπεζας.....	19
3.3 Ιστορική αναδρομή Τραπεζικού Συστήματος.....	20
3.3.1 Διεθνές επίπεδο.....	20
3.3.2 Εθνικό επίπεδο.....	21
3.4 Χαρακτηριστικά του Τραπεζικού Συστήματος.....	26
3.5 Δομή του Τραπεζικού Συστήματος.....	28
3.6 Οι κίνδυνοι και τα είδη τους.....	31
3.7 Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ).....	32
3.8 Οικονομικοί δείκτες των Ελληνικών Τραπεζών.....	35
4. ΑΝΑΚΕΦΑΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	36
4.1 Εισαγωγικά.....	36
4.2 Ορισμός ανακεφαλαιοποίησης.....	37
4.3 Γενικά στοιχεία ανακεφαλαιοποιήσεων.....	37
4.4 Βασικές έννοιες.....	39
4.5 Πορεία ανακεφαλαιοποιήσεων.....	41
4.6 Παράγοντες που οδήγησαν στην ανακεφαλαιοποίηση.....	44

4.7 Απόφαση για Ανακεφαλαιοποίηση των Ελληνικών Τραπεζών	46
4.7.1 Άμεσα εμπλεκόμενοι και η στάση τους επί του θέματος.....	47
4.7.2 Εφαρμοστικός νόμος Βενιζέλου.....	48
4.7.3 Νόμος Στουρνάρα για την ανακεφαλαιοποίηση	48
4.8 Διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών Τραπεζών.....	49
4.8.1 Διαχωρισμός συστημικών και μη συστημικών Τραπεζών	51
4.8.2 Συστημικές Τράπεζες	51
4.8.3 Μη συστημικές Τράπεζες.....	54
4.9 Ανακεφαλαιοποιήσεις τραπεζών	55
4.9.1 Εθνική Τράπεζα Ελλάδος	55
4.9.2 Τράπεζα Πειραιώς.....	58
4.9.3 Alpha Bank	62
4.9.4 Eurobank Ergasias	65
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	73

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η χρηματοπιστωτική κρίση που έκανε την εμφάνισή της τόσο στη χώρα μας όσο και σε άλλες χώρες, από το 2007 και έπειτα κυρίως, είχε σημαντικές συνέπειες σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένου του τραπεζικού, ο οποίος επλήγη σε μεγάλο βαθμό, όντας ο βασικός άξονας της οικονομίας και του αντίστοιχου συστήματος. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κατάσταση που είχε προκύψει, όφειλαν να γίνουν μεταρρυθμίσεις και να ληφθούν σοβαρά μέτρα. Οι τράπεζες που έχουν καταλυτικό ρόλο στην οικονομία, ακολούθησαν κάποια μέτρα που αφορούσαν στη βιωσιμότητά τους, με βασικότερο τις ανακεφαλαιοποιήσεις στις οποίες προχώρησαν. Η παρούσα εργασία αφορά στις ανακεφαλαιοποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν στις συστημικές, βιώσιμες τράπεζες, προκειμένου να συνεχίσουν να υφίστανται και να αντεπεξέρχονται στις ανάγκες τους, στηρίζοντας παράλληλα, την οικονομία της χώρας. Αφού γίνει αναφορά στην οικονομική κρίση που μαστιάζει τη χώρα μας και στο τραπεζικό σύστημα, το οποίο επηρεάστηκε σημαντικά, γίνεται λόγος για τις ανακεφαλαιοποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν στις τέσσερις συστημικές τράπεζες της χώρας και τα βασικά στοιχεία αυτών. Η παρούσα εργασία είναι βασισμένη στη βιβλιογραφική επισκόπηση, αφού μέσω αυτής αναζητήθηκαν και συλλέχθηκαν σημαντικές πληροφορίες και στοιχεία για το συγκεκριμένο θέμα, προκειμένου αυτό να είναι πλήρες και ακριβές.

Λέξεις-κλειδιά: χρηματοπιστωτική κρίση, τραπεζικό σύστημα, συστημικές τράπεζες, Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), ανακεφαλαιοποίηση

ABSTRACT

The financial crisis that has occurred in our country as well as in other countries since 2007 onwards has had major implications in a number of areas, including banking, which has been heavily affected, being the mainstay of the economy and of the corresponding system. In order to deal with the situation that had arisen, reforms and serious action needed to be taken. Banks, that have a catalytic role in the economy followed some of their sustainability measures, most notably the recapitalizations they have made. This paper deals with the recapitalizations made to systemic and viable banks in order to continue to exist and to meet their needs, while supporting the country's economy. After reporting on the financial crisis that is plaguing our country and the banking system, which has been greatly affected, an account of the recapitalizations applied to the four systemic banks in the country and their key elements. The present paper is based on the bibliographic review, as complete and accurate important information were searched and collected on the subject matter.

Key words: financial crisis, banking system, systemic banks, Financial Stability Fund (FSF), recapitalization

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε, ύστερα από συζητήσεις ενδιαφέροντος και προβληματισμού των συγγραφέων αναφορικά με την οικονομική κρίση στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες, καθώς και η επιρροή της σε διάφορους τομείς, οι οποίοι κλονίστηκαν ιδιαίτερα. Ένας απ' αυτούς είναι και το τραπεζικό σύστημα, το οποίο είναι ο καταλύτης της εκάστοτε οικονομίας. Οι τράπεζες της Ελλάδας, επλήγησαν σημαντικά και κάποιες, προκειμένου να «επιβιώσουν», οδηγήθηκαν σε ανακεφαλαιοποιήσεις των μετοχικών τους κεφαλαίων. Το συγκεκριμένο θέμα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και γι' αυτόν τον λόγο, αποφασίστηκε από κοινού με τον επιβλέποντα καθηγητή, να υλοποιηθεί η παρούσα πτυχιακή εργασία, βασισμένη σ' αυτό. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε ως συγγραφείς της εργασίας, ήταν κυρίως η προσέγγιση του συγκεκριμένου θέματος, η οποία όμως, δεν αποτέλεσε βασικό εμπόδιο στην ολοκλήρωση της εργασίας. Δεν υπήρξαν ιδιαίτερα προβλήματα που θα μπορούσαν να δυσχεράνουν την περάτωσή της. Για τον λόγο ότι είναι ομαδική, τα μέρη διαχωρίστηκαν για τη συγγραφή, αφού είχε προηγηθεί η αναζήτηση πηγών και σημαντικών στοιχείων και από τους δύο συγγραφείς. Έπειτα απ' την κοινή αναζήτηση, πάρθηκε από κοινού η απόφαση διαχωρισμού των κεφαλαίων. Πιο συγκεκριμένα, ο πρώτος συγγραφέας (Παπαδόπουλος Κωνσταντίνος) ανέλαβε τη συγγραφή του προλόγου, της Εισαγωγής και των δύο πρώτων κεφαλαίων, τα οποία αφορούν στην οικονομική κρίση και το τραπεζικό σύστημα και ο δεύτερος (Τράκας Δημήτριος) ασχολήθηκε με τη συγγραφή του κεφαλαίου της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών και του epilόγου.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα, τα τελευταία κυρίως χρόνια, μαστίζεται από τη χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία έχει επηρεάσει διάφορους τομείς, όπως είναι λογικό, εφόσον συνδέονται άμεσα με την οικονομία της χώρας και την ανάπτυξή της (Δοξαράς, 2014). Η αρχή της οικονομικής κρίσης για τη χώρα μας, τοποθετείται στο 2007 (Kentikelenis, Karanikolos, Papanicolas, Basu, McKee & Stuckler, 2011). Η οικονομική κρίση ωστόσο, δεν είναι ένα φαινόμενο που συναντάται μόνο στη χώρα μας, αλλά εντοπίζεται και σε άλλες χώρες, άρα αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο (Αντωνοπούλου, 2013). Συγκεκριμένα, ολόκληρη η Ευρωζώνη (Eurozone) μαστίζεται από την οικονομική κρίση με διαφορετικό τρόπο και διαφορετικές επιπτώσεις, αφού η κάθε χώρα έχει επηρεαστεί σε διαφορετικό βαθμό (De Grauwe, 2010). Οι αιτίες και οι επιπτώσεις που αυτό έχει είναι πολλές και αφορούν διαφορετικούς τομείς.

Όπως είναι λογικό, το τραπεζικό σύστημα της χώρας δεν είναι δυνατό να αποκλειστεί και να μείνει ανεπηρέαστο από αυτή την κρίση, αντίθετα είναι ένας από τους βασικότερους παράγοντες που επηρεάζονται, οδηγώντας σε σοβαρότατες συνέπειες (Καρατζόγλου, 2016). Για να επιτευχθεί η σταθερότητα στον τομέα του τραπεζικού συστήματος, το οποίο επηρεαζόταν άμεσα από το δημόσιο χρέος της χώρας, δημιουργήθηκε το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), προκειμένου μέσω αυτού να διευκολυνθεί η ήδη επιβαρυσμένη κατάσταση (Σκουτέλη, 2015).

Καθώς, διάφοροι τομείς επηρεάζονταν από την κρίση, αυτή επηρέασε άμεσα και τις τράπεζες, αφού όπως προαναφέρθηκε, το τραπεζικό σύστημα έχει καταλυτικό ρόλο στον τομέα της οικονομίας, με αποτέλεσμα, αυτές να διαμορφωθούν εκ νέου και να αναγκαστούν να προχωρήσουν σε ανακεφαλαιοποιήσεις. Οι συστημικές τράπεζες που οδηγήθηκαν σε ανακεφαλαιοποιήσεις (Μορφονιός, 2013), αναλύονται περαιτέρω στη συνέχεια της εργασίας. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι ανακεφαλαιοποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν ήταν τρεις στον αριθμό, με διαφορετικά αποτελέσματα η καθεμία απ' αυτές (Αγουρίδης, 2017).

Τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα αναγκάστηκαν να προχωρήσουν σε ανακεφαλαιοποιήσεις, αφού βρέθηκε στο προσκήνιο η ανάγκη για διαμόρφωση εκ

νέου και αναδιάταξη του τραπεζικού συστήματος, όπως αυτό ήταν γνωστό έως εκείνη την περίοδο (Σκουτέλη, 2015). Όλα τα παραπάνω, αναλύονται περαιτέρω στη συνέχεια, προκειμένου να γίνει αντιληπτή η διαδικασία που ακολουθήθηκε και τα αποτελέσματα αυτής.

Πιο συγκεκριμένα, παρακάτω γίνεται αναφορά στην οικονομική κρίση που κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και στο τραπεζικό σύστημα της χώρας, ώστε να αποσαφηνιστούν βασικές έννοιες για την κατανόηση του θέματος. Έπειτα, αφού τα παραπάνω καταστούν σαφή, γίνεται λόγος για την ανακεφαλαιοποίηση και δίνεται οποιαδήποτε πληροφορία θεωρείται σημαντική γι' αυτή. Αναλύονται οι ανακεφαλαιοποιήσεις της εκάστοτε τράπεζας που συμμετείχε σ' αυτή τη διαδικασία, όπως αυτές συνέβησαν. Σκοπός είναι η πλήρης κατανόηση των παραπάνω, ώστε να γίνει φανερός ο λόγος και η διαδικασία των ανακεφαλαιοποιήσεων των ελληνικών τραπεζών. Για όλα τα παραπάνω αντλήθηκαν πληροφορίες και σημαντικά στοιχεία, πραγματοποιώντας βιβλιογραφική επισκόπηση, προκειμένου να είναι πλήρεις και ακριβείς οι πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν, βάσει των οποίων συντέθηκε η επικείμενη εργασία. Καταβλήθηκε προσπάθεια εξακρίβωσης των πληροφοριών, αναζητώντας τες σε παραπάνω από μία πηγές, ώστε να αποφευχθεί πιθανή παραπληροφόρηση και ανακρίβεια.

Από τα παραπάνω και βάσει των πληροφοριών που συλλέχθηκαν, έγινε φανερό ότι εξαιτίας της οικονομικής κατάστασης που κυριαρχεί στη χώρα μας και πλήττει το τραπεζικό σύστημά της, οι ανακεφαλαιοποιήσεις των ελληνικών τραπεζών ήταν μια αναπόφευκτη ενέργεια, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους και η διατήρηση της οικονομίας, ώστε η τελευταία να μην καταρρεύσει.

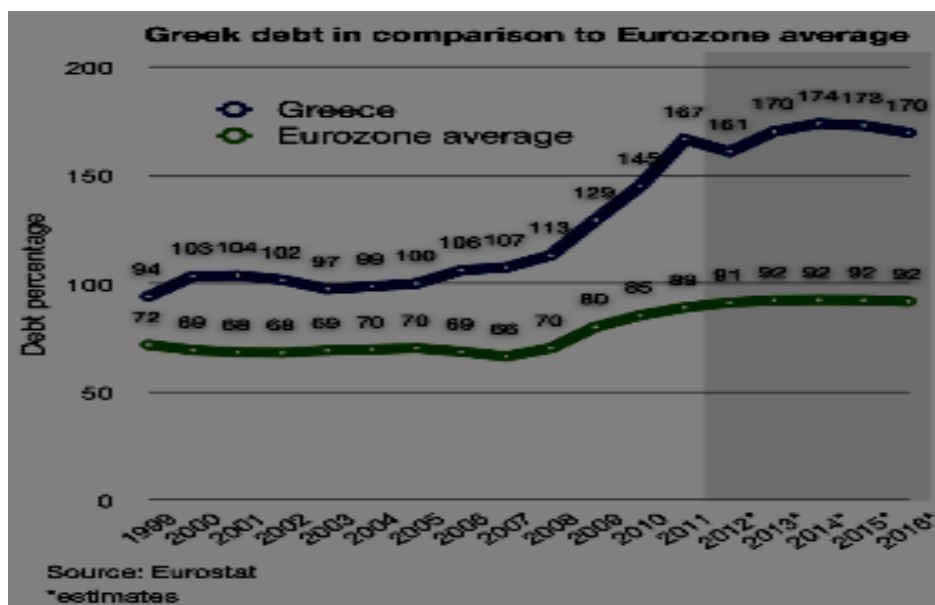
Αναφορικά με τη διάρθρωση της εργασίας, αυτή χωρίζεται σε τέσσερα κεφάλαια. Το πρώτο είναι η εισαγωγή, το δεύτερο αφορά την οικονομική κρίση τόσο στην Ελλάδα όσο και στις άλλες χώρες, το τρίτο αναφέρεται στο τραπεζικό σύστημα και διασαφηνίζονται σημαντικά στοιχεία γι' αυτό και το τέταρτο κεφάλαιο αφορά στις ανακεφαλαιοποιήσεις των τραπεζών, στη διαδικασία και την εξέλιξή τους.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

2.1 Η παγκόσμια οικονομική κρίση

Τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα, όπως και άλλες χώρες στον κόσμο, βιώνουν έντονα την οικονομική κρίση (economic crisis), η οποία τις μαστιάζει, καθώς και τις συνέπειες αυτής σε διάφορους τομείς που επηρεάζουν ο καθένας με τον δικό του τρόπο τη ζωή και το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων. Το πρόβλημα της οικονομικής ύφεσης είναι εμφανές σε αρκετές χώρες, εφόσον αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο, σε κάποιες από τις οποίες έχει σοβαρότερες συνέπειες λόγω του μεγέθους του, ενώ σε άλλες, οι επιπτώσεις είναι δεν είναι το ίδιο σοβαρές. Ολόκληρη η Ευρωζώνη έχει επηρεαστεί από την οικονομική κρίση σε διαφορετικό βαθμό ωστόσο, η εκάστοτε χώρα που την αποτελεί (De Grauwe, 2010).

Εικόνα 1. Το ελληνικό χρέος συγκριτικά με το μέσο όρο της Ευρωζώνης.

Η αρχή της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, η οποία επηρέασε και τη χώρα μας, τοποθετείται στο 2007, όταν πυροδοτήθηκε η χρηματοπιστωτική κρίση (financial crisis) μέσω της κρίσης ενυπόθητων δανείων (mortgage loans). Σημαντικό ρόλο έπαιξε και η πετρελαϊκή κρίση (oil crisis), η οποία έκανε την εμφάνισή της το 2008 και ήταν παροδική. Αυτοί οι δύο παράγοντες σε συνδυασμό οδήγησαν με τη σειρά τους στην

παγκόσμια κρίση του 2009, η οποία είχε καταλυτικό ρόλο για την οικονομία (Δοξαράς, 2014). Οι λόγοι που συνέβαλαν στην οικονομική κρίση είναι αρκετοί, μεταξύ των οποίων είναι η οικονομία των αγορών (financial markets) και οι αρχές (authorities) της Ευρωζώνης (De Grauwe, 2010). Αναπόφευκτα αυτή η οικονομική κρίση εξελίχθηκε στην κρίση εξυπηρέτησης χρέους που βιώνουμε τα τελευταία χρόνια (Δοξαράς, 2014). Η βαθύτερη και πολύπλευρη κρίση ωστόσο, εντοπίζεται να επηρέασε αρνητικά τη χώρα μας το 2010 και έπειτα, αφού αυτά τα χρόνια φαίνονται να είναι πολύ πιο δύσκολα από τα προηγούμενα σε όλα τα επίπεδα (Economidou, Kaitelidou, Katsikas, Siskou & Zafirovou, 2014). Οι κίνδυνοι της οικονομικής κρίσης της Ελλάδας ελλόχευαν και για άλλες χώρες, οι οποίες βρέθηκαν υπό απειλή, εφόσον το οικονομικό σύστημα των χωρών συνδέεται άμεσα (Zettelmeyer, Trebesch & Gulati, 2013).

Οι συνέπειες της κρίσης σε διάφορους τομείς είναι έντονες και εξίσου σημαντικές. Οι χώρες, όπου το εισόδημα είναι χαμηλότερο, οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης γίνονται φανερές μέσω της καταναλωτικής ζήτησης, η οποία είναι ιδιαίτερα μειωμένη, της αυστηρότερης πρόσβασης σε κεφάλαια, των μειωμένων άμεσων επενδύσεων από ξένους παράγοντες, καθώς και των λιγοστών δημοσίων επενδύσεων που γίνονται στη χώρα (Ευθυμίου κ.ά., 2013). Τα παραπάνω έχουν σοβαρότατες συνέπειες, αφού είναι υπεύθυνα για τα υψηλά ποσοστά ανεργίας (unemployment), όπως και της μείωσης των εισοδημάτων (Pronorou, 2013). Η ανεργία φαίνεται να αυξήθηκε δραματικά σε μικρό χρονικό διάστημα, καθώς συνέβη το ίδιο και με το χρέος. Τα ποσοστά των ανέργων είναι πολύ υψηλά και τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν μεγάλη αύξηση τα τελευταία ιδίως χρόνια (Kentikelenis et al., 2011). Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η μείωση του εισοδήματος των νοικοκυριών σε συνδυασμό με την αύξηση της ανεργίας, αποτελούν δύο από τις βασικότερες συνέπειες της κρίσης αυτής (Zavras, Tsiantou, Pavi, Mylona & Kyriopoulos, 2013). Τα τοπικά νομίσματα των χωρών υποτιμούνται με αποτέλεσμα να αυξάνεται το κόστος των εισαγωγών, το οποίο έχει αρκετά σοβαρές συνέπειες σε ολόκληρη την οικονομία (Ευθυμίου κ.ά., 2013).

Υψίστης σημασίας όσον αφορά το θέμα της οικονομικής κρίσης είναι η έκρηξη της φούσκας σχετικά με τα ακίνητα που έγινε στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής στην πτώχευση της Lehman Brothers, η οποία είχε σοβαρότατες συνέπειες στις

χρηματιστηριακές αγορές. Τόσο οι ανεπτυγμένες όσο και οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες χρειάστηκαν κρατική παρέμβαση, προκειμένου να σταθεροποιηθεί ο τραπεζικός τομέας αλλά και να διευθετηθεί το θέμα της «υφεσιακής» επίδρασης της απομόχλευσης, η οποία επήλθε από την αποσταθεροποίησή του. Τόσο οι παραπάνω παράγοντες όσο και η αύξηση της φυγής των επενδυτικών κεφαλαίων προς την «ποιότητα», οδήγησαν αναπόφευκτα σε μια κρίση ρευστότητας, η οποία σχετίζεται άμεσα με την εξυπηρέτηση του χρέους στον ιδιωτικό αλλά και στον δημόσιο τομέα.

Ωστόσο, πρωταγωνιστικό ρόλο στην οικονομική κρίση και τα αίτιά της έχουν και οι μακροοικονομικοί παράγοντες (macroeconomic factors), οι οποίοι δε θα ήταν σωστό να παραλειφθούν. Τέτοιου είδους παραδείγματα είναι οι ανισορροπίες που παρουσιάζονται στα εμπορικά ισοζύγια των κρατών (Δοξαράς, 2014).

Παραπάνω, έγινε λόγος για την παροδική πετρελαϊκή κρίση που συνέβαλε στη δημιουργία της παρούσας οικονομικής κρίσης (Ευθυμίου κ.ά., 2013). Συγκεκριμένα, η τιμή του πετρελαίου αυξήθηκε σημαντικά εξαιτίας των κερδοσκοπικών συναλλαγών το έτος του 2008 και λίγο νωρίτερα. Επίσης, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ ευρώ και δολαρίου είχαν απαγορευτικά όρια και έτσι, η οικονομική κρίση στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε άλλες χώρες είχε σοβαρές συνέπειες. Η πιστωτική φούσκα έκανε την αρχή και έπειτα, η κατάσταση για την οικονομία κρίθηκε σοβαρή, αφού πλέον βρισκόμαστε σε μια διαδικασία απομόχλευσης που αφορά τη μείωση των ανεκτών επιπέδων χρέους.

Τα παραπάνω οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ευρωπαϊκή οικονομική κρίση και η πολιτική λιτότητας (austerity policy) που έχει κυριαρχήσει σε πολλές χώρες, τροφοδοτούν μια «αποπληθωριστική δίνη» που έχει ως αποτέλεσμα την ύφεση της οικονομίας και την αύξηση των ποσοστών ανεργίας αλλά παράλληλα, διατηρούνται τα ελλείμματα των κυβερνήσεων σε ριψοκίνδυνα επίπεδα και έτσι, τα χρέη τους μετατρέπονται σε μη βιώσιμα με σοβαρότατες συνέπειες στην εξέλιξη της οικονομίας και οδηγώντας την κρίσιμη αυτή κατάσταση σε αδιέξοδο (Δοξαράς, 2014).

2.2 Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Το δημοσιονομικό έλλειμμα (deficit) της Ελλάδας έκλεισε σε αρκετά υψηλά επίπεδα για το έτος 2009 και έτσι, έγινε γνωστό ότι αυτό δεν ήταν βιώσιμο. Η χώρα και συγκεκριμένα, η εκάστοτε κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές, προκειμένου να χρηματοδοτηθεί το τρέχον δημοσιονομικό έλλειμμα και να γίνει η αναχρηματοδότηση του χρέους. Η χώρα εξαιτίας αυτής της κατάστασης, βρέθηκε στην ανάγκη να ανακτήσει την αξιοπιστία της ως προς τις διεθνείς αγορές για να επιτύχει και τη μείωση των επιτοκίων. Για τους παραπάνω λόγους, προέβη στη λήψη αυστηρών μέτρων, προκειμένου να μειωθούν οι δαπάνες, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα κλίμα, το οποίο δεν ήταν καθόλου ευχάριστο, αντίθετα χαρακτηρίστηκε ιδιαίτερα αρνητικό. Δεν ήταν δυνατό να αποφευχθούν οι μηχανισμοί βοήθειας για τη χώρα μας, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα που λειτούργησαν από κοινού για τον ίδιο σκοπό.

Ο τότε πρωθυπουργός της χώρας, ο Γεώργιος Α. Παπανδρέου ανακοίνωσε την ανάγκη της Ελλάδας να δεχθεί τον μηχανισμό στήριξης το 2010. Η χρηματοδότηση του μηχανισμού έγινε υπό όρους, οι οποίοι δέσμευαν την Ελλάδα να λάβει ορισμένα μέτρα που αφορούσαν στη δημοσιονομική προσαρμογή και άλλα για τη δημοσιονομική εξυγίανση. Έπειτα απ' αυτό, η χώρα βρέθηκε σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας και γι' αυτόν το λόγο, κρίθηκε απαραίτητο να ακολουθηθεί μια πολιτική λιτότητας και περικοπών, μέσα από το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα που ψηφίσθηκε έναν χρόνο αργότερα. Ακόμη, συζητήθηκε η πώληση ενός μέρους της δημόσιας περιουσίας και ζητήθηκε «κούρεμα» του χρέους με σκοπό αυτό να γίνει βιώσιμο και η χώρα μας να μπορέσει να ανταποκριθεί και να τηρήσει τις δεσμεύσεις της (el.wikipedia.org).

2.3 Τα αίτια της οικονομικής κρίσης

Κάποια από τα αίτια της οικονομικής κρίσης προαναφέρθηκαν στην προηγούμενη υποενότητα. Είναι αρκετοί οι λόγοι που οδήγησαν τη χώρα στην παρούσα κατάσταση

και οι απαρχές τους τοποθετούνται κάποιες δεκαετίες πριν, όταν η κατάσταση στην Ελλάδα ήταν ανεξέλεγκτη και η χώρα διένυε τη «χρυσή εποχή» της. Το κεφάλαιο άρχισε να συσσωρεύεται με ταχείς ρυθμούς μετά τη μεταπολεμική περίοδο στον ανεπτυγμένο καπιταλισμό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η κρίση που έκανε την εμφάνισή της την περίοδο του 1970, η οποία ξεπεράστηκε γρήγορα. Ακολούθησε μια ιδιαίτερη περίοδος, η οποία χαρακτηριζόταν «νεοφιλελεύθερη» και έπειτα, έγινε αρκετά έντονο το φαινόμενο της χρηματιστικοποίησης της καπιταλιστικής οικονομίας.

Ωστόσο, ακόμη και πριν απ' αυτή την περίοδο, υπήρχαν έντονα διαρθρωτικά προβλήματα, τα οποία δεν αντιμετωπίστηκαν, αντίθετα αυξήθηκαν. Σ' αυτό έπαιξε σημαντικό ρόλο η πολιτική που ακολουθήθηκε, αφού αυτή κατευθυνόταν προς τις αυτορρυθμιζόμενες αγορές. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η οικονομική κρίση που περνάει η Ελλάδα, είναι πολύ πιο έντονη και ουσιαστική, συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό συμβαίνει, επειδή τα διαρθρωτικά προβλήματα της χώρας μας δε λύνονται ούτε εξομαλύνεται η κατάσταση, αντιθέτως διογκώνονται, αφού προστίθενται μονίμως κι άλλα εκτός απ' αυτά που ήδη υπάρχουν. Αυτό οδηγεί σε αδιέξοδο και παρατείνει τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, η οποία ήδη «επιβιώνει» αρκετά χρόνια.

Μια βασική αιτία εντοπίζεται στο γεγονός ότι οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι εκτός του κέντρου της, ήταν πάντοτε λιγότερο ανταγωνιστικές στον οικονομικό τομέα σε σχέση με όσες βρίσκονται στο κέντρο. Το ίδιο ισχύει και στον παραγωγικό τομέα, όπου οι περιφερειακές χώρες εμφανίζονται επίσης, λιγότερο ανταγωνιστικές από τις υπόλοιπες. Αυτό σχετίζεται άμεσα με τις ανισορροπίες που παρουσιάζονται στις εξωτερικές εμπορικές ροές και συνεπώς, στο «ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών» που υπάρχει μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι «αδύναμες» αυτές οικονομίες χαρακτηρίζονται από χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, ελάχιστη εσωτερική αγορά, γεωργία που δεν είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική εξαιτίας της μορφολογίας του εδάφους σε πολλές περιπτώσεις, αξιοσημείωτη απόσταση από την καρδιά του βιομηχανικού και εμπορικού κέντρου και έλλειψη σημαντικών αγορών από τις γειτονικές χώρες, κάτι που θα μπορούσε να λειτουργήσει υπέρ της οικονομίας τους.

Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες που βασίζει την οικονομία της στον τομέα του τουρισμού, της ναυτιλίας και της οικοδομής. Ωστόσο, οι συγκεκριμένοι κλάδοι είναι αυτοί που επηρεάστηκαν από τους πρώτους εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Φυσικά, οι Τράπεζες, οι οποίες παίζουν καταλυτικό ρόλο στην οικονομία, δεν ήταν δυνατό να μείνουν ανεπηρέαστες, αφού λειτούργησαν με αξιοσημείωτους ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης, τόσο στο εσωτερικό της χώρας, όσο και στο εξωτερικό, επεκτεινόμενες σε Βαλκανικές χώρες και χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Οι Τράπεζες αλλά και άλλες επιχειρήσεις που επεκτάθηκαν σε άλλες χώρες, επηρεάστηκαν άμεσα από την οικονομική κρίση, η οποία δεν πλήττει μόνο τη χώρα μας αλλά και άλλες χώρες, όπου λειτουργούν (Δοξαράς, 2014).

Η κρίση στον τομέα των Τραπεζών οφείλεται σε διάφορους λόγους. Κάποιοι από τους βασικότερους είναι η αλόγιστη χρήση στεγαστικών δανείων (mortgage securitization) που γινόταν επί σειράς ετών (Χουλιαράς, 2012), η αυξημένη χρήση δανειακών κεφαλαίων (financial leverage), η «πλημμελής διαβάθμιση πιστοληπτικού κινδύνου ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης» (bond ratings), οι αμοιβές που υπήρχαν στον χρηματοπιστωτικό τομέα (bonus), η μεγάλη συσσώρευση κεφαλαίου με το ποσοστό κέρδους οικονομίας από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής αλλά και οι μειωμένης σημασίας περιοριστικοί όροι που υπήρχαν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας, ιδιαίτερα μετά το 1992.

Δε θα ήταν σωστό να παραλειφθούν και να μην αναφερθούν τρεις επιπλέον παράγοντες που οδήγησαν στη δημοσιονομική κρίση. Ένας από αυτούς τους παράγοντες είναι η σημαντική μείωση των φορολογικών εσόδων της χώρας, κυρίως τα χρόνια που προηγήθηκαν της κρίσης. Επίσης, το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση υποχρέωνε τις εκάστοτε κυβερνήσεις να δανείζονται από εμπορικές τράπεζες και όχι απευθείας από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, με αποτέλεσμα να εκτιναχθούν τα επιτόκια του δανεισμού. Λόγω της μη εμπιστοσύνης των αγορών προς την Ελλάδα, τα επιτόκια του δανεισμού αυξήθηκαν σε μεγάλο βαθμό και έτσι, η χώρα κατέφυγε στη λύση της δανειακής στήριξης του ελληνικού Δημοσίου από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.), το οποίο επέφερε σημαντικές μειώσεις στις δαπάνες και μια αυστηρή πολιτική λιτότητας σε όλους τους τομείς (Δοξαράς, 2014).

2.4 Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης

Οι επιπτώσεις που πιθανόν να προκαλέσει μια οικονομική κρίση δεν είναι ασήμαντες, αντίθετα είναι υψίστης σημασίας και έχουν σοβαρό αντίκτυπο σε διάφορους τομείς στην εύρυθμη λειτουργία της χώρας. Αρχικά, σύμφωνα με τον Δοξαρά (2014), η οικονομική κρίση επιφέρει σημαντικά προβλήματα ρευστότητας τόσο σε Τράπεζες όσο και σε επιχειρήσεις, η παροχή δανείων γίνεται πιο δύσκολη, ο κύκλος των εργασιών αλλά και ο τζίρος των επιχειρήσεων μειώνεται αισθητά, συνέπεια αυτού είναι οι απολύσεις μεγάλου αριθμού εργαζομένων, αυξάνοντας τα ποσοστά της ανεργίας (Pronoroulos, 2013). Επίσης, παρατηρείται μείωση της παραγωγής αλλά και του εθνικού εισοδήματος, όπως και της κατανάλωσης. Πολλές επιχειρήσεις οδηγούνται αναπόφευκτα στη χρεοκοπία ή κάποιες «μεταναστεύουν» σε άλλες χώρες. Ακόμη, η χρηματιστηριακή δραστηριότητα μειώνεται σε μεγάλο βαθμό σε πολλούς χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Τα δημόσια έσοδα είναι αρκετά χαμηλά και παράλληλα, αυξάνεται το δημόσιο έλλειμμα. Το χρέος κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα και δε μειώνεται, αντιθέτως διογκώνεται. Ακόμη, παρατηρείται σημαντική μείωση των εξαγωγών, η οποία επιφέρει κι αυτή με τη σειρά της, τις ανάλογες συνέπειες στην οικονομία της χώρας.

Η καθεμία από τις χώρες που μαστίζονται από την οικονομική κρίση, προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την κατάσταση με διάφορους τρόπους, έχοντας τα ανάλογα αποτελέσματα κάθε φορά. Για παράδειγμα, στην Ιρλανδία υπήρξε πληθώρα ξένων και κυρίως, αμερικανικών επενδύσεων, λόγω της χαμηλής φορολόγησης των κερδών και πολιτισμικών παραγόντων, οι οποίοι ενίσχυσαν την οικονομία της χώρας. Ένα άλλο εξίσου σημαντικό παράδειγμα είναι η γειτονική Ιταλία, όπου οι βόρειες περιοχές της συνέχισαν να αναπτύσσονται και σ' αυτές βασίστηκε η οικονομία ολόκληρης της χώρας που αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα. Η Ελλάδα, η Ισπανία αλλά και η Πορτογαλία αντιμετώπισαν την υποκατάσταση της παραγωγής τους από εισαγωγές χάρη σε αλληπάλληλες υποτιμήσεις των νομισμάτων τους, περιορίζοντας το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σε χαμηλά επίπεδα, τα οποία δεν έθεταν την κατάσταση σε κίνδυνο, αδυνατώντας ωστόσο, να αποφύγουν τη χρόνια υποαπασχόληση του εργατικού δυναμικού τους.

Ήταν αναπόφευκτος ο φθηνός δανεισμός για τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον δεν ήταν πλέον δυνατό να ακολουθηθούν ανάλογες πολιτικές με αυτές του παρελθόντος αναφορικά με την οικονομία. Το ευρώ, το οποίο είναι κοινό νόμισμα των χωρών αυτών, βοήθησε στην ανατίμηση του νομίσματος αλλά και στην ουσιαστική μείωση των επιτοκίων.

Ο ιδιωτικός δανεισμός στην Ελλάδα κατάφερε να συντηρήσει την οικονομική μεγέθυνση, όντας αναπτυσσόμενος με ταχείς ρυθμούς, ωστόσο δεν έφτασε ούτε στο μέσο όρο της ευρωζώνης. Παρόλα αυτά, καθώς το αρχικό του επίπεδο ήταν ιδιαίτερα χαμηλό, μπόρεσε να δώσει μια ώθηση στην οικονομική δραστηριότητα, χωρίς να φτάσει σε ακραία επίπεδα. Το τραπεζικό σύστημα της χώρας αύξησε τους ισολογισμούς του, χωρίς όμως να προχωρήσει σε δανεισμό μεγάλου μεγέθους και χωρίς να αλλάξει τη συντηρητική στάση που έχει σε ό,τι αφορά τα εξωτικά χρηματοοικονομικά προϊόντα (Δοξαράς, 2014).

2.5 Οικονομική κρίση και τραπεζικό σύστημα

Η χρηματοπιστωτική κρίση των τελευταίων ετών επηρέασε αρνητικά το χρηματοπιστωτικό σύστημα σε διεθνές επίπεδο. Απ' αυτό εννοείται πως δεν αποκλείεται και η περίπτωση της Ελλάδας, εφόσον η οικονομική κρίση τη μαστίζει τα τελευταία χρόνια. Η κρίση αυτή φαίνεται να είναι αποτέλεσμα των συσσωρευμένων μεγάλων δημοσιονομικών χρεών και ελλειμμάτων των τελευταίων τριάντα χρόνων (Λάτσιου, 2014). Η αρχή της κρίσης αυτής τοποθετείται στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, το 2007 και έπειτα, ακολούθησε η εξάπλωσή της σε πολλές χώρες. Η κρίση αυτή επηρέασε άμεσα τις Τράπεζες, οι οποίες τέθηκαν σε κίνδυνο και απειλήθηκε η βιωσιμότητά τους (Laeven & Valencia, 2010). Σημαντικό αντίκτυπο στη ρευστότητα των τραπεζών είχε η πιστωτική ασφυξία αλλά και η ελλιπής ρευστότητα που κυριάρχησε στις διεθνείς αγορές. Φυσικά, οι συνέπειες αφορούσαν και τη χρηματοδότηση των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, όπου ήταν δύσκολη και γινόταν υπό δυσμενείς συνθήκες.

Ωστόσο, έγιναν προσπάθειες, προκειμένου να μην καταστραφεί ολοκληρωτικά το τραπεζικό σύστημα και η ελληνική οικονομία εν όψει της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Σημαντικό ρόλο σε αυτό έπαιξε το γεγονός ότι η Ελλάδα δε διέθετε «επικίνδυνα» τραπεζικά ομόλογα, όπως συνέβη σε περιπτώσεις άλλων Τραπεζών του εξωτερικού, οι οποίες ήρθαν αντιμέτωπες με ζητήματα φερεγγυότητας. Οι ελληνικές Τράπεζες δεν ζημιώθηκαν από τέτοιου είδους θέματα (Καρατζόγλου, 2016). Αυτό συνέβη, επειδή δε βρέθηκαν ουσιαστικά ποτέ στην ανάγκη να επενδύσουν σε ομόλογα τέτοιου είδους, αφού βάσισαν την ανάπτυξή τους, κατά κύριο λόγο, στην επέκταση των δραστηριοτήτων τους σχετικά με τη στεγαστική και καταναλωτική πίστη, την περίοδο που άλλες Τράπεζες του εξωτερικού επένδυαν σε ομόλογα, όπως αυτά που προαναφέρθηκαν, λόγω της έλλειψης άλλου είδους επένδυσης κερδοφορίας. Επίσης, οι Τράπεζες της χώρας μας, βάσισαν την ανάπτυξή τους τα τελευταία χρόνια στη διεθνή τους δραστηριότητα, η οποία ήταν πολύ έντονη και επιτυχής, ιδίως με το πέρασμα των χρόνων.

Οι ελληνικές Τράπεζες διαθέτουν σημαντική κεφαλαιακή επάρκεια. Κατάφεραν να αποφύγουν τον κίνδυνο, εφόσον διέθεταν μεγάλη αξιοπιστία και οι καταθέσεις δε βρέθηκαν σε κίνδυνο. Αντίθετα, άλλες χώρες βρέθηκαν σε υψηλό κίνδυνο και επλήγησαν σημαντικά από τη χρηματοπιστωτική κρίση, χάνοντας την αξιοπιστία και τη φερεγγυότητά τους. Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, υπήρξε αύξηση των επιτοκίων, η οποία σημειώθηκε στη διατραπεζική αγορά. Αυτό ήταν κάτι που επηρέασε τις Τράπεζες σε διεθνές επίπεδο (Καρναμπίτη, 2010).

Είναι πολύ σημαντικό σε περιόδους οικονομικής κρίσης, να διατηρήσουν τη σταθερότητά τους οι Τράπεζες της χώρας, ωστόσο είναι αρκετά δύσκολο να διατηρήσουν σταθερή και την τιμή, προκειμένου να μην επηρεαστεί αρνητικά ο οικονομικός τομέας. Λόγω της μέγιστης σημασίας των Τραπεζών και του ρόλου τους, είναι απαραίτητο να τους δίνεται η απαραίτητη προσοχή, προκειμένου να ενισχυθούν και να ξεπεράσουν τον κίνδυνο, διατηρώντας τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της χώρας στον μέγιστο δυνατό βαθμό που αυτό μπορεί να επιτευχθεί (Orphanides, 2011).

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα διατήρησε χαμηλά επίπεδα αναφορικά με τη μόχλευση στην Ευρώπη με σχέση ενεργητικού προς ίδια κεφάλαια, περίπου 15-16 φορές, σε αντίθεση με ευρωπαϊκά τραπεζικά ζητήματα που πλησίαζαν τις 35 φορές. Επίσης, διατήρησε χαμηλό βαθμό εξάρτησης από τις κεφαλαιαγορές για άντληση

ρευστότητας με σχέση δανείων προς καταθέσεις που πλησίαζαν περίπου το 115%, ενώ σε άλλα τραπεζικά συστήματα άλλων χωρών, η σχέση κυμαινόταν κάπου στο 170%. Ακόμη, διατήρησε αρκετά δυναμική κεφαλαιακή επάρκεια με τα βασικά ίδια κεφάλαια να κυμαίνονται άνω του ποσοστού του 8% σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό τους, το οποίο ποσοστό είναι ιδιαίτερα υψηλό συγκριτικά με την πλειοψηφία άλλων ευρωπαϊκών Τραπεζών. Επιπρόσθετα, έκανε μικρή χρήση έναντι των χρεώσεων της αγοράς του κυβερνητικού πακέτου στήριξης που άγγιζε τα 28 δισεκατομμύρια, που αρχικά, ήταν ένα από τα μικρότερα της Ευρώπης, για να αντιμετωπίσει κατά κύριο λόγο, ζητήματα σχετικά με τη ρευστότητα, που προέκυψαν από την κρίση.

Οι Τράπεζες, προκειμένου να αντλήσουν ρευστότητα και να προχωρήσουν στον δανεισμό των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, χρησιμοποιούν τέσσερις σημαντικές πηγές δανεισμού. Η πρώτη αφορά τις καταθέσεις του αποταμιευτικού κοινού, η δεύτερη τις καταθέσεις από τη διατραπεζική αγορά, η οποία προέρχεται από Τράπεζες που έχουν πλεονάζουσα ρευστότητα, η τρίτη αφορά την έκδοση ομολόγων, ενώ η τελευταία, τον δανεισμό από τη νομισματική τους αρχή δηλαδή, από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για τις Τράπεζες που βρίσκονται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Καρναμπίτη, 2010).

3. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

3.1 Το Τραπεζικό Σύστημα

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί ουσιαστικά την καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Το σύστημα αυτό είναι ιδιαίτερα περίπλοκο, αφού σ' αυτό εντάσσονται οργανισμοί-διαμεσολαβητές μεταξύ αποταμιευτών και πιστούχων, εξασφαλίζοντας έτσι, τον μετασχηματισμό της ρευστότητας. Το τραπεζικό σύστημα της χώρας συμβάλλει άμεσα στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, μέσω της εγχώριας ζήτησης, της χρηματοδότησης συγκεκριμένων δυναμικών κλάδων της οικονομίας και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Για να λειτουργήσει σωστά το σύστημα, οφείλει να υπάρχει αξιόπιστο θεσμικό πλαίσιο που θα αφορά στη λειτουργία της κοινωνίας σε οικονομικό επίπεδο και στηρίζει τις αναπτυξιακές διαδικασίες (Σκουτέλη, 2015).

3.2 Ορισμός Τράπεζας

«Τράπεζα ονομάζεται μία επιχείρηση, η οποία ασχολείται με χρηματικές και πιστωτικές συναλλαγές. Ανάλογα με το είδος της μπορεί να δέχεται καταθέσεις, να χορηγεί δάνεια, να φυλάσσει και να διαχειρίζεται αξιόγραφα, να αναλαμβάνει την πληρωμή για λογαριασμό του πελάτη. Η κερδοφορία της τράπεζας βασίζεται στην λεγόμενη "ψαλίδα", δηλαδή τη διαφορά ανάμεσα στο επιτόκιο δανεισμού και στο επιτόκιο καταθέσεων. Έτσι αν για παράδειγμα μία τράπεζα χορηγεί ένα δάνειο με επιτόκιο 9% και δέχεται κατάθεση με ετήσιο επιτόκιο 2% η διαφορά αυτή (7%) αποτελεί την ψαλίδα που οδηγεί στα κέρδη της τράπεζας. Βέβαια οι τράπεζες αποκομίζουν και από αλλού χρήματα όπως από προμήθειες ή από συμμετοχές και επενδύσεις. Ωστόσο η κύρια λειτουργία της έγκειται στον δανεισμό (χορηγήσεις και καταθέσεις).» (el.wikipedia.org).

Σε ό,τι αφορά την Κεντρική Τράπεζα, ο ορισμός που δίνεται είναι ο εξής: *«Κεντρική Τράπεζα μίας χώρας είναι το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που συντονίζει τις εγχώριες*

τράπεζές της ως προς τη γενική πολιτική τους και η τράπεζα που διαθέτει το εκδοτικό προνόμιο, την αρμοδιότητα δηλαδή να εκδίδει νέο χρήμα» (el.wikipedia.org).

3.3 Ιστορική αναδρομή Τραπεζικού Συστήματος

3.3.1 Διεθνές επίπεδο

Η βασική ιδιότητα των τραπεζικών φορέων ήταν ανέκαθεν η συγκέντρωση χρήματος από τους καταθέτες και ακολουθούσε, ο δανεισμός τους έναντι κάποιου τόκου. Η Τράπεζα έχει έσοδα μέσω των τόκων και την παροχή διαφόρων ειδών υπηρεσιών που παρέχει, όπως για παράδειγμα, μετατροπή συναλλάγματος, μεταφορά χρημάτων κ.ά. Η Τράπεζα έχει διαμεσολαβητικό ρόλο και έχει μεγάλη σημασία για την κατανομή των πόρων μιας οικονομίας και την ολοκλήρωση της παραγωγής, διανομής αλλά και κατανάλωσης.

Οι δανειακές συναλλαγές είναι ένα φαινόμενο, το οποίο είναι παγκοσμίως γνωστό εδώ και πολλά χρόνια. Διαφόρων ειδών οργανισμοί, που αποτελούσαν την πρώτη μορφή της σημερινής Τράπεζας, συναντώνται συχνά, στην ιστορία των πολιτισμών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση της Φλωρεντίας, όπου ήδη από τον 12ο αιώνα, χρηματοδοτούσε το εμπόριο που έκανε με την Αγγλία. Σε ό,τι αφορά τις διεθνείς συναλλαγές, αυτές έχουν τις απαρχές τους πριν και στην εποχή του Κολόμβου, ο οποίος βρέθηκε στην Αμερική, όπου υπήρχε πολύς χρυσός και τον χρησιμοποίησαν στις συναλλαγές τους, ως μέσο πληρωμής. Ωστόσο, η ουσιαστική εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος τοποθετείται τον 16ο αιώνα με τη βιομηχανική επανάσταση. Τότε δημιουργήθηκε η ανάγκη για μεγάλες επενδύσεις και κεφάλαια, αφού η παραγωγή και η κατανάλωση είχαν τον πρωταρχικό ρόλο και έτσι, ξεκίνησε να λειτουργεί σε αρχικό στάδιο το τραπεζικό σύστημα.

Στις χώρες της Κεντρικής αλλά και της Ανατολικής Ευρώπης, το τραπεζικό σύστημα εξελίχθηκε πολύ γρήγορα. Αυτό συνέβη λόγω της μαζικής παραγωγής και των μεγάλων επιχειρήσεων που αναπτύχθηκαν σε αυτές τις χώρες. Οι Τράπεζες, σιγά σιγά επέκτειναν τις δραστηριότητές τους, χωρίς να εστιάζουν μόνο στη συσσώρευση αποταμιεύσεων και τη χρηματοδότηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, στον έλεγχο

της πίστωσης. Η Τράπεζα της Σουηδίας (1674) και η Τράπεζα της Αγγλίας (1694) ήταν οι πρώτες που ιδρύθηκαν. Ήδη τον 18ο αιώνα, ιδρύθηκε η Τράπεζα Rothchild στη Φρανκφούρτη με τα αντίστοιχα υποκαταστήματά της. Η διεθνής τραπεζική ενισχύθηκε αρκετά τον 19^ο αιώνα με τις JPMorgan, Lehman Brothers και την Goldman Sachs, οι οποίες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στις χρηματοδοτήσεις έργων.

Μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και ως την πετρελαϊκή κρίση του 1973, οι Τράπεζες εστίαζαν στη διαμεσολάβηση κατά κύριο λόγο και οι δραστηριότητές τους σχετικά μ' αυτή ήταν η προσέλκυση καταθέσεων, η παροχή πιστωτικών υπηρεσιών, οι υπηρεσίες πληρωμών και ο συμψηφισμός και ο διακανονισμός απαιτήσεων και υποχρεώσεων. Ωστόσο, με το πέρασμα του χρόνου και την εξέλιξη της τεχνολογίας, δημιουργήθηκαν νέες δυνατότητες όπως η χρήση καρτών, οι ηλεκτρονικές συναλλαγές κ.ά. με αποτέλεσμα να αυξηθούν οι συναλλαγές, εφόσον θεωρούνταν ασφαλείς (Καρναμπίτη, 2010). Σταδιακά, οι Τράπεζες προσπαθούν να εξελιχθούν όσο το δυνατόν περισσότερο, προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των καταναλωτών και να τους διευκολύνουν. Γι' αυτόν τον λόγο, η καινοτομία είναι η βασική τους έγνοια.

3.3.2 Εθνικό επίπεδο

Η οικονομία της Ελλάδας βασίζεται κατά κύριο λόγο, στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο αποτελεί έναν διεθνοποιημένο τομέα. Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται ραγδαία ανάπτυξη και εξέλιξη του συγκεκριμένου τομέα και αυτό οφείλεται κυρίως, στην ευρωπαϊκή νομισματική ενοποίηση και τη χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση. Ο τραπεζικός κλάδος έχει καταλυτικό χαρακτήρα για την οικονομία, αφού σχετίζεται άμεσα με τη διοχέτευση δανειακών κεφαλαίων στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες και τους καταναλωτές. Έχει τη δυνατότητα να συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα και τη σταθερότητα και επίσης, μπορεί να συμβάλλει στη σωστή κατανομή των οικονομικών πόρων. Από τα παραπάνω, γίνεται φανερό η δύναμη που έχει ο συγκεκριμένος κλάδος. Ωστόσο, λόγω της κρίσης που μαστίζει τη χώρα, ο τραπεζικός κλάδος δεν ήταν δυνατό να αποφύγει τις συνέπειες και είναι σε κρίσιμη κατάσταση, αφού οι επιλογές του επηρεάζουν άμεσα το μέγεθος και την κερδοφορία

του, όπως και την ταυτότητα ή τον προσανατολισμό που θα έχουν τα διάφορα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα (Καρναμπίτη, 2010).

Χρονικά, η έναρξη της τραπεζικής λειτουργίας στη χώρα μας τοποθετείται στον 19^ο αιώνα και ιδίως, στην εποχή του Καποδίστρια. Το 1828, ιδρύθηκε το πρώτο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, γνωστό ως «Εθνική Χρηματιστηριακή Τράπεζα» (el.wikipedia.org). Ο ρόλος της έμοιαζε με αυτόν της Κεντρικής Τράπεζας και η δραστηριότητά της αφορούσε κυρίως, την έκδοση έντοκων ομολόγων έναντι των κεφαλαίων που παρέχονταν από την ίδια την τράπεζα. Οι δραστηριότητές της κινούνται γύρω απ' αυτόν τον άξονα, αφού δεν είχε τη δυνατότητα να προχωρήσει σε άλλου είδους συναλλαγές. Η λειτουργία της διακόπηκε το 1835.

Σημαντικό ρόλο στην ίδρυση Τραπεζών και στην εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος, είχε και η Ιόνια Τράπεζα, η οποία ιδρύθηκε στα Ιόνια νησιά, όταν αυτά ήταν υπό την κυριαρχία των Άγγλων. Η ίδρυση αυτής της Τράπεζας έγινε το 1839, αφού είχε ήδη διακοπεί η λειτουργία της Εθνικής Χρηματιστηριακής Τράπεζας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Η συγκεκριμένη Τράπεζα δεν έπαψε να λειτουργεί, ακόμη και μετά την προσάρτηση των Ιονίων νήσων στην Ελλάδα και επιπλέον, απέκτησε το εκδοτικό προνόμιο. Το ίδιο προνόμιο είχαν άλλες δύο Τράπεζες εκείνη την περίοδο, η Τράπεζα Ηπείρου- Θεσσαλίας (1881) και η Τράπεζα Κρήτης (1889) (Καρναμπίτη, 2010).

Υψίστης σημασίας είναι η ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, το 1841. Η συγκεκριμένη Τράπεζα είχε το εκδοτικό προνόμιο χαρτονομισμάτων στη χώρα μας έως το 1928 (el.wikipedia.org). Επίσης, λειτουργούσε ως εμπορική Τράπεζα, αφού αποτελούσε την κύρια πηγή άντλησης κεφαλαίων που αφορούσαν τις επιχειρήσεις (Καρναμπίτη, 2010). Το 1953, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος συγχωνεύτηκε με την Τράπεζα Αθηνών, η οποία είχε ιδρυθεί το 1893 και ήταν εξίσου αξιόλογη (www.nbg.gr).

Ένας πολύ σημαντικός αριθμός Τραπεζών ιδρύθηκε, κυρίως μετά την απελευθέρωση και έως το 1900. Η μορφή της λειτουργίας αυτών των Τραπεζών ήταν εμπορική, πιστωτικών συνεταιρισμών, ναυτιλιακής ή βιομηχανικής πίστωσης. Ωστόσο, παρά την πληθώρα των Τραπεζών εκείνης της περιόδου, πολλές δεν επιβίωσαν μετά τον πόλεμο του 1987 και διέκοψαν τη λειτουργία τους. Εξαίρεση αποτέλεσαν ορισμένες Τράπεζες που κατάφεραν να ανταπεξέλθουν σε αυτές τις δυσκολίες. Πιο

συγκεκριμένα, οι Τράπεζες που επιβίωσαν ήταν η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος, η Ιονική Τράπεζα, η Τράπεζα Αθηνών και η Τράπεζα Κρήτης. Έπειτα, ιδρύθηκαν και άλλες Τράπεζες. Ενδεικτικά αναφέρονται η Τράπεζα Μυτιλήνης (1901), η Λιανική Τράπεζα Δομοκού (1902), η Τράπεζα Ανατολής (1904), η Λαϊκή Τράπεζα (1905), η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος (1907) και η Τράπεζα Πειραιώς (1916).

Η ίδρυση των παραπάνω Τραπεζών ήταν αποτέλεσμα της αύξησης της επενδυτικής δραστηριότητας και των εμπορικών συναλλαγών, αφού αυτοί οι τομείς βρίσκονταν σε άνθηση, έπειτα από τη λήξη των Βαλκανικών πολέμων. Ωστόσο, τα χρόνια που ακολούθησαν, κάποιες Τράπεζες αναγκάστηκαν να διακόψουν τη λειτουργία τους λόγω δυσκολιών που αντιμετώπιζαν και έτσι, πολλοί καταθέτες ήρθαν σε δυσχερή θέση, αφού έχασαν μέρος των καταθέσεών τους. Τότε, εμφανίστηκε εντονότερη η ανάγκη της ύπαρξης ενός κεντρικού οργανισμού που θα συντονίζει τους υπόλοιπους. Την κατάσταση δυσχέραινε ακόμη περισσότερο το γεγονός ότι είχαν αρκετές Τράπεζες το εκδοτικό προνόμιο και δεν είχε συγκεντρώσει μια τις βασικές αρμοδιότητες, ώστε να διευκολυνθεί η κατάσταση. Η κατάσταση στον οικονομικό τομέα έτεινε να γίνει ανεξέλεγκτη, αφού δεν ακολουθούσαν όλα τα πιστωτικά ιδρύματα μια κοινή οικονομική πολιτική. Έτσι, το 1928, ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος κι έτσι, διαμορφώθηκε ένα κανονιστικό πλαίσιο για τη λειτουργία των Τραπεζών.

Τα επόμενα χρόνια, κυρίως κατά τη διάρκεια του 1984, παρουσιάστηκε η ανάγκη της απλοποίησης και της λογίκευσης των πιστωτικών κανόνων, του ανοίγματος του τραπεζικού συστήματος σε άλλες καινοτόμες κατηγορίες εργασιών, η διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων που ήταν μικρομεσαίου χαρακτήρα στην τραπεζική χρηματοδότηση και άλλου είδους ανάγκες. Το έργο αυτό που ξεκίνησε, αποσκοπώντας σε όλα τα παραπάνω, συνεχίστηκε ενισχυμένο και το 1985, εστιάζοντας κατά κύριο λόγο στην εκλογίκευση των επιτοκίων. Σ' αυτό το έργο, η Τράπεζα της Ελλάδος έπαιξε καθοριστικό ρόλο, αφού έλαβε μια σειρά μέτρων. Ένα από τα βασικότερα ήταν η καθιέρωση ενός γενικού κατώτερου επιτοκίου για τα βραχυπρόθεσμα δάνεια. Έτσι, τα επιτόκια διαμορφώθηκαν στο 17-21,5%.

Την ίδια χρονιά, παρατηρήθηκαν αυξήσεις στα επιτόκια βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης βιοτεχνιών. Αυτό συνέβη για την εξασφάλιση μιας ορθολογικότερης

λειτουργίας του πιστωτικού συστήματος και ενίσχυση της σταθεροποίησης της οικονομίας. Παρά την απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος όμως, δεν υπήρχε ιδιαίτερη εξέλιξη στο πιστωτικό σύστημα, αφού αυτό συνέχιζε να χαρακτηρίζεται από ακαμψία, συγκεντρωτισμό και χαμηλή παραγωγικότητα, όπως ανέφερε ο τότε διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, Χαλκιάς.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, το 1987, έκανε προσπάθειες και έλαβε κάποια μέτρα, τα οποία οδήγησαν στον περιορισμό των διοικητικά καθοριζόμενων επιτοκίων σε ελάχιστες κατηγορίες τραπεζικών καταθέσεων και χορηγήσεων. Παρόλα αυτά η δέσμευση που υπήρχε σχετικά με τα υψηλά ποσοστά που ήταν διαθέσιμα από τις εμπορικές Τράπεζες για τη χρηματοδότηση του Δημοσίου, επιβάρυναν την κατάσταση και δυσχέραιναν τον εκσυγχρονισμό του πιστωτικού συστήματος. Σημαντική χρονιά για την απελευθέρωση του πιστωτικού συστήματος, ξεκινώντας η μείωση των δεσμεύσεων και των αποδεσμεύσεων από τις τραπεζικές χορηγήσεις, ήταν το 1988. Με τις νέες δυνατότητες που δίνονταν πλέον στις Τράπεζες, έκαναν την εμφάνισή τους νέα τραπεζικά.

Η έναρξη της διαδικασίας της απελευθέρωσης του τραπεζικού συστήματος και της κατάργησης των διοικητικών παρεμβάσεων, έγινε τη δεκαετία του 1990. Το έργο αυτό ήταν γνωστό ως έργο της «Επιτροπής για την Αναμόρφωση και τον Εκσυγχρονισμό του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος». Έτσι, με τη συμβολή αυτού, των νέων τεχνολογιών και άλλων παραγόντων, διαμορφώθηκε σταδιακά το περιβάλλον της λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η ολοκλήρωση της απελευθέρωσης του πιστωτικού συστήματος ολοκληρώθηκε κάποια χρόνια μετά, το 1993-1994. Τα κυριότερα σημεία ήταν η κατάργηση της υποχρέωσης των Τραπεζών να επενδύουν μέρος των διαθέσιμών τους σε έντοκα γραμμάτια, η κατάργηση του διοικητικά καθοριζόμενου επιτοκίου στις καταθέσεις ταμειυτηρίου και η κατάργηση των πιστωτικών περιορισμών. Επιπλέον, ένα σημαντικό σημείο ήταν η κατάργηση της πλειονότητας των περιορισμών αναφορικά με τον διοικητικό καθορισμό των επιτοκίων.

Μια σειρά από σημαντικές μεταβολές που έχουν συμβεί στο πλαίσιο της λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος τα τελευταία χρόνια, όπως η κατάργηση των διοικητικών παρεμβάσεων και ρυθμίσεων, η άρση των συναλλαγματικών περιορισμών

στις τρέχουσες συναλλαγές αλλά και στις κινήσεις κεφαλαίων και άλλες επίσης, σημαντικές ενέργειες, οδήγησαν στην αύξηση του ανταγωνισμού, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις και στη μείωση της διαφοράς μεταξύ των επιτοκίων χορηγήσεων και αυτών των καταθέσεων. Επίσης, οδήγησαν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας μας, στη διεθνοποίηση των αγορών και ακόμη, στην εξάπλωση σύνθετων προϊόντων.

Η απελευθέρωση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας μας συνδέθηκε άμεσα με την ενοποίηση του συστήματος σε άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού κόσμου. Η ελληνική τραπεζική πραγματικότητα αναγκάστηκε να προσαρμοστεί σε καινούριες συνθήκες με την αύξηση που σημειώθηκε στη διασυννοριακή κίνηση των κεφαλαίων, τη διεθνοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων και την εμφάνιση νέων τραπεζικών κινδύνων, ζητήματα που τέθηκαν σ' αυτόν τον τομέα, τα τελευταία ιδίως, χρόνια. Η λειτουργία του τραπεζικού συστήματος μεταβλήθηκε σε μεγάλο βαθμό μετά την ενοποίηση με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μεγάλη σημασία έχει η προληπτική εποπτεία (prudential supervision) με τη θέσπιση των μέτρων αναφορικά με τον περιορισμό των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και τη δυνατότητα να καλυφθούν οι ζημίες με ίδια κεφάλαια, η οποία έκανε την εμφάνισή της στο πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια.

Καθοριστικό ρόλο για την εναρμόνιση της λειτουργίας του πιστωτικού συστήματος έπαιξε η αλλαγή του νομίσματος σε ευρώ, το οποίο είναι κοινό νόμισμα μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακολουθείται μια ενιαία πολιτική σε νομισματικό και συναλλαγματικό επίπεδο, με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Το 1999, το ευρώ έγινε ενιαίο νόμισμα σε λογιστική μορφή και το 2000, η Ελλάδα έγινε δεκτή ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου μπήκε το 2001. Η υιοθέτηση του ευρώ, ως κοινού νομίσματος, μείωσε τα έσοδα των Τραπεζών από προμήθειες που αφορούσαν σε συνάλλαγμα και σε μείωση των επιτοκίων. Το τελευταίο είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους χρηματοδότησης των ελληνικών Τραπεζών. Ακόμη, αυτή η μείωση που συνέβη, περιόρισε τον διαμεσολαβητικό ρόλο των Τραπεζών λόγω της αύξησης που παρατηρήθηκε, από τον

ανταγωνισμό στην κεφαλαιαγορά για τις αποταμιεύσεις των επενδυτών, ωστόσο στις επιχειρήσεις δίνεται η δυνατότητα επιλογής μεταξύ τραπεζικού δανεισμού, της αγοράς των εταιρικών ομολόγων και της κεφαλαιαγοράς για την άντληση των κεφαλαίων τους (Καρναμπίτη, 2010).

3.4 Χαρακτηριστικά του Τραπεζικού Συστήματος

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μια διευκόλυνση σε διάφορους τομείς, η οποία οφείλεται τόσο στην απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος όσο και στη ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών. Η διευκόλυνση αυτή αφορά την εισαγωγή ορισμένων αρχών αλλά και μηχανισμών για την επιτήρηση των ιδρυμάτων, τη διασφάλιση της ρευστότητας και της αξιοπιστίας, την επάρκεια των στοιχείων του ενεργητικού και την αποτελεσματικότητα της διοίκησης, του μάνατζμεντ και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας μας σχετιζόταν άμεσα με τα αντίστοιχα άλλων χωρών και μαζί ολοκληρώνονταν. Αυτό συνέβαλε ουσιαστικά στη βελτίωση των επιδόσεων της Ελλάδας τόσο σε αναπτυξιακό όσο και σε επενδυτικό επίπεδο, αναφορικά πάντα με την οικονομία της χώρας. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα καθορίζει τις πολιτικές που θα ακολουθηθούν σε νομισματικό και συναλλαγματικό επίπεδο και οι Κεντρικές Τράπεζες των χωρών, οι οποίες αποτελούν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι υποχρεωμένες να ελέγχουν τη λειτουργία και την εφαρμογή αυτής της πολιτικής, εφόσον αποτελούν ουσιαστικά, υποκαταστήματα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Απ' αυτό γίνεται φανερό ότι έχουν τον ίδιο σκοπό και δε λειτουργούν μεμονωμένα. Μ' αυτόν τον τρόπο, η Κεντρική Τράπεζα της χώρας μας ακολουθεί, όπως και οι αντίστοιχες άλλων χωρών, το πρότυπο της παγκόσμιας τραπεζικής (universal banking). Μια Τράπεζα, ακολουθώντας αυτό το πρότυπο, συμμετέχει σε εμπορικές και επενδυτικές δραστηριότητες και παράλληλα, παρέχει ασφαλιστικές υπηρεσίες. Το τραπεζικό σύστημα δεν έχει πια τον ρόλο του διαμεσολαβητή αλλά η χρηματοδότηση βασίζεται κατά κύριο λόγο σ' αυτό.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι έως το 1996, οι τρεις από τις πέντε μεγαλύτερες τράπεζες της χώρας βρίσκονταν υπό πλήρη κρατικό έλεγχο, συνεπώς υπήρχε έντονος κρατικός παρεμβατισμός. Το 1990-1996, ήταν η περίοδος που το τραπεζικό σύστημα

αναδομήθηκε και έκαναν την εμφάνισή τους πολλές ιδιωτικές τράπεζες, αφού πλέον μόνο ένα μέρος των μεριδίων τους ελεγχόταν από το κράτος. Έτσι, στην Ελλάδα υπήρξε ένα κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών με την εμφάνιση νέων τραπεζών, οι οποίες δεν ήταν ίδιες με τις προηγούμενες. Την ίδια περίοδο, παρατηρήθηκε ουσιαστική χρηματιστηριακή άνοδος, η οποία με τη σειρά της, αύξησε τα κέρδη των Τραπεζών και επωφελήθηκαν ιδιαίτερα τρεις ελληνικές Τράπεζες, η Τράπεζα Πειραιώς, η Alpha Bank και η EFG Eurobank, αυξάνοντας τον ανταγωνισμό.

Σημαντικό χαρακτηριστικό του τραπεζικού συστήματος που συναντάται τα τελευταία χρόνια, είναι η δημιουργία ομίλων, οι οποίοι εξυπηρετούν πολλών ειδών συμφέροντα, αφού αποτελούνται από επιχειρήσεις και εταιρίες, οι οποίες πλαισιώνουν τους μητρικούς τραπεζικούς οργανισμούς. Τέτοιου είδους θυγατρικές είναι οι ασφαλιστικές εταιρίες, εταιρίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, ανώνυμες χρηματιστηριακές εταιρίες και αυτές μπορεί να σχετίζονται με επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον εμπορικό, τον ξενοδοχειακό, τον βιομηχανικό και άλλους τομείς. Λόγω της μεγάλης επέκτασής τους, οι όμιλοι αυτοί είναι ιδιαίτερα ισχυροί και ικανοί να κατευθύνουν τη χώρα κατά κάποιον τρόπο και να επηρεάζουν σημαντικά τις λήψεις αποφάσεων.

Το τραπεζικό σύστημα, παρά την αύξηση του βαθμού συγκέντρωσης των τελευταίων χρόνων, παραμένει ανταγωνιστικό, έχοντας χαμηλά εμπόδια εισόδου. Βασικό εμπόδιο στον τομέα της χρηματοοικονομικής και του τραπεζικού συστήματος είναι τα αρκετά υψηλά κεφάλαια που απαιτούνται για εποπτικούς λόγους. Σε ό,τι αφορά την ελληνική τραπεζική αγορά σε σχέση με την Ευρωζώνη, αυτή θεωρείται μικρή και σχετικά κερδοφόρα, αφού επιταχύνεται στο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Το τραπεζικό σύστημα της χώρας διακρίνεται από σημαντικές τεχνολογικές επιτυχίες. Τα ATM της χώρας έχουν πολλαπλασιαστεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο των προσαρμογών του συστήματος στα διεθνή δεδομένα. Επίσης, είναι σημαντική η επέκταση των ελληνικών τραπεζών σε άλλες χώρες, αφού αυτό συνεπάγεται εξωστρέφεια και μεταλλάξεις για το τραπεζικό σύστημα (Καρναμπίτη, 2010). Φυσικά, αυτό επιφέρει και κινδύνους, οι οποίοι θα αναλυθούν περαιτέρω παρακάτω.

3.5 Δομή του Τραπεζικού Συστήματος

Το τραπεζικό σύστημα αποτελείται, εκτός από την κεντρική Τράπεζα, τις εμπορικές Τράπεζες, τις Τράπεζες επενδύσεων, τις κτηματικές Τράπεζες, τις συνεταιριστικές τράπεζες και τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς (Σκουτέλη, 2015).

Αναφορικά με τη λειτουργία της Κεντρικής Τράπεζας, αυτή φαίνεται να «*οριοθετεί τα επιτόκια των τραπεζών καθορίζοντας το επιτόκιο δανεισμού της, θέτοντας έτσι τις γενικές γραμμές πλεύσης για τις υπόλοιπες, δηλαδή τις εμπορικές τράπεζες (οι οποίες είναι αναγκασμένες έπειτα να δράσουν μέσα σε καθορισμένα πλαίσια). Επίσης είναι η μόνη τράπεζα που δικαιούται να εκδώσει και να θέσει σε κυκλοφορία τα τραπεζογραμμάτια που κυκλοφορούν σε ένα κράτος ή να δεσμεύσει τα υπάρχοντα που κινούνται στην αγορά. Η προσφορά του χρήματος γίνεται με πράξεις όπως η έκδοση ομολογιών. Κατά την έκδοση νέων ομολογιών η τράπεζα δεσμεύει το πλεονάζον χρήμα από την αγορά ενώ με τη ρευστοποίησή τους το επαναδιαθέτει όποτε αυτό είναι σκόπιμο. Έτσι η Κεντρική Τράπεζα είναι ένα από τα βασικά όργανα ενός κράτους για την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής. Τέτοιου είδους πράξεις ασκούν επιρροή στον πληθωρισμό ενός κράτους. Η Κεντρική Τράπεζα επίσης παρέχει πιστώσεις στις τράπεζες για την ομαλή διεξαγωγή των εργασιών τους (όταν για παράδειγμα αυτές αδυνατούν προσωρινά να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους). Σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου μία τράπεζα έχει αυξημένες υποχρεώσεις, τις οποίες δεν δύναται να εκπληρώσει με άλλο τρόπο, η Κεντρική Τράπεζα μπορεί να αναλάβει τις υποχρεώσεις αυτές. Για τον λόγο αυτό η Κεντρική Τράπεζα δέχεται ένα ετήσιο ποσοστό εισφοράς από τις άλλες τράπεζες προς κάλυψη τέτοιων περιπτώσεων. Τέλος οι Κεντρικές Τράπεζες είναι πολλές φορές επιφορτισμένες με τη διεξαγωγή ερευνών και μελετών σχετικά με τον ιδιωτικό και επιχειρηματικό δανεισμό, με τη στατιστική επεξεργασία των ευρημάτων και τη διεξαγωγή πορισμάτων για την πορεία της οικονομίας του κράτους» (el.wikipedia.org).*

Οι εμπορικές Τράπεζες συμμετέχουν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, μέσω της εξυπηρέτησης των συναλλαγματικών αναγκών των πελατών. Διαχειρίζονται με ορθολογικό τρόπο τα επίπεδα των διαθέσιμων συναλλαγματικών κεφαλαίων, επειδή πιθανόν τους επιβλήθηκε από την κεντρική Τράπεζα. Επίσης, μια από τις

αρμοδιότητές τους είναι ότι διαθέτουν τον μεγαλύτερο όγκο καταθέσεων και χρηματοδοτούν διάφορους τομείς της οικονομίας.

Συγκεκριμένα, οι εμπορικές Τράπεζες έχουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ αποταμιευτών και επενδυτών, έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν την προσφορά του χρήματος, έχουν την υποχρέωση, η οποία τους επιβάλλεται από την κεντρική Τράπεζα, να κρατάνε ένα μέρος των καταθέσεων σε ρευστά διαθέσιμα και να δανείζουν το υπόλοιπο. Ακόμη, οι εμπορικές Τράπεζες συμμετέχουν στο μετοχικό κεφάλαιο διαφόρων επιχειρήσεων, παρέχουν ασφαλιστικές υπηρεσίες μέσω (Leasing).

Ανάλογα με τις τραπεζικές λειτουργίες των εμπορικών Τραπεζών, αυτές θα μπορούσαν να παρουσιαστούν με την εξής κατηγοριοποίηση δηλαδή, λιανική τραπεζική, επιχειρηματική τραπεζική, επενδυτική τραπεζική, διαχείριση περιουσίας πελατών και λοιπές δραστηριότητες. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη αφορά τη χρηματοδότηση μικρών επιχειρήσεων ή άλλων δανείων, όπως είναι τα στεγαστικά, τα καταναλωτικά κ.ά., η δεύτερη αφορά τη χρηματοδότηση μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων, η τρίτη αφορά τη διαχείριση των διαθέσιμων, χρηματιστηριακών εργασιών αλλά και των εργασιών κεφαλαιαγοράς. Η τέταρτη κατηγορία αφορά τη διαχείριση διαφόρων ειδών καταθέσεων και επενδυτικών προϊόντων, ενώ η τελευταία αναφέρεται σε εργασίες ασφάλισης ή εργασίες εκμετάλλευσης ακινήτων που ασκούνται από τα τραπεζικά ιδρύματα, μέσω των θυγατρικών τους.

Οι Τράπεζες επενδύσεων έχουν ως βασικό σκοπό τους τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση των τομέων της ελληνικής οικονομίας. Οι Κτηματικές Τράπεζες ασχολούνται με τη χορήγηση δανείων, τα οποία είναι μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα και αφορούν διαφόρων ειδών κτηριακές εγκαταστάσεις. Οι συνεταιριστικές Τράπεζες με τη σειρά τους, δημιουργήθηκαν κατά κύριο λόγο για την ενδυνάμωση των τοπικών οικονομιών. Στους ειδικούς Πιστωτικούς Οργανισμούς περιλαμβάνονται το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Το πρώτο στοχεύει στις καταθέσεις που αφορούν τη χρηματοδότηση αναπτυξιακών και κοινωνικών προγραμμάτων, ενώ το δεύτερο στην ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, τη χορήγηση στεγαστικών δανείων και τη φύλαξη παρακαταθηκών διαφόρων ειδών (Σκουτέλη, 2015).

Στο τέλος του 2004, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα περιλάμβανε:

- i. 21 ελληνικές εμπορικές Τράπεζες με συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό συμμετοχής ξένων ιδρυμάτων στην κεφαλαιακή τους σύνθεση,
- ii. 19 υποκαταστήματα ξένων Τραπεζών που προέρχονταν από άλλες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- iii. 4 υποκαταστήματα που ανήκαν σε Τράπεζες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- iv. 16 συνεταιριστικές Τράπεζες και τέλος,
- v. 2 ειδικούς πιστωτικούς μηχανισμούς:
  - i. Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο
  - ii. Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων

Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε η Τράπεζα της Ελλάδος το 2009, 462 πιστωτικοί οργανισμοί πρόσφεραν πιστωτικά προϊόντα και υπηρεσίες στην Ελλάδα, οι οποίοι αναλύονται παρακάτω:

- i. 65 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα ή υποκαταστήματα στην Ελλάδα
- ii. 340 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα σε άλλο κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες στη χώρα μας, χωρίς την επί τόπου παρουσία τους και
- iii. 57 λοιπές εταιρίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος (Καρναμπίτη, 2010).

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι το 2012, υπήρξε ένας διαχωρισμός του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από την Τρόικα σε συστημικό και μη συστημικό. Στο συστημικό ανήκουν η EFG Eurobank, η Εθνική, η Alpha Bank και η Πειραιώς, ενώ οι υπόλοιπες εντάχθηκαν στις μη συστημικές Τράπεζες, οι οποίες θεωρήθηκαν μη βιώσιμες, τουλάχιστον για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Η ανακεφαλοποίηση των Τραπεζών ξεκίνησε μ' αυτόν τον διαχωρισμό, η ενίσχυση δηλαδή από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας των τεσσάρων αυτών πιστωτικών ιδρυμάτων. Σκοπός ήταν να διασφαλιστούν από κεφαλαιακή επάρκεια, όχι όμως και

χρηματιστηριακά (Σκουτέλη, 2015). Σε επόμενο κεφάλαιο, θα γίνει λόγος για τον διαχωρισμό αυτό, ο οποίος θα αναλυθεί περαιτέρω.

3.6 Οι κίνδυνοι και τα είδη τους

Κίνδυνοι ελλοχεύουν παντού γύρω μας και έχουν διαφορετική μορφή και διαφορετικές επιπτώσεις, ανάλογα με τον χαρακτήρα τους. Διαφόρων ειδών κίνδυνοι εκτός από την καθημερινή μας ζωή, συναντιούνται και στον επιχειρηματικό κόσμο, όπου οι επιχειρηματίες και όσοι άλλοι ασχολούνται μ' αυτόν τον τομέα οφείλουν να είναι πολύ προσεκτικοί για τους αποφεύγουν και να προλαβαίνουν τις συνέπειές τους.

Ο κίνδυνος δείχνει την αβεβαιότητα που υπάρχει στην εκάστοτε περίπτωση, εφόσον δεν είναι γνωστή η έκβαση που θα έχει μια κατάσταση, η οποία βρίσκεται σε απειλή. Ο ορισμός που δίνεται για τον κίνδυνο είναι ο ακόλουθος: «Ως κίνδυνος εκλαμβάνεται κατάσταση η οποία που θέτει ένα ποσοστό απειλής για τη ζωή, την υγεία, την ιδιοκτησία ή το περιβάλλον. Οι περισσότεροι κίνδυνοι θεωρούνται ανενεργοί ή πιθανοί, με μόνο θεωρητική απειλή βλάβης, μόλις όμως ένας κίνδυνος καταστεί «ενεργός» μπορεί να δημιουργήσει μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης» (el.wikipedia.org). Ο παραπάνω ορισμός δίνει τη γενικότερη έννοια του κινδύνου. Στον τομέα της Στατιστικής, της Χρηματοοικονομικής Διοίκησης και της Ανάλυσης Επενδύσεων, ο συγκεκριμένος όρος αφορά τη μεταβλητότητα (variability) που πιθανόν να έχουν κάποια αποτελέσματα σχετικά με την αναμενόμενη αξία. Αυτό συμβαίνει δηλαδή, όταν τα αποτελέσματα δεν είναι ακόμη γνωστά, ωστόσο γίνονται κάποιες υποθέσεις ανάλογα με το πού θα κυμανθούν.

Τα είδη του κινδύνου σε τέτοιου είδους περιπτώσεις είναι ποικίλα. Αρχικά, υπάρχει ο πιστωτικός κίνδυνος (credit risk), αυτό το είδους του κινδύνου υπάρχει σε περιπτώσεις δανεισμού από μια επιχείρηση σε πελάτες αλλά και άλλες οντότητες, οι οποίοι όμως, για διάφορους λόγους, αδυνατούν να είναι τυπικοί στις υποχρεώσεις τους και να αποπληρώσουν το επόμενο χρονικό διάστημα το ποσό, το οποίο δανείστηκαν από την εκάστοτε επιχείρηση.

Ένα άλλο είδος κινδύνου, είναι ο λειτουργικός (operating risk). Αυτή η κατηγορία αφορά κινδύνους που σχετίζονται με τη λειτουργική μόχλευση, η οποία συνδέεται με την ύπαρξη ή μη σταθερών λειτουργικών εξόδων. Αυτό συμβαίνει σε επιχειρήσεις, οι οποίες κινούνται με τα δικά τους κεφάλαια και όχι με ξένα, συνεπώς με τα περιουσιακά στοιχεία της εκάστοτε επιχείρησης. Ακόμη, υπάρχει ο κίνδυνος αγοράς ή αλλιώς, συστηματικός κίνδυνος. Αυτό το είδος κινδύνου επηρεάζει άμεσα όλους τους χρηματοδοτικούς τίτλους, οι οποίοι αποτελούν το αντικείμενο διαπραγμάτευσης στην αγορά (Σκουτέλη, 2015).

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν στον χρηματοοικονομικό τομέα είναι διαφόρων ειδών, καθένας από τους οποίους αφορά διαφορετικό τομέα και επηρεάζεται άμεσα από συγκεκριμένες μεταβλητές.

3.7 Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ)

«Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) είναι ελληνική εταιρεία ειδικού σκοπού, που δημιουργήθηκε για να βοηθήσει στη σταθεροποίηση του ελληνικού τραπεζικού τομέα, εν μέσω της κρίσης του ελληνικού δημοσίου χρέους» (el.wikipedia.org). Ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 2010 ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, που όμως, δεν ανήκει στον δημόσιο τομέα. Διαθέτει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και λειτουργεί με βάση τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας και διέπεται από τις διατάξεις του ιδρυτικού νόμου.

Σκοπός του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας είναι η συνεισφορά στη σταθερότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και της διατήρησής της, υπέρ του δημοσίου συμφέροντος. Το ΤΧΣ λειτουργεί βάσει των δεσμεύσεων που απορρέουν από το Μνημόνιο Συνεννόησης του 2012. Επίσης, συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που σχετίζονται με την Κύρια Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (Master Financial Facility Agreement) του ίδιου έτους.

«Στο πλαίσιο του σκοπού του το ΤΧΣ:

- i. Παρέχει κεφαλαιακή ενίσχυση στα πιστωτικά ιδρύματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και σε συμμόρφωση με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις.
- ii. Παρακολουθεί και αξιολογεί, για τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το ΤΧΣ, το βαθμό συμμόρφωσης με τα σχέδια αναδιάρθρωσής τους, διασφαλίζοντας παράλληλα την επιχειρησιακή τους αυτονομία. Το ΤΧΣ διασφαλίζει την με όρους αγοράς λειτουργία τους, με τρόπο ώστε να προάγεται η κατά διαφανή τρόπο συμμετοχή ιδιωτών στο κεφάλαιό τους και να τηρούνται οι περί κρατικών ενισχύσεων κανόνες.
- iii. Ασκή τα δικαιώματα του μετόχου που απορρέουν από τη συμμετοχή του στα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση, όπως τα δικαιώματα αυτά ορίζονται στον παρόντα νόμο και σε συμφωνίες-πλαίσιο που συνάπτει με τα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 6 για τη ρύθμιση των σχέσεων του με αυτά, σε συμμόρφωση με κανόνες που υπηρετούν τη χρηστή διαχείριση της περιουσίας του ΤΧΣ και με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί κρατικών ενισχύσεων και ανταγωνισμού.
- iv. Διαθέτει μέρος ή το σύνολο των χρηματοπιστωτικών μέσων που έχουν εκδοθεί από τα πιστωτικά ιδρύματα στα οποία συμμετέχει, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 8.
- v. Χορηγεί δάνειο προς το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) για σκοπούς εξυγίανσης σύμφωνα με το άρθρο 16.
- vi. Διευκολύνει τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- vii. Συνάπτει συμφωνίες - πλαίσιο ή τροποποιεί συμφωνίες - πλαίσιο, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 6, για τη ρύθμιση των σχέσεων του με όλα τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία λαμβάνουν ή έχουν λάβει χρηματοδοτική διευκόλυνση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) προκειμένου να εξασφαλισθεί η εφαρμογή των σκοπών και των δικαιωμάτων του, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών δικαιωμάτων του άρθρου 10, για όσο χρόνο το ΤΧΣ κατέχει μετοχές ή άλλα κεφαλαιακά μέσα ή

παρακολουθεί το σχέδιο αναδιάρθρωσης των ανωτέρω πιστωτικών ιδρυμάτων» (Παρέχει κεφαλαιακή ενίσχυση στα πιστωτικά ιδρύματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και σε συμμόρφωση με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις.

- viii. Παρακολουθεί και αξιολογεί, για τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το ΤΧΣ, το βαθμό συμμόρφωσης με τα σχέδια αναδιάρθρωσής τους, διασφαλίζοντας παράλληλα την επιχειρησιακή τους αυτονομία. Το ΤΧΣ διασφαλίζει την με όρους αγοράς λειτουργία τους, με τρόπο ώστε να προάγεται η κατά διαφανή τρόπο συμμετοχή ιδιωτών στο κεφάλαιό τους και να τηρούνται οι περί κρατικών ενισχύσεων κανόνες.
- ix. Ασκή τα δικαιώματα του μετόχου που απορρέουν από τη συμμετοχή του στα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση, όπως τα δικαιώματα αυτά ορίζονται στον παρόντα νόμο και σε συμφωνίες-πλαίσιο που συνάπτει με τα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 6 για τη ρύθμιση των σχέσεων του με αυτά, σε συμμόρφωση με κανόνες που υπηρετούν τη χρηστή διαχείριση της περιουσίας του ΤΧΣ και με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί κρατικών ενισχύσεων και ανταγωνισμού.
- x. Διαθέτει μέρος ή το σύνολο των χρηματοπιστωτικών μέσων που έχουν εκδοθεί από τα πιστωτικά ιδρύματα στα οποία συμμετέχει, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 8.
- xi. Χορηγεί δάνειο προς το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) για σκοπούς εξυγίανσης σύμφωνα με το άρθρο 16.
- xii. Διευκολύνει τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- xiii. Συνάπτει συμφωνίες - πλαίσιο ή τροποποιεί συμφωνίες - πλαίσιο, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 6, για τη ρύθμιση των σχέσεων του με όλα τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία λαμβάνουν ή έχουν λάβει χρηματοδοτική διευκόλυνση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) προκειμένου να εξασφαλιστεί η εφαρμογή των σκοπών και των δικαιωμάτων του, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών δικαιωμάτων

του άρθρου 10, για όσο χρόνο το ΤΧΣ κατέχει μετοχές ή άλλα κεφαλαιακά μέσα ή παρακολουθεί το σχέδιο αναδιάρθρωσης των ανωτέρω πιστωτικών ιδρυμάτων» (www.hfsf.gr).

Ως πιστωτικά ιδρύματα, αναφέρονται τα πιστωτικά ιδρύματα, όπως αυτά ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 575/2013, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι συνεταιριστικές Τράπεζες και λειτουργούν νόμιμα στη χώρα μας, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τα υποκαταστήματα αυτών που λειτουργούν στην αλλοδαπή όσο και των θυγατρικών αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων, τα οποία λειτουργούν στη χώρα μας.

Το συγκεκριμένο Ταμείο λειτουργεί βάσει στρατηγικής για τον τραπεζικό τομέα αλλά και των δανείων που χαρακτηρίζονται ως μη εξυπηρετούμενα, η οποία έχει συμφωνηθεί τόσο από το Υπουργείο Οικονομικών, της Τράπεζας της Ελλάδος όσο και του Ταμείου, όπως αυτή επικαιροποιείται την εκάστοτε φορά.

Ωστόσο, είναι σωστό να αναφερθεί ότι στον σκοπό του ΤΧΣ δεν εντάσσεται το ζήτημα της προσωρινής ενίσχυσης της ρευστότητας. Επίσης, δεν εντάσσεται η παρακολούθηση και ο έλεγχος των πράξεων και αποφάσεων των οργάνων της ειδικής εκκαθάρισης των πιστωτικών ιδρυμάτων (www.hfsf.gr).

3.8 Οικονομικοί δείκτες των Ελληνικών Τραπεζών

Οι βασικοί οικονομικοί δείκτες των Ελληνικών Τραπεζών αφορούν τον λόγο των δανείων προς τις καταθέσεις, τον δείκτη της κεφαλαιακής επάρκειας (Καρναμπίτη, 2010) και τέλος, την αποδοτικότητα αλλά και την αποτελεσματικότητα των Ελληνικών Τραπεζών.

Σχετικά με το τελευταίο, υπάρχουν ακόμη ο δείκτης της αποτελεσματικότητας, ο οποίος αφορά τα λειτουργικά έξοδα ως προς τα λειτουργικά έσοδα, το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο, ο λόγος των κερδών προ φόρων προς το μέσο του ύψους ενεργητικού και ο λόγος των κερδών προ φόρων προς το μέσο ύψος των ιδίων κεφαλαίων (Σκουτέλη, 2015).

4. ΑΝΑΚΕΦΑΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

4.1 Εισαγωγικά

Ο ρόλος του τραπεζικού συστήματος άρχισε να κλονίζεται από το 2008 κυρίως, και έπειτα, τόσο σε επίπεδο οικονομικό όσο και σε επίπεδο ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας μας (Pronoroulos, 2013). Λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης και της κατάστασης που βιώνουν πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μη, μία από τις οποίες είναι και η χώρα μας, όπως προαναφέρθηκε, έγιναν ανακεφαλαιοποιήσεις στις Τράπεζες. Το φαινόμενο αυτό, δεν έκανε την παρουσία του μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες χώρες συνέβη, όπως στη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ισπανία, την Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και σε άλλες χώρες, οι οποίες είναι κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Αντωνοπούλου, 2013).

Ο σχεδιασμός εκ νέου και η αναδιάρθρωση του παρόντος τραπεζικού συστήματος ήταν αναγκαία, αφού αυτό προέκυψε από τις αξιολογήσεις που έγιναν από τα Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία έπρεπε να προχωρήσουν σε ανακεφαλαιοποίηση. Αυτό συνέβη, επειδή οι Τράπεζες έχουν έναν από τους κυριότερους ρόλους στον τομέα της οικονομίας της χώρας, οπότε ήταν άμεση η ανάγκη να προχωρήσουν στη συγκεκριμένη ενέργεια. Σ' αυτό συνέβαλαν θέματα όπως, η παραγωγή και η ουσιαστική χρηματοδότηση της οικονομίας, η δημιουργία καινούριων θέσεων εργασίας, η κάλυψη αναγκών κοινωνικού χαρακτήρα, τα οποία έπρεπε να αντιμετωπιστούν εν μέσω μιας αρκετά δύσκολης κατάστασης που βίωνε η χώρα. Έτσι, το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα όφειλε να προβεί στη διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης, προκειμένου να ανταπεξέλθει όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα σ' αυτή την κατάσταση (Σκουτέλη, 2015).

Η νέα δανειακή σύμβαση που είχε υπογράψει η χώρα μας με τους ευρωπαϊκούς εταίρους και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), προέβλεπε χρηματοδότηση για τις βιώσιμες ελληνικές Τράπεζες, του ποσού των 50 δις ευρώ και τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων στην Blackrock. Εάν τα αποτελέσματα της τελευταίας δεν ήταν θετικά, το συνολικό κεφάλαιο που θα χρειαζόνταν οι ελληνικές τράπεζες για την κάλυψη των απωλειών τους, θα ανακοινωνόταν επίσημα από την Τράπεζα της Ελλάδος (Περιστέρης, 2013).

4.2 Ορισμός ανακεφαλαιοποίησης

«Ανακεφαλαιοποίηση, γενικά, είναι η μέθοδος εκείνη αναδιοργάνωσης μιας εταιρίας η οποία επιτυγχάνεται με μεταβολή της κεφαλαιακής της δομής, του τρόπου δηλαδή με τον οποίο η εταιρία χρηματοδοτεί τη συνολική λειτουργία και ανάπτυξή της, συνδυάζοντας τις διάφορες πηγές χρηματοδότησης. Για να μιλήσουμε με πιο λογιστικούς όρους, ανακεφαλαιοποίηση είναι η διαδικασία αναδιαμόρφωσης του παθητικού μιας εταιρίας με μεταβολή στο μίγμα ιδίων και ξένων κεφαλαίων, με εναλλαγή της μιας μορφής χρηματοδότησης με την άλλη, όπως η αντικατάσταση προνομιούχων μετοχών με ομόλογα.

Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών ονομάζεται η παροχή προς τις τράπεζες νέων κεφαλαίων με τη μορφή μετοχικού κεφαλαίου, με στόχο τη βελτίωση του ισολογισμού τους και την αποφυγή της πτώχευσης τους. Η προέλευση αυτών των κεφαλαίων μπορεί να είναι από τον ιδιωτικό τομέα, συχνότερα όμως είναι κρατική. Με πιο απλά λόγια όταν σε μία τράπεζα, λόγω εμφάνισης ζημιών, το μετοχικό της κεφάλαιο (τα χρήματα που έχουν προσφέρει οι ιδιοκτήτες της δηλαδή) έχει μειωθεί αρκετά, τότε για να επανακτήσει τη αξιοπιστία της και να συνεχίσει να λειτουργεί πρέπει το κεφάλαιό της να αυξηθεί και πάλι (να αναδημιουργηθεί). Πρέπει δηλαδή να ανακεφαλαιοποιηθεί.» (Πολίτης, 2015).

4.3 Γενικά στοιχεία ανακεφαλαιοποιήσεων

Οι ελληνικές Τράπεζες, οι οποίες προέβησαν σε ανακεφαλαιοποίηση είναι η Eurobank (www.athens.indymedia.org), η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η Τράπεζα Πειραιώς και η Alpha Bank (Σκουτέλη, 2015). Η ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών Τραπεζών, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται σ' αυτές η Τράπεζα της Ελλάδος, το 2009 και συγκεκριμένα, τον Δεκέμβριο, έφτανε περίπου τα 32,87 δισεκατομμύρια ευρώ. Το ποσό αυτό αντιστοιχούσε περίπου στο 39,4% της συνολικής κεφαλαιοποίησης του Χρηματιστηρίου των Αθηνών. Τον Σεπτέμβριο του 2010, το ποσοστό ανερχόταν στο 37,09%, αφού ήταν 21,4 δισεκατομμύρια ευρώ η ανακεφαλαιοποίηση των Τραπεζών. Ωστόσο, σε σύγκριση με το 2007, παρουσιάστηκε ελαφρά αύξηση στον βαθμό συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Αυτό συνέβη και στο βαθμό

συγκέντρωσης των πέντε μεγαλύτερων Τραπεζών που παρατηρείται στο σύνολο των τραπεζικών συστημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αριθμούσε 27 μέλη, κατά την εξαετία 2003-2008. Αυτό αποτυπώνει τις συγχωνεύσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους Τραπεζών που έγιναν και την ανάπτυξη που γνώρισαν ορισμένοι όμιλοι μετά την ολοκλήρωση των συγχωνεύσεων και των εξαγορών.

Ο βαθμός αυτός εμφανίζεται υψηλότερος από τον αντίστοιχο άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ωστόσο συγκριτικά με χώρες που έχουν αντίστοιχο πληθυσμό, είναι αρκετά χαμηλός (Καρναμπίτη, 2010).

Η διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης και η σταθεροποίηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος αποτελούν βασική προϋπόθεση για την παροχή ρευστότητας στην πραγματική οικονομία και άρα και για την πολυπόθητη ανάκαμψη, όπως προαναφέρθηκε ήδη. Η καθυστέρηση στην υλοποίηση του εγχειρήματος, η οποία συχνά διαρκεί αρκετούς μήνες, ωστόσο, έγκειται στο βασικό προβληματισμό για το κατά πόσο είναι δυνατό, αλλά και ηθικό, από ένα σημείο και μετά, να διατηρήσουν οι Τράπεζες τον ιδιωτικό τους χαρακτήρα αλλά και τις ίδιες διοικήσεις τη στιγμή που το Δημόσιο συνεισφέρει δεκάδες δις ευρώ στη διάσωσή τους (Φιλιπποπούλου, 2012).

Συγκεκριμένα η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου μπορεί να επιτευχθεί με τους εξής τρόπους:

i. Με καταβολή μετρητών (Increase of share capital).

Μια επιχείρηση αποφασίζει μέσω Γενικής Συνέλευσης, να καλέσει τους μετόχους της να επενδύσουν νέα κεφάλαια σε νέες μετοχές. Αυτό συμβαίνει είτε με αύξηση κεφαλαίων υπέρ παλαιών μετοχών είτε με έκδοση νέων μετοχών υπέρ τρίτων, όπως για παράδειγμα, το προσωπικό της επιχείρησης. Επίσης, με την εγγραφή της αύξησης κεφαλαίου σε κάποιο Χρηματιστήριο, στρατηγικοί επενδυτές, καθώς και το ευρύ κοινό, έχουν την δυνατότητα αγοράς των μετοχών που έχουν εκδοθεί.

ii. Μέσω κεφαλαιοποίησης αποθεματικών και διανομής δωρεάν μετοχών (Scrip Issue ή Capitalization Issue ή Bonus Issue).

Μια επιχείρηση αποφασίζει μέσω Γενικής Συνέλευσης να εκδώσει νέες δωρεάν μετοχές υπέρ των παλαιών. Με λογιστικούς όρους μειώνονται τα αποθεματικά, ώστε ο λογαριασμός με ίδια κεφάλαια, ο οποίος αποτελείται από το μετοχικό κεφάλαιο και τα αποθεματικά, να παραμείνει ίδιος. Με τη διανομή δωρεάν μετοχών γίνεται

διευκόλυνση της εμπορευσιμότητας των μετοχών εταιριών που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο. Στην Ελλάδα, βάσει φορολογικών νόμων, ο μέτοχος ήταν υποχρεωμένος να προχωρήσει σε διανομή ή κεφαλαιοποίηση των αφορολόγητων αποθεματικών που σχηματίστηκαν έως 31/12/2017 (Σκουτέλη, 2015).

4.4 Βασικές έννοιες

Προκειμένου να γίνουν κατανοητά τα όσα λέγονται, είναι σημαντικό να αναλυθούν και να εξηγηθούν κάποιοι βασικοί όροι που συναντώνται συχνά, σ' αυτόν τον τομέα της οικονομίας και συγκεκριμένα, στην ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Οι έννοιες-κλειδιά της ανακεφαλαιοποίησης είναι οι ακόλουθες:

«Κοινές μετοχές (με ψήφο): Μετοχές με δικαίωμα ψήφου στη συνέλευση των μετόχων της τράπεζας –άρα και με δικαίωμα παρέμβασης στην πολιτική της, χωρίς προτεραιότητα επαναγοράς τους από τους παλιούς μετόχους.

Κοινές μετοχές χωρίς ψήφο: Έχουν προκριθεί ως επιλογή για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών και πρόκειται για μετοχές χωρίς προτεραιότητα επαναγοράς τους από τους παλιούς μετόχους, αλλά και χωρίς δικαίωμα ψήφου για το νέο τους κάτοχο (στην προκειμένη περίπτωση το κράτος) που δεν θα έχει δηλαδή δικαίωμα παρέμβασης στην πολιτική της τράπεζας.

Προνομιούχες μετοχές: είναι εξαγοράσιμες σε βάθος χρόνου με προτεραιότητα επαναγοράς τους από τους παλιούς μετόχους των τραπεζών. Επιπλέον, οι νέοι κάτοχοι των προνομιούχων μετοχών (κράτος) δεν έχουν δικαίωμα ψήφου, συνεπώς δεν μπορούν να παρεμβαίνουν στην πολιτική των τραπεζών.

Μετατρέψιμα Ομολογιακά δάνεια (coco's): είναι ένα σταθερής ή κυμαινόμενης απόδοσης χρεόγραφο, το οποίο δίνει το δικαίωμα στον ομολογιούχο να μετατρέψει σε προκαθορισμένο χρονικό διάστημα το ομόλογό του σε νέες μετοχές, οι οποίες προέρχονται από αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας.

Warrants: Παραστατικά απόκτησης μετοχών. Αποτελούν ουσιαστικά δικαίωμα - αλλά όχι υποχρέωση- του κατόχου τους να αγοράσει μετοχές σε προκαθορισμένη τιμή οποτεδήποτε θέλει μέχρι ένα προκαθορισμένο μελλοντικό χρονικό σημείο. Όταν ένα

warrant εξασκηθεί, η εταιρεία πρέπει να εκδώσει νέες μετοχές και σαν αποτέλεσμα θα αυξηθεί ο αριθμός των μετοχών της εταιρείας. Παράδειγμα: Όταν λέμε π.χ. ότι η αναλογία μετοχών- warrants είναι 1 προς 4 εννοούμε ότι: για κάθε μετοχή που αγοράζει κάποιος τώρα, στο μέλλον αποκτά 4.

CoreTier1: Είναι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, δηλαδή το ποσοστό ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το «άνοιγμα» της τράπεζας. Αυτή τη στιγμή, καθορίζεται τόσο για τις ελληνικές όσο και για τις ευρωπαϊκές τράπεζες στο 8-10%. Π.χ. (πολύ απλοϊκά) Εάν μία τράπεζα έχει ανοιχτεί σε δάνεια και επενδύσεις ύψους 10 δις, θα πρέπει να έχει πίσω στο ταμείο της τουλάχιστον το 1 δις.» (Φιλιππούλου, 2012).

Ωστόσο, έχουν σημειωθεί κάποια βασικά πλήγματα στη ρευστότητα των Τραπεζών, οι όροι των οποίων αναλύονται παρακάτω.

«Φυγή καταθέσεων (ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι πριν το 2009 οι καταθέσεις μας ήταν περίπου 250 δις ενώ σήμερα έχουν πέσει στα 160 δις): Λόγω συνεχώς εντεινόμενου κλίματος ανασφάλειας στην ελληνική οικονομία (κάθε φορά που ακούγονται φράσεις του τύπου «πάγωμα δόσης», «καταγγελία του Μνημονίου» ή «επιστροφή στη δραχμή» πολλά δις καταθέσεων κάνουν φτερά) αλλά και λόγω ύφεσης, αφού ένα ποσοστό των καταθέσεων καταναλώθηκε.

Επισφάλειες: Τα «κόκκινα» δάνεια που δεν εξυπηρετούνται από νοικοκυριά και επιχειρήσεις και δεν έχουν προοπτική να εισπραχθούν από την τράπεζα –είτε λόγω πτώχευσης του οφειλέτη είτε λόγω έλλειψης εγγυήσεων- ξεπερνούν αυτή τη στιγμή τα 50 δις ευρώ. Τις επισφάλειες αυτές κλήθηκε να ελέγξει (με αμφίβολο τρόπο –λόγω κυρίως παράλειψης ελέγχου των *off-shore* του εξωτερικού) το προηγούμενο έτος η *Blackrock* στα δανειακά χαρτοφυλάκια των τραπεζών, για τις οποίες οι τράπεζες φαίνεται ότι θα χρειαστούν πάνω από 10 δις επιπλέον προβλέψεων στους ισολογισμούς τους (αφού πριν τη *Blackrock* οι τράπεζες φαίνεται πως είχαν ήδη εγγράψει περίπου 15 δις προβλέψεις λόγω επισφαλειών).»

PSI: Τον Οκτώβριο 2011 αποφασίστηκε το οριστικό κούρεμα του ελληνικού χρέους άνω του 50% (ονομαστική αξία). Οι ελληνικές τράπεζες συμμετείχαν σε αυτό με ομόλογα αξίας περίπου 50 δις ευρώ (υπέστησαν 53,7% κούρεμα της ονομαστικής

αξίας των ομολόγων και άνω του 80% πραγματικές ζημιές-αφού αυτή τη στιγμή τα νέα ελληνικά ομόλογα διαπραγματεύονται στο 17-18% της αξίας τους)» (Φιλιππούλου, 2012).

4.5 Πορεία ανακεφαλαιοποιήσεων

Τον Δεκέμβριο του 2011, αφού είχε αποφασιστεί το κούρεμα των ελληνικών ομολόγων, το οποίο είχε αρνητικές συνέπειες στα κεφάλαια των ελληνικών Τραπεζών, καθορίστηκε να δοθεί στην ανακεφαλαιοποίηση των Τραπεζών το ποσό των 50 δις ευρώ από τα 130 δις ευρώ που προνοούσε το Μνημόνιο. Αυτά τα χρήματα αποτελούσαν μέρος του Δημοσίου Χρέους, από τη στιγμή που ήταν μέρος του προγράμματος στήριξης που δόθηκε στην Ελλάδα.

Από τις συστημικές Τράπεζες, οι οποίες θα αναλυθούν παρακάτω, αποφασίστηκε τον Νοέμβριο του 2012, ότι μόνο τέσσερις απ' αυτές θα πάρουν μέρος στη διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης από το ΤΧΣ, για το οποίο έχει γίνει λόγος σε προηγούμενο κεφάλαιο. Η απόφαση πάρθηκε από την Τρόικα με τη σύμφωνη γνώμη της Τράπεζας της Ελλάδος. Για τις υπόλοιπες Τράπεζες που δε χαρακτηρίζονταν ως συστημικές, αποφασίστηκε να βρουν οι ίδιες τους πόρους που θα χρειάζονταν για την ανακεφαλαιοποίησή τους και ανάλογα με τα αποτελέσματα, να γίνει ο διαχωρισμός τους σε «καλή» (good bank) και «κακή» (bad bank), προκειμένου στη συνέχεια να προχωρήσουν σε πώληση ή συγχώνευση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας περίπτωσης είναι η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία προέβη σε συγχώνευση με την Τράπεζα Πειραιώς (Μορφονιός, 2013). Ο διαχωρισμός αυτός θα αναλυθεί περαιτέρω σε επόμενη υποενότητα.

Οι ανακεφαλαιοποιήσεις που έγιναν στην Ελλάδα απαριθμούνται στις τρεις. Η πρώτη ανακεφαλαιοποίηση έγινε το διάστημα 2012-2013 μέσω του ΤΧΣ. Υπολογίζεται ότι στοίχισε 25,5 δις ευρώ. Στη συνέχεια, υπήρξε δεύτερη ανακεφαλαιοποίηση το 2014, η οποία καλύφθηκε ολοκληρωτικά από τοποθετήσεις ιδιωτών επενδυτών που άγγιζαν τα 8,3 δις ευρώ. Ωστόσο, προκάλεσε μεγάλη απαξίωση της περιουσίας του ΤΧΣ εξαιτίας της μειωμένης ποσοστιαίας συμμετοχής του στα κεφάλαια των τραπεζών. Έπειτα, ακολούθησε η τρίτη ανακεφαλαιοποίηση, η οποία επιβάρυνε ιδιαίτερα το

Δημόσιο χρέος κατά 5,4 δις ευρώ, ποσό, το οποίο ήταν σημαντικά μικρότερο, σχεδόν κατά πέντε φορές μικρότερο, από το ποσό που είχε αρχικά, προβλεφθεί, το οποίο έφτανε περίπου τα 25 δις ευρώ. Αυτό συνέβη, επειδή υπήρξε μεγάλο ενδιαφέρον από την πλευρά των ιδιωτών επενδυτών, αφού επένδυσαν περίπου 5,3 δις ευρώ.

Από το 2008, οι Τράπεζες γνώρισαν την κρίση, αφού αυτή τις επηρέασε άμεσα τόσο στην κεφαλαιακή τους βάση όσο και στη ρευστότητά τους. Γι' αυτούς τους λόγους, το τραπεζικό σύστημα κλονίστηκε ιδιαίτερα (Προνουριος, 2013). Σ' αυτή την απειλή, συνέβαλαν και άλλοι παράγοντες, όπως η αδυναμία των Τραπεζών να έχουν πρόσβαση στις διεθνείς αγορές και να αντλήσουν χρήματα, αποτέλεσμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης, οι συνθήκες που επικράτησαν και προκάλεσαν επιδείνωση της ποιότητας των χαρτοφυλακίων και παράλληλα, παρατηρήθηκε αύξηση των δανείων που χαρακτηρίζονταν ως μη εξυπηρετούμενα. Επίσης, ένας άλλος παράγοντας ήταν ο εναγκαλισμός που παρατηρήθηκε μεταξύ κράτους, χρηματοδότησης των επιχειρηματιών που θεωρήθηκε ιδιαίτερα ευνοϊκή, χωρίς αυτοί να διαθέτουν επαρκείς εγγυήσεις και ενθάρρυνσης της χρήσης των πιστωτικών καρτών. Ακόμη, σημαντικοί παράγοντες είναι η αναδιάρθρωση που έγινε για το δημόσιο χρέος με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και η μεγάλη εκροή που παρατηρήθηκε στις καταθέσεις.

Όλα τα παραπάνω οδήγησαν αναπόφευκτα στην ανακεφαλοποίηση, η οποία έκανε την εμφάνισή της δύο φορές, σε διάστημα μόλις τριών χρόνων. Τα στοιχεία για τις ανακεφαλαιοποιήσεις δόθηκαν παραπάνω. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι υπήρχαν τέσσερις συστημικές τράπεζες και έγιναν δύο ανακεφαλαιοποιήσεις, το τραπεζικό σύστημα συνέχισε να κλονίζεται, αφού δεν έπαψε η διαρροή των καταθέσεων και η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών βρισκόταν σε δυσμενή θέση. Οι παράγοντες που συνέβαλλαν στην αποτυχία των ανακεφαλαιοποιήσεων αυτών ήταν η ύφεση, η οποία ήταν μεγαλύτερη από την αναμενόμενη, εξαιτίας της πολιτικής που ακολουθήθηκε με τα Μνημόνια, η ανεργία, η οποία αυξήθηκε σημαντικά για τους ίδιους λόγους, η αδυναμία σύνδεσης των ανακεφαλαιοποιήσεων με την επίλυση των μη εξυπηρετούμενων δανείων που αυξάνονταν μονίμως (από 7,7% το 2009 σε 33,8% το 2014) και την αδυναμία σύνδεσης των ανακεφαλαιοποιήσεων με μέτρα χρηστής εταιρικής διακυβέρνησης, η οποία αφορά την αλλαγή του τρόπου διοίκησης και

λειτουργίας των τραπεζών, όταν αυτές αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα και αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις εκάστοτε συνθήκες.

Το 2014, η κατάσταση επιδεινώθηκε κι άλλο, αφού τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αυξήθηκαν ραγδαία, παρατηρήθηκε μεγάλη μείωση στη χρηματοδότηση των νοικοκυριών, τα οποία αποτελούν την πραγματική οικονομία και συνεπώς, συνέβαλαν στην ήδη δύσκολη κατάσταση. Ακόμη, οι καταθέσεις μειώθηκαν αισθητά, κυρίως το διάστημα μεταξύ Σεπτεμβρίου 2009 και Ιουνίου 2012, όπου οι καταθέσεις «μετανάστευσαν» σε Τράπεζες άλλων χωρών του εξωτερικού. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια συνέχισαν να δημιουργούν μεγάλο πρόβλημα στην οικονομία και το επόμενο έτος.

Η ανακεφαλαιοποίηση του 2015 αποτελούσε πλέον μονόδρομο και επιτεύχθηκε παρά τις αντίξοες συνθήκες που επικρατούσαν την ίδια περίοδο. Η επιτυχία αυτής της ανακεφαλαιοποίησης εντοπίζεται στο γεγονός ότι οι καταθέσεις των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων ήταν πλέον ασφαλείς και έτσι, δεν κλονίστηκε η εμπιστοσύνη του συγκεκριμένου μέρους των καταναλωτών, αφού αν αυτό γινόταν, οι επιπτώσεις που θα είχε μια τέτοια έκβαση στην πορεία της ελληνικής οικονομίας θα ήταν καταστροφική με βαρύτερες συνέπειες. Επίσης, υπήρξε πλήθος ιδιωτών επενδυτών που έδειξαν το ανάλογο ενδιαφέρον και επένδυσαν 5,3 δις ευρώ στις τέσσερις συστημικές Τράπεζες και έτσι, περιορίστηκε η κρατική ενίσχυση που προσφερόταν από το ΤΧΣ. Αυτό συντέλεσε στην ύπαρξη μικρότερου δημοσίου χρέους από το αρχικά προβλεπόμενο. Αυτή η ανακεφαλαιοποίηση εκτιμάται ότι είναι η μικρότερη εκ των τριών που έγιναν στη χώρα μας. Το Ελληνικό Δημόσιο είχε κοινές μετοχές και έτσι, μέσω του ΤΧΣ, διατηρήθηκε το υψηλό ποσοστό συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο των Τραπεζών. Αυτό σχετίζεται με το γεγονός ότι το ΤΧΣ είναι ο μεγαλύτερος μέτοχος και επειδή, οι μετοχές ήταν κοινές και διατηρούσαν το δικαίωμα ψήφου.

Τα πλεονεκτήματα αυτά, γίνονται σαφή, αν εξετάσουμε τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν κατά την πρώτη ανακεφαλαιοποίηση, δηλαδή τις μετοχές που δεν έδιναν δικαίωμα ψήφου και τα warrants, τα οποία δεσμεύονταν με επαναγορά και έτσι, το Δημόσιο δεν κατάφερε να ανακτήσει τα επενδυμένα κεφάλαιά του.

Τα στοιχεία που ενδυναμώνουν σε σημαντικό βαθμό τη θέση των ελληνικών Τραπεζών και διαμορφώνουν τις συνθήκες κατάλληλα, ώστε αυτές να επιτελέσουν τον

ρόλο τους, είναι το υψηλό ποσοστό της εκτίμησης του Δείκτη της Κεφαλαιακής Επάρκειας, ο οποίος ανέρχεται στο 18,1% και θεωρείται από τους υψηλότερους που σημειώθηκαν στην Ευρώπη και το ποσοστό του 49,4% που αφορά την κάλυψη των δανείων σε καθυστέρηση από συσσωρευμένες προβλέψεις, το οποίο είναι υψηλότερο από αυτό του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σημαντικά στοιχεία, τα οποία παρουσιάστηκαν το 2016, έδειξαν ότι οι Τράπεζες ανέκτησαν την κερδοφορία τους, υπήρξε αύξηση στις καταθέσεις και δύο από τις τράπεζες δε χρειάστηκε να ανανεώσουν τις εγγυήσεις για παροχή ρευστότητας με το Δημόσιο, εφόσον η ρευστότητα είχε επιστρέψει κατά ένα μέρος της σ' αυτές. Ωστόσο, ο πιστωτικός κίνδυνος ακόμη ελλοχεύει, παρόλο που τα πράγματα βελτιώνονταν, σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία.

Υψίστης σημασίας είναι το γεγονός ότι η τελευταία ανακεφαλαιοποίηση συνδέθηκε άμεσα με τη διαμόρφωση ενός πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, κάτι που συνέβαινε για πρώτη φορά, και έτσι, αποφεύχθηκε η πιθανότητα να υπάρξει εκ νέου ανάγκη για επόμενη ανακεφαλαιοποίηση στο μέλλον. Οι Τράπεζες είναι σε θέση να ανακάμψουν με την εισροή επενδυτικών κεφαλαίων που αγγίζουν τα 5,7 δις ευρώ, με επίλυση στο πρόβλημα των «κόκκινων» δανείων, με βελτιωμένους κανόνες αναφορικά με την εταιρική διακυβέρνηση και πιθανόν, με νέες πολιτικές διοίκησης (Αγουρίδης, 2017).

4.6 Παράγοντες που οδήγησαν στην ανακεφαλαιοποίηση

Καθώς η οικονομική κρίση μαστίζει τη χώρα, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας δε θα μπορούσε να μείνει ανέπαφος. Οι Τράπεζες δέχονται ισχυρά πλήγματα και η σταθερότητα του συστήματος έχει κλονιστεί αναζητώντας μια επιτακτική λύση. Η σημαντικότερη επίπτωση που συντάραξε το σύστημα είναι η μείωση ρευστότητας. Οι παράγοντες που άσκησαν σοβαρές πιέσεις στην ρευστότητα και την κεφαλαιακή βάση των ελληνικών Τραπεζών, απειλώντας τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος είναι η αδυναμία πρόσβασης στις διεθνείς αγορές και οι εκροές καταθέσεων, οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που προκάλεσαν επιδείνωση της ποιότητας των

δανειακών χαρτοφυλακίων, καθώς και η αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα «PSI».

Παρακάτω εξετάζεται αναλυτικά το πώς κατέληξε το τραπεζικό σύστημα στη μείωση της ρευστότητας. Αρχικά, ο φόβος έκανε τους καταθέτες και τους επενδυτές πολύ επιφυλακτικούς, καθώς τα σενάρια περικοπών και κουρέματος καταθέσεων οργιάζαν στα ΜΜΕ. Επίσης, ο φόβος εξόδου της χώρας από την Ευρωζώνη, καθώς και η επιστροφή σε εθνικό νόμισμα οδήγησαν στην απόσυρση τόσο των καταθέσεων όσο και των επενδύσεων. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η βαθύτερη ύφεση της οικονομίας. Ακόμη, σημαντικό ρόλο έπαιξε η φοβία του κόσμου, όσον αφορά τις Τράπεζες, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη φύλαξη χρημάτων σε μέρη που στερούνται την ασφάλεια και αποτέλεσε και αιτία αύξησης κρουσμάτων βίας και εγκληματικότητας κυρίως, προς ηλικιωμένα άτομα.

Ακόμη ένας βασικός λόγος που συνέβαλε στη μείωση της ρευστότητας των Τραπεζών, όπως προαναφέρθηκε, είναι οι επισφάλειες, τα λεγόμενα κόκκινα δάνεια, τα οποία αδυνατούν να εξυπηρετήσουν οι οφειλότες, καθώς τα ανέλαβαν υπό άλλες συνθήκες, έχοντας τη δυνατότητα πληρωμής της δόσης τους πράγμα αργότερα, κατέστη αδύνατο εξαιτίας της επιδείνωσης της οικονομικής κρίσης.

Τέλος, το ισχυρότερο πλήγμα της ρευστότητας δεν ήταν άλλο από το κούρεμα του ελληνικού χρέους, το 2011, με «κούρεμα» των ομολόγων, τα λεγόμενα «PSI». Συμπερασματικά, η ανακεφαλαιοποίηση των Τραπεζών γίνεται για να ενισχυθούν τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων, ώστε να κριθούν βιώσιμα ως χρηματοπιστωτικά ιδρύματα βάσει της διεθνούς και ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Έτσι, διασφαλίζονται από τις Τράπεζες επαρκή κεφάλαια έναντι μη αναμενόμενων ζημιών. Η ανακεφαλαιοποίηση των Τραπεζών ενδυναμώνει την κεφαλαιακή τους βάση σύμφωνα με κεφάλαια υπό τον νόμο και την εποπτεία του. Ακόμη, η εκροή καταθέσεων αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα μείωσης της ρευστότητας (Σκουτέλη, 2015).

Το συμπέρασμα είναι πως την περίοδο της οικονομικής κρίσης, οι καταθέσεις παρουσίασαν πτώση τον Ιούνιο του 2012, του ποσού των 150.587 εκατ. ευρώ, και σημαντικό ρόλο σ' αυτό έπαιξαν οι δύο συνεχόμενες εκλογές που πραγματοποιήθηκαν, καθώς και η πεποίθηση των πολιτών για πολιτική αστάθεια στην

Ελλάδα. Επίσης, οι καταθέσεις τον Ιούνιο του 2009 παρουσίασαν μια αύξηση που έφτανε τα 237.518 εκατ. ευρώ, αφού ο ελληνικός λαός δεν προέβλεψε την «καταστροφή» που θα ακολουθούσε, δηλαδή την οικονομική κρίση που ξεκίνησε τη χρονική περίοδο 2007-2008. Τον Ιούνιο του 2013, επέστρεψαν περίπου 12 δις ευρώ (162,6 δις) από το προαναφερόμενο χαμηλότερο σημείο των 150 δις και υπήρχε η πρόβλεψη πως τον Δεκέμβριο του 2013, οι καταθέσεις θα ξεπερνούσαν αξιοσημείωτα τα 162 δις ευρώ. Να σημειωθεί όμως πως από το 2002 μέχρι σήμερα, οι χαμηλότερου ύψους καταθέσεις παρουσιάστηκαν τον Ιούνιο του 2003 και έφταναν τα 121.785 εκατ. ευρώ (Μπιτζένης & Μακέδος, 2014).

4.7 Απόφαση για Ανακεφαλαιοποίηση των Ελληνικών Τραπεζών

Έπειτα από τις αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής, εκτός από το οριστικό «κούρεμα» του ελληνικού χρέους και το δεύτερο πακέτο δανεισμού της χώρας, λήφθηκε ακόμα η απόφαση για ένα δάνειο ύψους 35 δις ευρώ. Το ποσό αυτό δόθηκε από το Προσωρινό Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (EFSF) για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών Τραπεζών. Τα λεφτά προορίζονταν για το ΤΧΣ, στο οποίο υπήρχαν ήδη 10 δις από το πρώτο πακέτο δανεισμού της Ελλάδας (1ο Μνημόνιο).

Μετά από αυτό το ποσό δανεισμού, τα συνολικά κεφάλαια του Ταμείου εισέρχονταν στο ύψος των 50 δις ευρώ. Από αυτά δόθηκε μια προκαταβολή των 18 δις ευρώ για την ανακεφαλαιοποίηση των τεσσάρων βιώσιμων μεγάλων Τραπεζών (Εθνική, Πειραιώς, Alpha, Eurobank) και επιπλέον, άλλα 7 δις ευρώ πήγαν για την ανακεφαλαιοποίηση της ΑΤΕ μετά την απορρόφησή της από την Πειραιώς. Τέλος, τα υπόλοιπα 23-25 δις αναμένονταν από την επόμενη δόση του δανείου που επρόκειτο, με αρκετή καθυστέρηση, να πάρει η χώρα και με την οποία αναμενόταν να ολοκληρωθεί η διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης.

Ο τρόπος ανακεφαλαιοποίησης των Τραπεζών αποτελεί φλέγον οικονομικό, πολιτικό, ιδεολογικό αλλά και ηθικό ζήτημα. Απασχόλησε έντονα την κυβέρνηση Παπανδρέου, στη συνέχεια, την προηγούμενη κυβέρνηση Παπαδήμου και την

κυβέρνηση Σαμαρά που κλήθηκε να πάρει τις τελικές αποφάσεις δοκιμάζοντας ακόμα και τη συνοχή της, αφού προεκλογικά, κανείς δεν ήθελε να αναλάβει την ευθύνη.

4.7.1 Άμεσα εμπλεκόμενοι και η στάση τους επί του θέματος

Άμεσα εμπλεκόμενοι ήταν οι εξής:

- i. Γιώργος Παπανδρέου, υποστήριζε την ανακεφαλαιοποίηση των Τραπεζών αποκλειστικά με κοινές με ψήφο μετοχές.
- ii. Λουκάς Παπαδήμος: τάχθηκε υπέρ των προνομιούχων μετοχών ή μιας μίξης κοινών άνευ ψήφου προνομιούχων και ομολογιακών δανείων (coco's) με απώτερο σκοπό το management των ελληνικών Τραπεζών να διατηρηθεί αποκλειστικά και μόνο από τους τραπεζίτες.
- iii. Τρόικα: Όπως και ο προηγούμενος η Τρόικα υποστήριξε ακράδαντα την διατήρηση του ιδιωτικού χαρακτήρα στις Τράπεζες.
- iv. Ευάγγελος Βενιζέλος: Όντας Υπουργός Οικονομικών του Γ. Παπανδρέου είχε ταχθεί στο στρατόπεδο των κοινών με ψήφο μετοχών. Η άποψη του αυτή σφραγίστηκε με το νόμο που ψήφισε για την ανακεφαλαιοποίηση των Τραπεζών με κοινές μετοχές, οι οποίες θα αποτελούσαν κτήμα του δημόσιου για 2 χρόνια και ύστερα, θα μεταπωλούνταν σε ιδιώτες. Επίσης, οι παλαιοί μέτοχοι ήταν υποχρεωμένοι να συμμετέχουν κατά 10% τουλάχιστον στις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου που θα λάμβαναν χώρα μέσω ΤΧΣ, ενώ για το Ταμείο προβλεπόταν χαμηλότερη τιμή ή έκπτωση (discount) σε σχέση με τους ιδιώτες κάτω από το μισό της αξίας των μετοχών που θα αγόραζε. Απώτερος σκοπός αυτού δεν ήταν άλλος από το να ανακεφαλαιοποιηθούν οι Τράπεζες και να αποκόμιζε και το Ταμείο κάποια μελλοντικά κέρδη.

Θύελλα αντιδράσεων ακολούθησε από τους τραπεζίτες και η όλη διαδικασία έλαβε τέλος. Ήταν η περίοδος που έπεσε ο Παπανδρέου και ανέλαβε ο Παπαδήμος. Έπειτα, ο Βενιζέλος άλλαξε την γνώμη του περί κοινών μετοχών με ψήφο και έτσι ακολούθησε ο νέος νόμος που ψήφισε γνωστός και ως «Εφαρμοστικός νόμος Βενιζέλου» ο οποίος ουσιαστικά καταργούσε τον προηγούμενο. Στη συνέχεια,

ακολούθησε ο νόμος Στουρνάρα, καθώς, όπως θα δούμε παρακάτω, δε μπόρεσε να κλείσει το ζήτημα των ανακεφαλαιοποιήσεων (Φιλιπποπούλου, 2012).

4.7.2 Εφαρμοστικός νόμος Βενιζέλου

Αυτός ο νόμος προέβλεπε μια μεικτή ανακεφαλαιοποίηση τόσο με κοινές χωρίς ψήφο μετοχές καθώς και με μετατρέψιμα ομολογιακά δάνεια τα λεγόμενα «Coco's», εξασφαλίζοντας έτσι την ιδιωτική διαχείριση των Τραπεζών. Τα παραπάνω θα γίνονταν υπό τις εξής προϋποθέσεις που αναλύονται παρακάτω.

Όλες οι Τράπεζες πρέπει να καταθέσουν στη Τράπεζα της Ελλάδος σχέδια βιωσιμότητας που έχουν ετοιμάσει. Όσες κριθούν βιώσιμες αυτόματα έχουν την δυνατότητα άντλησης κεφαλαίων από το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ). Το αντάλλαγμα για την παραπάνω διαδικασία είναι η παράδοση κοινών με αναστολή ψήφου μετοχών στο Ελληνικό Δημόσιο. Σε περίπτωση που η ιδιωτική αύξηση κεφαλαίου βρίσκεται κάτω από το ελάχιστο όριο του 10%, τότε πραγματοποιείται ανακεφαλαιοποίηση με κοινές με ψήφο μετοχές, ουσιαστικά δηλαδή με προσωρινή κρατικοποίηση της Τράπεζας. Ακόμα δίνονται ομολογιακά δάνεια τα οποία μετατρέπονται σε κοινές με ψήφο μετοχές για το Δημόσιο, σε περίπτωση που η Τράπεζα δεν μπορεί να ανταπεξέλθει σε αυτά.

Οι ιδιώτες έχουν τη δυνατότητα να επαναγοράσουν τις μετοχές τους από το Ταμείο σε διάστημα τριών χρόνων και δίνονται δύο χρόνια παράταση από την ΕΕ. Σε διαφορετική περίπτωση, αυτές μετατρέπονται σε κοινές με ψήφο μετοχές για το Δημόσιο. Οι Τράπεζες, οι οποίες δεν έχουν βιώσιμο σχέδιο, εκκαθαρίζονται με διαχωρισμό σε δύο κομμάτια το κακό κομμάτι και το καλό. Το κακό περνάει στο Δημόσιο, ενώ το καλό συνήθως εξαγοράζεται από κάποια άλλη Τράπεζα (περίπτωση ΑΤΕ) (Φιλιπποπούλου, 2012).

4.7.3 Νόμος Στουρνάρα για την ανακεφαλαιοποίηση

Όπως προαναφέρθηκε, ο νόμος Στουρνάρα είναι αυτός που θα προσπαθήσει να λύσει το πρόβλημα των ανακεφαλαιοποιήσεων πράγμα που δεν κατάφερε ο

προηγούμενος. Καθώς οι τραπεζίτες διαπραγματεύονταν σκληρά με τα οικονομικά επιτελεία πολλές φορές παρασκηνακά, ο νόμος αυτός προσπάθησε να τους σταματήσει και να προχωρήσει τη διαδικασία ήπια.

Έτσι, κατατέθηκε στη Βουλή ο νέος νόμος για την ανακεφαλαιοποίηση των Τραπεζών που περιλαμβάνει τις Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα γι' αυτό το σκοπό και σύμφωνα με τις οποίες δόθηκαν τα πρώτα 18 δις σε Εθνική, Πειραιώς, Alpha, Eurobank.

Ακόμη παρουσιάζονται αξιοσημείωτες αλλαγές συγκριτικά με τον προηγούμενο νόμο, τις οποίες βλέπουμε αναφορικά παρακάτω:

«Κατάργηση της διάταξης που προέβλεπε πως οι μετοχές που αποκτά το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας από τις αυξήσεις κεφαλαίου δεν μεταβιβάζονται από το Ταμείο σε τρίτα πρόσωπα και δεν είναι δεκτικές εισαγωγής σε οργανωμένη αγορά μέχρι την λήξη της διάρκειας του ΤΧΣ (30 Ιουνίου 2017)».

«Κατάργηση της κερδοφορίας ως στόχο για τη συμμετοχή του Ταμείου στο μετοχικό κεφάλαιο, καθώς λόγω της οικονομικής συγκυρίας καθίσταται αβέβαιη ή ανέφικτη».

«Παράταση του χρόνου που προβλέπεται στο επιχειρησιακό σχέδιο για τη βιωσιμότητα του πιστωτικού ιδρύματος από τρία σε πέντε χρόνια»

«Δυνατότητα του Ταμείου να συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο πιστωτικών ιδρυμάτων και με άλλα μετατρέψιμα χρηματοπιστωτικά μέσα, πέραν των ήδη προβλεπόμενων κοινών μετοχών και μετατρέψιμων ομολογιών» (Φιλίππου, 2012).

4.8 Διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών Τραπεζών

Τα τελευταία χρόνια, το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην Ελλάδα δέχεται σφοδρά «χτυπήματα», τα οποία είναι αποτέλεσμα των παρακάτω:

- i. Της αδυναμίας πρόσβασης στις διεθνείς αγορές.
- ii. Της μαζικής εκροής καταθέσεων.

- iii. Της επιδείνωσης των δανειακών χαρτοφυλακίων των πιστωτικών ιδρυμάτων λόγω της αδυναμίας των δανειοληπτών να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους, καθώς είναι επηρεασμένοι από τη δύσκολη οικονομική κατάσταση.
- iv. Των επιπτώσεων του «κουρέματος» των καταθέσεων του ιδιωτικού τομέα «PSI», σκοπός του οποίου ήταν η αναδιάρθρωση του χρέους.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα επηρεάστηκε αρνητικά από τα παραπάνω, αφού η σταθερότητα και η φερεγγυότητά του κρέμονταν από μια κλωστή. Και γι' αυτόν τον λόγο η Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς και το κράτος, πήραν την κατάσταση στα χέρια τους και προχώρησαν σε μια σειρά μέτρων με απώτερο σκοπό τη διόρθωση της κατάστασης. Τα μέτρα αυτά είναι:

- i. Κάλυψη βραχυπρόθεσμων αναγκών ρευστότητας μέσω του μηχανισμού ELA (Emergency Liquidity Assistance).
- ii. Διασφάλιση επάρκειας Χρηματοδοτικών πόρων (Financial Envelope) που προοριζόταν για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών κατά την περίοδο 2012-2014 και είχαν εκτιμηθεί στο ύψος των 50 δις ευρώ.
- iii. Εξυγίανση του αδύναμων Τραπεζών βάσει ενός διευρυμένου πλαισίου.
- iv. Απαίτηση από τις Τράπεζες να αυξήσουν σε ένα συντηρητικό επίπεδο επάρκειας την κεφαλαιακή τους βάση.

Υπό την καθοδήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου αξιολογήθηκαν δύο σενάρια:

- i. Η εκτίμηση των κεφαλαιακών αναγκών όλων των Τραπεζών σε ενοποιημένη βάση, αποτέλεσμα της αξιολόγησης του 2012.
- ii. Η εκτίμηση των χρηματοδοτικών πόρων που προέκυψε το 2012 από την αξιολόγηση, το ενδεχόμενο κόστος μελλοντικών εξυγιάνσεων και ένα απόθεμα ασφαλείας.

Στη συνέχεια, η Τράπεζα της Ελλάδος εκπόνησε μελέτη στρατηγικής αξιολόγησης των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, χρησιμοποιώντας τόσο εποπτικά όσο και επιχειρησιακά κριτήρια καθώς και χρηματοοικονομικά και εποπτικά στοιχεία. Έτσι,

προέκυψαν οι τέσσερις συστημικές Τράπεζες που χρειάζονταν βοήθεια από το δημόσιο, αφού οι υπόλοιπες όφειλαν να ανακεφαλαιοποιηθούν από τον ιδιωτικό τομέα. Παρακάτω, θα γίνει λόγος για τις συστημικές Τράπεζες (www.bankofgreece.gr).

4.8.1 Διαχωρισμός συστημικών και μη συστημικών Τραπεζών

Η Τράπεζα της Ελλάδος, έπειτα από την αξιολόγηση του τραπεζικού τομέα και τη μελέτη που εκπόνησε σχετικά με τις προοπτικές βιωσιμότητας των Τραπεζών, κατέληξε στις τέσσερις συστημικές Τράπεζες. Αυτές είναι η Εθνική Τράπεζα, η Eurobank, η Alpha Bank και η Τράπεζα Πειραιώς, όπως έχει προαναφερθεί, οι οποίες, έπειτα από την αξιολόγηση βιωσιμότητάς τους, κρίθηκαν κατάλληλες για δημόσια στήριξη. Στην άλλη πλευρά του νομίσματος, βρίσκονται οι μη συστημικές Τράπεζες, οι οποίες καθοριζόταν να ανακεφαλαιοποιηθούν από τον ιδιωτικό τομέα την περίοδο από τον Απρίλιο έως τον Ιούλιο του 2013.

4.8.2 Συστημικές Τράπεζες

Οι τέσσερις συστημικές Τράπεζες, έπειτα από συγχωνεύσεις και εξαγορές στον ελληνικό τραπεζικό κύκλο, δημιούργησαν τους τέσσερις τραπεζικούς ομίλους. Αυτοί οι όμιλοι σχηματίστηκαν με τις παρακάτω εξαγορές και συγχωνεύσεις. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος εξαγόρασε την FB Bank και την Probank, η EFG Eurobank το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και την Proton Bank, η Alpha Bank την Εμπορική (της Crédit Agricole) και η Τράπεζα Πειραιώς την Αγροτική Τράπεζα, τη Millennium, τη Γενική Τράπεζα (Societe Generale), την Τράπεζα Κύπρου, την Ελληνική Τράπεζα και τη CPB Bank.

Παρακάτω φαίνονται οι τραπεζικοί όμιλοι και οι Τράπεζες που εξαγοράστηκαν/ συγχωνεύτηκαν:

- i. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος : FB Bank, Probank
- ii. EFG Eurobank: Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, Proton Bank
- iii. Alpha Bank: Εμπορική (Crédit Agricole)

- iv. Τράπεζα Πειραιώς: ΑΤΕ, Millennium, Γενική Τράπεζα (Societe Generale), Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα, CPB Bank (πρώην Marfin Bank) (Μπιτζένης & Μακέδος, 2014).

Παρακάτω, αναλύεται το σχέδιο για την ανακεφαλαιοποίηση των συστημικών Τραπεζών. Για τις ανάγκες κεφαλαιακής τους ενίσχυσης χρησιμοποιήθηκαν δύο μακροοικονομικά σενάρια. Αυτά τα σενάρια είναι τα εξής:

- i. Το Βασικό Σενάριο, του οποίου ο στόχος είναι ο Δείκτη Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Core Tier 1 ratio – CT1 ratio) να βρίσκεται στο 9% το έτος 2012 και στο 10% τα έτη 2013 και 2014.
- ii. Το Δυσμενές Σενάριο, το οποίο βρίσκεται στο 7% για τον Δείκτη Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων για τη χρονική περίοδο 2012-2014. Ξεκινώντας από το επίπεδο του δείκτη το Δεκέμβριο του 2011, βάσει στοιχείων που δημοσίευσαν οι Τράπεζες, εκτιμήθηκε η εξέλιξη των Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω:
- i. Οι ζημιές του ιδιωτικού τομέα από τη συμμετοχή του στα PSI μετά την αφαίρεση των ήδη σχηματισμένων για το λόγο αυτό προβλέψεων.
- ii. Αναμενόμενες ζημιές πιστωτικού κινδύνου από δάνεια που χορηγήθηκαν στην Ελλάδα βάσει των εκτιμήσεων της Blackrock, από τα δανειακά χαρτοφυλάκια των Τραπεζών στο εξωτερικό με την εφαρμογή των stress test του 2011, καθώς και από δημόσιους φορείς και οργανισμούς βάσει της Blackrock και της Τράπεζας Ελλάδος.
- iii. Η εκτίμηση για εσωτερική δημιουργία κεφαλαίου βάσει των επιχειρησιακών σχεδίων των Τραπεζών για το διάστημα 2012-2014.
- iv. Το απαιτούμενο επίπεδο των Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων στο πέρας κάθε έτους μέχρι το 2014, βάσει του στόχου που είχε τεθεί για τον δείκτη για κάθε περίπτωση και την εξέλιξη των σταθμισμένων για τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού (Risk-Weighted Assets – RWAs). Στη συνέχεια, υπολογίστηκαν οι κεφαλαιακές ανάγκες κάθε πιστωτικού ιδρύματος ως η διαφορά ανάμεσα στον δείκτη και τα εκτιμώμενα επίπεδα Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων.

Για να εξασφαλιστεί η αντικειμενικότητα της διαδικασίας χρησιμοποιήθηκαν ως εκκίνηση τα οικονομικά αποτελέσματα των Τραπεζών για το 2011 με μελλοντικές προβολές βάσει ενός ποσοτικού υποδείγματος μακροοικονομικών προβλέψεων, ανεξάρτητα από τα κατατεθειμένα επιχειρησιακά σχέδια. Από την άλλη πλευρά, για την εκτίμηση των χρηματοδοτικών πόρων, δηλαδή των δημοσίων πόρων που ήταν απαραίτητοι για την ανακεφαλαιοποίηση και την ανασυγκρότηση του τραπεζικού τομέα, η Τράπεζα της Ελλάδος, στη μελέτη που ολοκλήρωσε το Δεκέμβριο του 2012, χρησιμοποίησε ως σημείο εκκίνησης τα 40,5 δις ευρώ, δηλαδή της κεφαλαιακές ανάγκες των εμπορικών Τραπεζών. Στη μελέτη αυτή συμπεριέλαβε ακόμα:

- i. Την επίδραση μέτρων εξυγίανσης που εφαρμόστηκαν και τα αποτελέσματα των ανακεφαλαιοποιήσεων που είχαν ολοκληρωθεί, τα οποία ανέρχονταν στα 1,4 δις ευρώ.
- ii. Την επίδραση πιθανών μελλοντικών εξυγιάνσεων στο ποσό των 3,1 δις ευρώ.
- iii. Ένα απόθεμα ασφαλείας της τάξης των 5 δις ευρώ.

Πίνακας κεφαλαιακών αναγκών Τραπεζών (Μπιτζένης & Μακέδος, 2014):

Τράπεζες	Αναμενόμενες ζημίες (σε δις ευρώ)	Ζημίες από PSI (σε δις ευρώ)	Οικονομική ενίσχυση που απαιτείται να δοθεί στις Τράπεζες (σε δις ευρώ)
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ)	8,366	11,735	9,803
EFG Eurobank	5,781	8,226	2,844
Alpha Bank	8,493	4,786	6,477
Τράπεζα Πειραιώς	6,281	2,615	7,507

Παρακάτω, θα αναλυθεί ο τρόπος που ανακεφαλαιοποιήθηκαν οι τέσσερις συστημικές Τράπεζες σε πρακτικό επίπεδο.

Τον Απρίλιο του 2012, ομόλογα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ- EFSF) πέρασαν στην κατοχή του ΤΧΣ. Στη συνέχεια, το ΤΧΣ έδωσε στις Τράπεζες το ποσό των 18 δις ευρώ, προκαταβάλλοντας έτσι, μελλοντικές αυξήσεις κεφαλαίου και αποκαθιστώντας τους δείκτες φερεγγυότητας, ώστε ο δείκτης

κεφαλαιακής επάρκειας να πληροί το 8%. Τον Νοέμβριο του ίδιου έτους, εκδόθηκε η πράξη υπουργικού συμβουλίου 38 περί των όρων και των εργαλείων της ανακεφαλαιοποίησης από το ΤΧΣ. Η Τράπεζα της Ελλάδος, αφού ανακοίνωσε επίσημα της κεφαλαιακές ανάγκες των Τραπεζών, τις κάλεσε να ολοκληρώσουν τις διαδικασίες για άντληση κεφαλαίων έως το πέρας του Απριλίου του 2013.

Η ανακεφαλαιοποίηση των Τραπεζών περιλαμβάνει τρία βήματα. Πιο συγκεκριμένα:

- i. Μεταβατική ανακεφαλαιοποίηση (bridge recapitalisation) από το ΤΧΣ. Δηλαδή προκαταβολή έναντι των μελλοντικών αυξήσεων κεφαλαίου που ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2012 και είχε προγραμματιστεί να υλοποιηθεί μέχρι το τέλος Απριλίου του 2013.
- ii. Έκδοση υπό αίρεση μετατρέψιμων χρηματοδοτικών μέσων (contingent convertible bonds-CoCo's) έως το τέλος Ιανουαρίου του 2013. Αυτά τα ποσά θα καθορίζονταν από τις συστημικές Τράπεζες, σύμφωνα με το πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης και θα εκδίδονταν από το ΤΧΣ.
- iii. Αυξήσεις μετοχικών κεφαλαίων που ολοκληρώθηκαν μέχρι το τέλος Απριλίου του 2013, με την εγγυητική κάλυψη του ΤΧΣ (www.bankofgreece.gr).

4.8.3 Μη συστημικές Τράπεζες

Σύμφωνα με το Μνημόνιο του Δεκεμβρίου του 2012, οι «μη συστημικές Τράπεζες» όφειλαν να ανακεφαλαιοποιηθούν με ιδιωτικά κεφάλαια έως το τέλος του Απριλίου του 2013. Επίσης, τους δινόταν η δυνατότητα συγχώνευσης με άλλες Τράπεζες υπό τον όρο ότι θα κατέθεταν ένα αξιόπιστο επιχειρησιακό σχέδιο και θα ικανοποιούσαν τις ανάγκες τους για ανακεφαλαιοποίηση εντός του χρονικού ορίου. Αν οι ιδιώτες επενδυτές δεν ικανοποιούσαν τις ανάγκες των Τραπεζών αυτών, τότε η Τράπεζα της Ελλάδος θα προχωρούσε στις απαραίτητες ενέργειες εξυγίανσης μέχρι τον Ιούνιο του 2013, διασφαλίζοντας τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και τα συμφέροντα των καταθετών (www.bankofgreece.gr).

4.9 Ανακεφαλαιοποιήσεις τραπεζών

4.9.1 Εθνική Τράπεζα Ελλάδος

Η πρώτη ανακεφαλαιοποίηση της Εθνικής Τράπεζας έγινε το 2013, όταν μετά τη Β' Επαναληπτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της αποφάσισε να αυξήσει το μετοχικό της κεφάλαιο και ακόμη, να εισαγάγει νέες μετοχές στην αγορά αξιών του Αθηναϊκού Χρηματιστηρίου. Η αύξηση που θα πραγματοποιούταν στο μετοχικό της κεφάλαιο θα ήταν διμερής. Αρχικά, με την άμεση συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα έως 1.171 εκατ. ευρώ με καταβολή μετρητών και με έκδοση και διάθεση έως και 272.960.373 νέων, κοινών, άυλων, ονομαστικών, μετά ψήφου μετοχών της Τράπεζας. Η ονομαστική αξία της καθεμιάς ήταν στα 0,3€, ενώ η τιμή διάθεσής της ορίστηκε στα 4,29€. Οι μέτοχοι της Τράπεζας εξακολουθούσαν να έχουν το δικαίωμα της προτίμησης, καταργώντας μόνο το ανάλογο δικαίωμα του ελληνικού Δημοσίου, ως προνομιούχου μετόχου. Το δεύτερο μέρος ήταν με τη συμμετοχή του ΤΧΣ με εισφορά ομολόγων, τα οποία διέθετε το Ευρωπαϊκό ΤΧΣ (ΕΤΧΣ) και με έκδοση αλλά και διάθεση νέων, κοινών, άυλων, ονομαστικών, μετά ψήφου μετοχών, ο αριθμός των οποίων μπορούσε να είναι έως και 2.274.125.874. Η ονομαστική αξία και η τιμή διάθεσης της καθεμιάς ήταν οι ίδιες με αυτές που προαναφέρθηκαν. Αυτές αποσκοπούσαν στην κάλυψη των άμεσων αναγκών της Τράπεζας, οι οποίες έφταναν τα 9.765 εκατ. ευρώ, αφαιρώντας το δικαίωμα προτίμησης από άλλον μέτοχο.

Ακόμη, εισήγαγε στην αγορά αξιών του Αθηναϊκού Χρηματιστηρίου τίτλων παραστατικών δικαιωμάτων κτήσης, άυλων, κοινών μετά ψήφου μετοχών της Τράπεζας (warrants). Θα χορηγούσε δηλαδή, στον ιδιωτικό τομέα ένα τέτοιου είδους παραστατικό από την προαναφερθείσα μετοχή της Τράπεζας, αν εκδιδόταν. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί σε περίπτωση που η συνολική συμμετοχή ήταν μεγαλύτερη ή ίση του 10% του μετοχικού κεφαλαίου.

Η Τράπεζα είχε ανάγκη από επενδυτές και γι' αυτό αναζήτησε κεφάλαια και στο εξωτερικό και κυρίως, στην Αμερική. Στόχος ήταν οι μικρομέτοχοι, το υπαλληλικό προσωπικό και γνωστές επιχειρήσεις. Σημαντική ήταν και η συμβολή των ομογενών, που είχαν επιχειρήσεις και ανταποκρίθηκαν άμεσα. Ο στόχος που επιδίωκαν να επιτύχουν πλησίαζε τα 800 εκατ. ευρώ.

Η Εθνική Τράπεζα είχε σοβαρούς λόγους να συμμετάσχει σε αυτό το σχέδιο το 2008. Επιδίωκε πρόσβαση σε καινούριες πηγές χρηματοδότησης, αφού οι συνθήκες που επικρατούσαν δε βοηθούσαν να επιτευχθεί αυτός ο στόχος. Αποσκοπούσε στη συνέχιση της παροχής πιστώσεων, προκειμένου να ενισχύσει τη χώρα οικονομικά. Επίσης, επιδίωκε την αύξηση του δείκτη βασικών ιδίων κεφαλαίων, ώστε να βελτιωθεί η κεφαλαιακή της θέση. Ακόμη, ένας βασικός λόγος ήταν ότι δεν επιθυμούσε να χάσει την ανταγωνιστικότητά της.

Το 2009, αποφασίστηκε η έκδοση 70 εκατ. εξαγοράσιμων προνομιούχων μετοχών, των οποίων η ονομαστική αξία ήταν 5€, ενώ ταυτόχρονα καταργούταν το δικαίωμα προτίμησης των υφιστάμενων μετοχών υπέρ του Δημοσίου, ενώ το 2011, συνέβη το ίδιο με αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου στο 1 δις ευρώ με έκδοση 200 εκατ. αντίστοιχων μετοχών της ίδιας ονομαστικής αξίας. Ωστόσο, ανακλήθηκε η απόφαση επαναγοράς 70 εκατ. αντίστοιχων μετοχών. Το 2011, οι μετοχές που εκδόθηκαν ήταν 200 εκατ. με την ίδια ονομαστική αξία. Η κάλυψη αυτών των εκδόσεων έγινε από το Δημόσιο με επαναφορά ομολόγων.

Το 2013, αποφασίστηκε από τη Β' Επαναληπτική Γενική Συνέλευση, η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου έως και 9.756 εκατ. ευρώ, λαμβάνοντας υπόψη τα ποσά από την έκδοση 2.274.125.874 νέων, κοινών, άυλων, ονομαστικών, μετά ψήφου μετοχών της τράπεζας, ονομαστικής αξίας 0,3€. Το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ήταν στα 682.237.762€. Αν η συμμετοχή των ιδιωτών επενδυτών αφορούσε τουλάχιστον τα 899 εκατ. ευρώ, το ΤΧΣ θα μπορούσε να ψηφίσει μόνο για θέματα σχετικά με το καταστατικό της Τράπεζας ή άλλου είδους παρόμοιας φύσεως. Αντίθετα, θα αποκτούσε πλήρες δικαίωμα ψήφου, εάν δε σημειωνόταν αύξηση μετοχικού κεφαλαίου τουλάχιστον 10% από τους ιδιώτες επενδυτές, εάν γινόταν έκδοση υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών από την ίδια την Τράπεζα αποκλειστικά στο ΤΧΣ, μετατρέψιμες σε μετοχές της Τράπεζας και η τελευταία δεν σημείωνε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου και ακόμη, αν δεν τηρούσε τις υποχρεώσεις της. Στην πρώτη περίπτωση, το ΤΧΣ θα μπορούσε να εκδώσει για κάθε επενδυτή έναν τίτλο παραστατικό, δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (warrant). Στη δεύτερη περίπτωση, δε θα εξέδιδε warrants.

Σύμφωνα με απόφαση της ίδιας Γενικής Συνέλευσης, το 2013, οι κάτοχοι κοινών μετόχων της Τράπεζας, είχαν το δικαίωμα προτίμησης εντός 15 ημερολογιακών ημερών, προκειμένου να καλυφθεί η αύξηση με μετρητά. Αντίθετα, για την κάλυψη νέων μετοχών μέσω δημόσιας προσφοράς, η καταβολή σε μετρητά είχε περιθώριο τεσσάρων μηνών, με δυνατότητα παράτασης ενός μήνα επιπλέον (Σκουτέλη, 2015).

Η δεύτερη ανακεφαλαιοποίηση της Εθνικής Τράπεζας έγινε το 2014, όταν το ΤΧΣ συμφώνησε να προχωρήσει η διαδικασία της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου έως και 2,5 εκατ. ευρώ, με κατάργηση των δικαιωμάτων προτίμησης (www.crashonline.gr). Αυτό αποτελούταν από 3.533.149.631 κοινές μετοχές, η ονομαστική αξία των οποίων ήταν 0,3€ και από 12.639.831 εξαγοράσιμες, προνομιούχες ονομαστικές μετοχές με την ίδια αξία και άλλες 270.000.000 ίδιου τύπου μετοχές με 5€ ονομαστική αξία (Σκουτέλη, 2015). Το ποσό καλύφθηκε από θεσμικούς και ιδιώτες επενδυτές. Η τιμή διάθεσης ήταν στα 2,20€ ανά μετοχή. Μετά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, υπήρξε μείωση της συμμετοχής του ΤΧΣ στην Εθνική Τράπεζα, η οποία από 84,4% έφτασε στο 57,2% (www.crashonline.gr).

Το ίδιο έτος, η Εθνική Τράπεζα είχε κεφαλαιακές ανάγκες του ύψους των 2.183 εκατ. ευρώ και αναγκάστηκε να προχωρήσει στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Τα κεφάλαια αυτά θα τα χρησιμοποιούσε, προκειμένου να καλύψει το έλλειμμα που παρουσιαζόταν μεταξύ των ενεργειών ενίσχυσης κεφαλαίων και των συνολικών κεφαλαιακών της αναγκών, που έφταναν τα 2.183 εκατ. ευρώ και στην ενίσχυση και τη δυνατότητα ευχέρειας στη διαμόρφωση της κεφαλαιακής της βάσης, σύμφωνα με τις επιταγές της «Βασιλείας III», και τη δυνατότητα αποπληρωμής των προνομιούχων μετοχών του ελληνικού Δημοσίου που έφταναν τα 1.350 εκατ. ευρώ (Σκουτέλη, 2015).

Τον Απρίλιο του ίδιου έτους, η Τράπεζα προχώρησε στην έκδοση πενταετούς ομολόγου άνευ εξασφαλίσεων, το ύψος του οποίου ήταν στα 750 εκατ. ευρώ με κουπόνι 4.375% και απόδοση κατά την έκδοση 4.5% (www.crashonline.gr).

Η τρίτη ανακεφαλαιοποίηση της ίδιας Τράπεζας έγινε το 2015, όταν το Διοικητικό Συμβούλιό της όρισε την τιμή διάθεσης κάθε Νέας προσφερόμενης μετοχής στα 0,02€ ή 0,3€ μετά τη μείωση του αριθμού των υφιστάμενων μετοχών (www.protothema.gr/economy) και τη συνένωσή τους (reverse split) με αναλογία 15 παλαιών προς 1 Νέα (www.nbg.gr), επί τη βάσει των αποτελεσμάτων της διαδικασίας

του βιβλίου προσφορών, έπειτα από τη διαβούλευση των Γενικών Συντονιστών και με τη συμφωνία του ΤΧΣ. Η ζήτηση από τους επενδυτές, σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα της αποδοχής προσφορών από κατόχους ομολόγων, που έγινε στα πλαίσια της εθελοντικής άσκησης διαχείρισης παθητικού της Τράπεζας, έφτασε περίπου το 1.166 εκατ. ευρώ (www.protothema.gr). Η Τράπεζα προχώρησε στη διάθεση των μετοχών σε Έλληνες επενδυτές στην τιμή που τις διέθετε και για τους ξένους (Παπαδόγιαννης, 2015).

Οι προνομιούχες μετοχές στις Η.Π.Α. μετατράπηκαν σε κοινές μετοχές, το ύψος των οποίων ήταν 200 εκατ. ευρώ και το ίδιο συνέβη με τις προνομιούχες μετοχές του ελληνικού Δημοσίου που ανέρχονται στο 1,35 δις ευρώ. Το κεφαλαιακό έλλειμμα υπολογίζεται ότι ανέρχεται στο 1.456 εκατ. ευρώ, το οποίο θα υπερκαλυπτόταν από την άντληση κεφαλαίων ύψους 1.166 εκατ. ευρώ, τα κεφάλαια από την Ελληνική Δημόσια Προσφορά και τα επιπλέον κεφάλαια, ύψους 308 εκατ. ευρώ που θα προέκυπταν από τα μέτρα κατανομής βαρών κατόπιν του αιτήματος της Τράπεζας για κρατική ενίσχυση. Η Τράπεζα υπολόγιζε ότι με το σχέδιο κεφαλαιακών ενεργειών που εφάρμοσε, θα αποπλήρωνε τα coco's στο άμεσο μέλλον (www.bankwars.gr).

4.9.2 Τράπεζα Πειραιώς

Η πρώτη ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας Πειραιώς έγινε το 2013, όπως και των υπολοίπων Τραπεζών. Μετά τη Β' Επαναληπτική Γενική Συνέλευση των κοινών μετόχων της Τράπεζας και έπειτα, από έγκριση που έλαβε από την Έκτακτη Γενική Συνέλευση των προνομιούχων μετόχων, λήφθηκε η απόφαση αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου που αφορούσε στην άντληση κεφαλαίων, το ποσό των οποίων έφτανε τα 8,429 δις ευρώ. Η αύξηση αυτή θα πραγματοποιούταν μετά από τα reverse split, δηλαδή την αύξηση της ονομαστικής αξίας των μετοχών και παράλληλα, τη μείωση του αριθμού τους, την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση μέρους του αποθεματικού τους, προκειμένου να οδηγηθούν σε στρογγυλοποίηση του αριθμού των κοινών μετοχών και δημιουργία ειδικού αποθεματικού, το οποίο θα πραγματοποιούταν με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου και της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετοχής.

Οι αποφάσεις που πάρθηκαν, αφορούσαν την αύξηση της ονομαστικής αξίας των μετοχών από 0,3€ σε 3€, ενώ παράλληλα ο αριθμός τους μειώθηκε από 1.143.326.564 σε 114.332.657. Επίσης, αποφασίστηκε η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου μέσω της ανακεφαλαιοποίησης μέρους του αποθεματικού, ποσό που κυμαινόταν στο 1,80€, προκειμένου να υπάρξει στρογγυλοποίηση του αριθμού των μετοχών. Ακόμη, αποφασίστηκε η δημιουργία ειδικού αποθεματικού ποσού 308.698.173,90€ με ισόποση μείωση του μετοχικού κεφαλαίου μέσω της μείωσης της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής μετοχής από 3€ σε 0,3€.

Αναμένονταν να αντληθούν κεφάλαια ποσού 8,429 δις ευρώ, τα οποία θα χρησιμοποιούνταν για δύο σκοπούς. Αρχικά, τα 7,335 δις ευρώ θα ήταν για την ανακεφαλαιοποίηση της ίδιας της Τράπεζας, ώστε ο δείκτης της κεφαλαιακής επάρκειας να αγγίξει το 9% και τα υπόλοιπα, δηλαδή το ποσό του 1,054 δις ευρώ, θα αφορούσε την κάλυψη των κεφαλαιακών αναγκών της Τράπεζας, τα οποία προέκυψαν μετά την εξαγορά στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της ΑΤΕ και Κυπριακών Τραπεζών. Οι μετοχές που θα εκδίδονταν, θα είχαν ονομαστική αξία 0,3€. Ουσιαστικά, η αύξηση ήταν διμερής. Αρχικά, το πρώτο σκέλος που αφορούσε τα 7,335 δις ευρώ, η αύξηση της ανακεφαλαιοποίησης του ποσού των 70.588.235,10€, θα γινόταν με την έκδοση 235.294.117 κοινών, ονομαστικών μετοχών, η ονομαστική αξία των οποίων ανερχόταν στα 0,3€ και η τιμή διάθεσής τους στα 1,70€, προκειμένου να αντληθεί το ποσό των 399.999.998,90€, με καταβολή μετρητών, ιδιωτική τοποθέτηση και μερική κατάργηση των δικαιωμάτων προτίμησης παλαιών μετοχών σε ό,τι αφορά αυτό το ποσό. Αντίθετα, στο ποσό των 1.223.823.829,20€ θα γινόταν έκδοση 4.079.411.764 κοινών, ονομαστικών μετοχών, η ονομαστική αξία των οποίων ήταν 0,3€ και η τιμή διάθεσής τους 1,70€ με καταβολή μετρητών και το δικαίωμα προτίμησης παλαιών μετοχών, τις οποίες κατείχαν κοινές μετοχές της τράπεζας, συγκεντρώνοντας 6.934.999.998,80€. Αυτό αφορούσε το πρώτο σκέλος, ενώ στο δεύτερο γινόταν λόγος για αύξηση μέσω εξαγορών κατά 100.288.235,10€ με έκδοση 335.294.117 νέων, κοινών, ονομαστικών μετοχών, με ίδια ονομαστική αξία και τιμή διάθεσης με αυτή που προαναφέρθηκε στο πρώτο σκέλος, με εισφορά για το ΤΧΣ που θα γινόταν σε είδος, δηλαδή ομολόγων του ΕΤΧΣ (EFSF), προκειμένου να αντληθούν κεφάλαια 569.999.998,90€, ενώ κατά 92.470.588,20€ με έκδοση 308.235.294 νέων, κοινών ονομαστικών μετοχών ίδιας ονομαστικής αξίας και τιμής διάθεσης με τις παραπάνω,

με εισφορά σε είδος από το ΤΧΣ, ομολόγων του EFSF για άντληση κεφαλαίων 523.999.999,80.

Το μεγαλύτερο ποσό της ανακεφαλαιοποίησης όφειλε να αγγίζει τα 7,335 δις ευρώ, ενώ το μικρότερο να είναι έτσι διαμορφωμένο, ώστε ο δείκτης βασικών ιδίων κεφαλαίων της Τράπεζας να ανέρχεται στο 6%. Σχετικά με αυτό, υπήρχαν τρεις περιπτώσεις. Η πρώτη αφορά την ιδιωτική συμμετοχή που όφειλε να είναι τουλάχιστον 733,5 εκατ. ευρώ, οπότε το ΤΧΣ θα μπορούσε να ασκήσει κάποια δικαιώματα σχετικά με τις Νέες μετοχές, θα εξέδιδε και θα διέθετε ένα warrant, για την εκάστοτε μετοχή που θα αποκτούσε ο επενδυτής. Στη δεύτερη περίπτωση που η ιδιωτική συμμετοχή δε θα ήταν άνω των 575,5 εκατ. ευρώ, το ΤΧΣ θα ασκούσε πλήρως το σύνολο των δικαιωμάτων του και δεν προβλεπόταν έκδοση warrants. Τέλος, η τρίτη περίπτωση αφορά την ιδιωτική συμμετοχή που θα ήταν μεταξύ των δύο παραπάνω ποσών, οπότε η Τράπεζα θα εξέδιδε κάποιες μετατρέψιμες ομολογίες Δημοσίου μέχρι το ποσό του 1,508 δις ευρώ και το ΤΧΣ θα ασκούσε περιορισμένα δικαιώματα από τις Νέες μετοχές και θα παρείχε στους επενδυτές ένα warrant για καθεμία από τις αποκτηθείσες μετοχές.

Τα κεφάλαια ύψους 8,429 εκατ. ευρώ, που θα αντλούνταν μέσω της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, θα χρησιμοποιούνταν για την ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας και το ΤΧΣ θα της έδινε ομόλογα 6,253 εκατ. ευρώ καθώς, το τελευταίο θα δεσμευόταν ακόμη, έως το ποσό των 1,082 εκατ. ευρώ. Σημαντικό ρόλο στην πορεία της Τράπεζας είχαν οι εξαγορές που πραγματοποίησε, οι οποίες προαναφέρθηκαν σε προηγούμενη ενότητα.

Η Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση ενέκρινε την πώληση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος στην Τράπεζα Πειραιώς, έπειτα από τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε η ΑΤΕ και εφόσον, δε μπορούσε πλέον να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της. Βασικό ρόλο για την καταστροφή της ΑΤΕ ήταν τα υπέρογκα δάνεια, για τα οποία μεγάλο μέρος της ευθύνης αναλογεί στα κόμματα, ενώ παράλληλα η ίδια η Τράπεζα δεν ήταν σε θέση να ελέγξει την κατάσταση, κάτι που την οδήγησε σ' αυτή την κατάληξη. Η εξαγορά αυτή ήταν πολύ σημαντική για την Τράπεζα Πειραιώς, αφού ήταν η μεγαλύτερη Τράπεζα της χώρας βάσει του ενεργητικού, των χορηγήσεων προ προβλέψεων, των καταθέσεων και των υποκαταστημάτων της,

σύμφωνα με στοιχεία του 2013. Όλα αυτά ενίσχυσαν τη θέση που κατείχε στον τραπεζικό τομέα και οι πηγές χρηματοδότησής της βελτιώθηκαν σημαντικά (Σκουτέλη, 2015).

Η δεύτερη ανακεφαλαιοποίηση που πραγματοποιήθηκε, ήταν το 2014, όπως έγινε και με τις υπόλοιπες Τράπεζες. Με την πρώτη άσκηση των δικαιωμάτων της Τράπεζας που κοινοποιήθηκαν στο ΤΧΣ, εξασκήθηκαν 603.280 απ' αυτά και ανταλλάχθηκαν 2.700.125 μετοχές με είσπραξη για το Ταμείο 4.682.017€. Μετά απ' αυτό, το ποσοστό συμμετοχής του ΤΧΣ στην τράπεζα μειώθηκε στο 80,9% από 81% που ήταν νωρίτερα.

Με τη συγκατάθεση του ΤΧΣ, έγινε Έκτακτη Γενική Συνέλευση, προκειμένου να αποφασιστεί αύξηση μετοχικού κεφαλαίου μέχρι του ποσού των 1,75 δις ευρώ με κατάργηση των δικαιωμάτων προτίμησης (www.crashonline.gr). Η ονομαστική αξία της εκάστοτε μετοχής που εκδόθηκε ήταν 0,3€ και η τιμή διάθεσης κάθε νέας 1,70€. Το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας αναμενόταν να αυξηθεί κατά 308.823.529,20€ (Σκουτέλη, 2015). Η διαδικασία στέφθηκε με επιτυχία και η κάλυψη του ποσού έγινε εξ' ολοκλήρου από θεσμικούς και ιδιώτες επενδυτές μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης και δημόσιας εγγραφής στην τιμή των 1,70€ για την εκάστοτε μετοχή. Αυτό συνέβη τον Φεβρουάριο του ίδιους έτους, με αποτέλεσμα η συμμετοχή του ΤΧΣ στην Τράπεζα να μειωθεί στο 67,3% από το προηγούμενο 80,9%.

Η Τράπεζα Πειραιώς αποπλήρωσε 750 εκατ. ευρώ προνομιούχων μετοχών που κατείχε το ελληνικό Δημόσιο. Η τράπεζα προχώρησε επίσης, στην έκδοση τριετούς ομολόγου άνευ εξασφαλίσεων ύψους 500 εκατ. ευρώ με κουπόνι 5% και απόδοση κατά την έκδοση 5,125%.

Τον Ιούλιο του ίδιους έτους, πραγματοποιήθηκε η δεύτερη άσκηση δικαιωμάτων της Τράπεζας. Εξασκήθηκαν 4.951.260 δικαιώματα και ανταλλάχθηκαν 22.160.707 μετοχές, με το ΤΧΣ να λαμβάνει 39.180.130€. Έτσι, η συμμετοχή του στην Τράπεζα μειώθηκε στο 66,9% από το προηγούμενο 67,3% (www.crashonline.gr).

Η τρίτη ανακεφαλαιοποίηση έγινε το 2015. Η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε την επιτυχία που είχε η διαδικασία αύξησης του μετοχικού της κεφαλαίου. Το ποσό που αντλήθηκε από τους επενδυτές ανερχόταν στα 1,34 δις ευρώ, καλύπτοντας έτσι, τον στόχο της. Το ποσό διάθεσης της εκάστοτε μετοχής ανερχόταν στο 0,003€, το οποίο

φαίνεται να είναι κατά 99,8% μικρότερου του αντίστοιχου του προηγούμενου έτους που ανερχόταν στα 1,70€. Τα 3,3 δις ευρώ που θα αντλούνταν από το ΤΧΣ, θα καλύπτονταν κατά 25% με κοινές μετοχές και 75% με ειδικές ομολογίες (Coco's), προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες του δυσμενούς σεναρίου (Παπαδόγιαννης, 2015).

Τα αναμενόμενα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων αυξήθηκαν σημαντικά για την Τράπεζα Πειραιώς στα 875 εκατ. ευρώ, σύμφωνα με στοιχεία που διέθεσε ο Όμιλος. Επίσης, σημειώθηκε αύξηση των επαναλαμβανόμενων καθαρών λειτουργικών εσόδων της, ενώ το επαναλαμβανόμενο λειτουργικό κόστος της μειώθηκε. Τα στοιχεία αυτά αφορούν κατά κύριο λόγο, το πρώτο εννιάμηνο του έτους 2015 (Μπαλτάς, 2015).

4.9.3 Alpha Bank

Η πρώτη ανακεφαλαιοποίηση της Alpha Bank έγινε το 2013. Η Β' επαναληπτική Έκτακτη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας αποφάσισε τη δημόσια προσφορά μετοχών της, προκειμένου να γίνει αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, το οποίο θα αυξανόταν κατά 550 εκατ. ευρώ με συμμετοχή των ιδιωτών επενδυτών με καταβολή μετρητών, έκδοση και διάθεση 1.250.000.000€ νέων, κοινών, άυλων, ονομαστικών, μετά ψήφου μετοχών, η ονομαστική αξία των οποίων ήταν 0,3€ και η τιμή διάθεσης 0,44€ για την εκάστοτε μετοχή καθώς και με συμμετοχή του ΤΧΣ, με έκδοση και διάθεση τέτοιου είδους μετοχών της τράπεζας, ίδιας ονομαστικής αξίας και τιμής διάθεσης με τις προαναφερόμενες, προκειμένου να επιτευχθεί η κάλυψη των συνολικών κεφαλαιακών αναγκών της Τράπεζας. Σ' αυτή την περίπτωση, πρόκειται για εισφορά ομολόγων, την κυριότητα των οποίων έχει το ΤΧΣ και υπεύθυνο έκδοσης είναι το EFSF.

Το ίδιο έτος, αποφασίστηκε η άντληση κεφαλαίων, ποσού που θα έφτανε έως και τα 4.571 εκατ. ευρώ με αύξηση του κοινού μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας. Η απόφαση αυτή πάρθηκε στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων σε συνεργασία με το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας. Οι νέες, κοινές, άυλες, ονομαστικές, μετά ψήφου μετοχές που θα εκδίδονταν και θα διατίθενται θα έφταναν τις 10.388.636.364, η ονομαστική αξία και η τιμή διάθεσης της καθεμίας από αυτές θα ήταν οι προαναφερόμενες.

Η αύξηση θα συνέβαινε στα πλαίσια της ανακεφαλαιοποίησης για το ποσό των 550 εκατ. ευρώ με καταβολή μετρητών και για το ποσό των 4.571 εκατ. ευρώ με εισφορές σε είδος. Στην πρώτη περίπτωση, για το ποσό που θα έφτανε έως και τα 457,10 εκατ. ευρώ, θα διατίθενται με δικαίωμα προτίμησης από τις παλιές μετοχές, η αναλογία των οποίων θα ήταν 1,944456 Νέες μετοχές προς 1 παλιά. Ο αριθμός των νέων μετοχών κυμαινόταν κάπου στις 1.038.863.636. Για το ποσό των 92,9 εκατ. ευρώ, θα διατίθενται 211.136.364 Νέες μετοχές. Στην περίπτωση της εισφοράς σε είδος από το ΤΧΣ χρεογράφων κυριότητας και έκδοσης του EFSF, ποσού ύψους 4.571 εκατ. ευρώ, θα καλυπτόταν με την έκδοση Νέων μετοχών που θα ήταν έως και 10.388.636.364 στην τιμή διάθεσης που θα καλυπτόταν χωρίς όμως, να υπάρχει το δικαίωμα προτίμησης. Η αύξηση συνολικά δεν ήταν δυνατό να είναι άνω του ποσού των 4.571 εκατ. ευρώ, λαμβάνοντας υπόψη τα ποσά του μετοχικού κεφαλαίου ανώτερου των 3.116.590.909,20€ και την έκδοση του προαναφερθέντα αριθμού μετοχών.

Σε περίπτωση που σημειωνόταν αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας μέσω της συμμετοχής των ιδιωτών μεγαλύτερη ή ίση του 10% του ποσού της αύξησης, τότε το ΤΧΣ εξέδιδε και παρέδιδε στους επενδυτές που συνέβαλαν στην αύξηση αυτή, δωρεάν ένα warrant για καθεμία από τις Νέες μετοχές που αποκτούσαν. Στην αντίθετη περίπτωση δηλαδή, αν η συμμετοχή των επενδυτών δεν έφτανε το 10%, δε θα εκδίδονταν warrants από το ΤΧΣ.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ομόλογο που εκδόθηκε από την Alpha Bank, ύψους 150 εκατ. ευρώ, αγοράστηκε από την Crédit Agricole, το οποίο μπορούσε τον τέταρτο χρόνο της εξαγοράς της Εμπορικής Τράπεζας από την τελευταία, να μετατραπεί σε κοινές μετοχές με την Τράπεζα. Μ' αυτόν τον τρόπο, τα εποπτικά κεφάλαια της Alpha Bank ενισχύθηκαν σημαντικά. Το 2013, πραγματοποιήθηκε η συγχώνευσή της με την Εμπορική, υπογράφοντας το Σχέδιο Συμβάσεως Συγχώνευσης.

Η δεύτερη ανακεφαλαιοποίηση της Alpha Bank έγινε το 2014, όταν αποφασίστηκε η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου εκ νέου στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας σε συνεργασία με το Διοικητικό Συμβούλιο, προκειμένου να αντληθούν κεφάλαια για την εισαγωγή Νέων μετόχων στην αγορά αξιών του Αθηναϊκού Χρηματιστηρίου. Το ποσό που θα αφορούσε την άντληση των κεφαλαίων της Τράπεζας ήταν 1,2 εκατ. ευρώ και η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου θα γινόταν με

καταβολή μετρητών και την κατάργηση του δικαιώματος προτίμησης των παλαιών μετοχών με την έκδοση και διάθεση μετοχών που έφταναν τις 1.846.153.846, η ονομαστική αξία της εκάστοτε μετοχής ήταν 0,3€ και η τιμή διάθεσης ανά Νέα μετοχή 0,65€.

Τα έσοδα της αύξησης, ποσό που έφτανε τα 1.147,6 εκατ. ευρώ, η Τράπεζα θα το διέθετε στην ενίσχυση της κεφαλαιακής της επάρκειας και στην ικανοποίηση των όρων εξαγοράς, έπειτα από τις απαραίτητες εγκρίσεις που θα λάμβανε, προνομιούχων μετοχών του ελληνικού Δημοσίου, ύψους 940 εκατ. ευρώ. Η εξαγορά του θα πραγματοποιούταν με ίσης αξίας ομόλογα του ελληνικού Δημοσίου ή ίσης αξίας μετρητά, στην αρχική τιμή διάθεσής τους. Η ονομαστική αξία των ομολόγων όφειλε να είναι ίση με την ονομαστική αξία των αρχικών ομολόγων, τα οποία εκδόθηκαν για την ανάληψη προνομιούχων μετοχών και η ημερομηνία λήξης τους όφειλε να συμφωνεί με την ημερομηνία επαναγοράς ή μέσα σε διάστημα τριών μηνών απ' αυτή. Κατά τη διαδικασία της επαναγοράς, η τρέχουσα αξία (market value) των ομολόγων όφειλε να ταυτίζεται με την ονομαστική τους αξία (nominal value). Αν αυτό δε συνέβαινε, θα προχωρούσαν σε εκκαθάριση της διαφοράς με καταβολή μετρητών μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και του ελληνικού Δημοσίου.

Αναφορικά με τα warrants, το ΤΧΣ εξέδωσε και παρέδωσε στους ιδιώτες επενδυτές δωρεάν ένα warrant για κάθε Νέα μετοχή της τράπεζας που απέκτησαν, εφόσον η συμμετοχή τους ήταν μεγαλύτερη του 10%. Συνολικά υπολογίζεται ότι ασκήθηκαν 28.800.631 warrants, τα οποία αντιστοιχούν σε 213.368.583 κοινές μετοχές, δηλαδή το 1,95% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου. Το αντίστοιχο ποσό που κατέβαλαν όσοι άσκησαν warrants προς το ΤΧΣ, ανέρχεται στα 95.759.820,13€. Τα εκδοθέντα warrants ανέρχονταν στα 1.204.702.851 και οι μετοχές τις τράπεζας στις 8.925.267.781, τις οποίες κατέχει το ΤΧΣ (Σκουτέλη, 2015).

Η τρίτη ανακεφαλαιοποίηση Των τραπεζών πραγματοποιήθηκε το 2015. Η Alpha Bank κατάφερε να συγκεντρώσει το ποσό των 2,7 δις ευρώ έναντι των 1,55 δις ευρώ που ζητούσε και η τιμή καθορίστηκε στο 0,04€. Η τιμή μειώθηκε κατά 93,8% από την προηγούμενη που ανερχόταν στα 0,65€, η οποία πραγματοποιήθηκε με την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου το προηγούμενο έτος.

Υψίστης σημασίας είναι και η μεγάλη συμμετοχή των επενδυτών που είχε η διαδικασία. Τα συνολικά κέρδη της Τράπεζας υπολογίζονταν στα 2,3 δις ευρώ, με τα οποία ήταν σε θέση να καλύψει το σύνολο των κεφαλαιακών της αναγκών και δεν είχε την ανάγκη να δεχθεί βοήθεια από το ΤΧΣ (Παπαδόγιαννης, 2015).

Η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας είχε αποφασίσει την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με κατάργηση του δικαιώματος προτίμησης των παλαιών μετοχών. Αυτή πραγματοποιήθηκε με καταβολή μετρητών ύψους 1.152.169.172€ από ιδιωτικούς και επιλέξιμους επενδυτές και με κεφαλαιοποίηση χρηματικών απαιτήσεων, ποσού που έφτανε τα 1.010.830.828€.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας πιστοποίησε τη συμβολή του ποσού της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, έπειτα από τη συνολική κάλυψή της, και ενέκρινε λογιστικές εγγραφές, ποσού 384.450.000€ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας και 2.178.550.000€ στο αποθεματικό «από έκδοση μετοχών υπέρ άρτιο».

Το ίδιο έτος, στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων αποφασίστηκε η αύξηση της ονομαστικής αξίας της εκάστοτε κοινής, άυλης, ονομαστικής, μετά ψήφου μετοχής λόγω συνένωσης με αντίστοιχη μείωση του αριθμού τους. Η ονομαστική αξία της μετοχής ανερχόταν στα 15€. Επίσης, αποφασίστηκε η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με μείωση της ονομαστικής αξίας της εκάστοτε μετοχής από τα 15€ στα 0,3€ και πίστωση του αποδεσμευόμενου με τη μείωση στο ειδικό αποθεματικό (Παναγόπουλος, 2015).

4.9.4 Eurobank Ergasias

Πριν γίνει λόγος για τις ανακεφαλαιοποιήσεις της Τράπεζας Eurobank Ergasias, είναι σημαντικό να αναφερθεί η εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμειτηρίου (ΤΤ) από την συγκεκριμένη τράπεζα, το 2013. Συγκεκριμένα, στις 15 Ιουλίου, υπογράφηκε από τη Eurobank δεσμευτική συμφωνία με το ΤΧΣ για την ολοκληρωτική απόκτηση των μετοχών του Νέου ΤΤ. Μέσω αυτής της ενέργειας, ενισχύθηκε η θέση που κατείχε η Τράπεζα και διατήρησε την ανταγωνιστικότητά της απέναντι στο τραπεζικό σύστημα και βοήθησε στη γρηγορότερη ιδιωτικοποίησή της, προκειμένου να

ωφεληθεί τόσο το ελληνικό Δημόσιο όσο και γενικά, η ελληνικά οικονομία που ήταν σε δυσχερή θέση.

Στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση που έγινε τον Αύγουστο του 2013, αποφασίστηκε η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας κατά το ποσό των 425.625.000 με εισφορά στο 100% των μετοχών του Νέου ΤΤ από το ΤΧΣ. Οι νέες, κοινές, ονομαστικές, μετά ψήφου μετοχές που εκδόθηκαν ήταν 1.418.750.000, η ονομαστική αξία της καθεμίας απ' αυτές ήταν 0,3€ και η τιμή διάθεσής της 0,48€.

Τα συνολικά κεφάλαια που αντλήθηκαν, έφταναν τα 681.000.000€, ενώ η διαφορά που σημειώθηκε μεταξύ της ονομαστικής αξίας των μετοχών και της τιμής διάθεσής τους, ήταν 255.375.000€ (Σκουτέλη, 2015).

Το χρονοδιάγραμμα για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ήταν, όπως ανακοινώθηκε από το ΤΧΣ και την ίδια την τράπεζα, αναγκαία για την αξιολόγηση της Τράπεζας για τις κεφαλαιακές ανάγκες που υπήρχαν και το πλαίσιο ανακεφαλαιοποίησης (newpost.gr/oikonomia). Καθώς, έπρεπε να παρατηρηθεί αύξηση κατά 2.945 εκατ. ευρώ στα Βασικά Ίδια Κεφάλαια (CoreTier 1), η Τράπεζα προχώρησε σε ένα σχέδιο κεφαλαιακής ενίσχυσης με το οποίο ενίσχυσε τις ενέργειες σχηματισμού κεφαλαίου και πρότεινε να προσαρμόσει εκ νέου το σχέδιο της αναδιάρθρωσής της και επίσης, ανακοίνωσε την κάλυψη του υπόλοιπου ποσού των κεφαλαιακών της αναγκών, ποσό το οποίο έφτανε τα 2.864 εκατ. ευρώ, μέσω της αύξησης του μετοχικού της κεφαλαίου, ενισχύοντας μ' αυτόν τον τρόπο τη θέση της και παράλληλα, στηρίζοντας την οικονομία της χώρας.

Η πρώτη ανακεφαλαιοποίηση, όπως και για τις προηγούμενες Τράπεζες που αναφέρθηκαν, έγινε το 2013 και για την Eurobank Ergasias. Οι ζημιές που είχε η Τράπεζα κατά τα δύο προηγούμενα έτη δηλαδή, το 2011 και 2012, ήταν αρκετά μεγάλες και έφταναν τα 6,2 δις ευρώ. Απ' αυτό γίνεται φανερή η ανάγκη αύξησης του μετοχικού της κεφαλαίου.

Τον Απρίλιο του 2013, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αποφάσισε να προτείνει στη Γενική Συνέλευση, την εξ' ολοκλήρου αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου από το ΤΧΣ. Αυτό θα βοηθούσε στην εξισορρόπηση της κατάστασης το δύσκολο εκείνο διάστημα που η οικονομία αντιμετώπιζε μεγάλα προβλήματα και επιπλέον, η Τράπεζα

θα μπορούσε να προχωρήσει ανεμπόδιστα στην ανακεφαλαιοποίησή της. Ακόμη, αποφασίστηκε η σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης με θέμα την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου για την άντληση κεφαλαίων που άγγιζαν το ποσό των 5.839 εκατ. ευρώ με την έκδοση Νέων μετοχών και την πλήρη κάλυψή τους από το ΤΧΣ.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, αφού αξιολόγησε την περίπτωση της Eurobank Ergasias, τη έκρινε βιώσιμη και ήδη, το 2012, την ενημέρωσε για την αύξηση των βασικών κεφαλαίων της (CoreTier 1) κατά 5.839 εκατ. ευρώ έως τον Απρίλιο του ίδιου έτους. Έτσι, ο δείκτης των Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων διαμορφώθηκε στο 7,3 το 2012 και 7,8 το 2013.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι έως και το 2012, η Τράπεζα ήταν μέλος το EFG, ο οποίος κατείχε το 44,70% των κοινών της μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου. Αυτό γινόταν μέσω του 100% των θυγατρικών εταιριών της μητρικής εταιρίας το συγκεκριμένου ομίλου, της «Private Financial Holdings Limited». Το 43,55% των κοινών μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου του ομίλου, μεταβιβάστηκε σε δέκα νομικά πρόσωπα που ο καθένας είχε το 4,4% και ο όμιλος διατήρησε το 1,15%. Για τους παραπάνω λόγους, η επωνυμία «EFG» άλλαξε. Σύμφωνα με στοιχεία, η Εθνική Τράπεζα ήταν ο βασικός μέτοχος και κατείχε το 84,35%. Ύστερα, από την ανακεφαλαιοποίηση της Eurobank Ergasias, το ΤΧΣ κατέστη ο βασικός μέτοχος με το ποσοστό του 98,56%.

Η Έκτακτη Γενική Συνέλευση αποφάσισε τον Απρίλιο του 2013 την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, ύψους 1.136.795.207,40€ με εισφορά σε είδος. Οι νέες, κοινές, ονομαστικές, μετά ψήφου μετοχές που εκδόθηκαν ήταν 3.789.317.358, η ονομαστική αξίας της καθεμιάς απ' αυτές ήταν 0,3€ και η τιμή διάθεσης περίπου 1,54€ για κάθε Νέα μετοχή. Ωστόσο, η τιμή διάθεσης κυμαινόταν σ' αυτό το ποσό με ελάχιστες αποκλίσεις. Τελικά, επιτεύχθηκε η συγκέντρωση 5.839.000.000€, ενώ η διαφορά που παρατηρήθηκε μεταξύ της ονομαστικής αξίας και της τιμής διάθεσης ήταν 4.702.204.792,60€. Παράλληλα, αποφασίστηκε από τη Γενική Συνέλευση, η μείωση των μετοχών από 552.948.427 σε 55.294.843, συνενώνοντας σε αναλογία δέκα παλιών μετοχών με μία Νέα (reverse split) και μειώνοντας την ονομαστική αξία της τελευταία από 22,20€ περίπου με ελάχιστες αποκλίσεις, σε 0,3€, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ειδικό αποθεματικό.

Οι μετοχές της Τράπεζας μπορούσαν να τεθούν σε διαδικασία διαπραγμάτευσης, ήταν πλήρως αποπληρωμένες και μεταβιβάσιμες. Αναφορικά με τις μετοχές, την κυριότητα των οποίων είχε το ΤΧΣ, αυτό μπορούσε να καθορίσει τον τρόπο και τη διαδικασία που θα ακολουθούσε για τη διάθεσή τους εντός διετίας από τη συμμετοχή του στην αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της Τράπεζας.

Ύστερα από την αύξηση, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ήταν 2.103.508.660,30€ και το πλήθος των μετοχών της υπολογιζόταν σε 3.844.612.201, η ονομαστική αξία της καθεμίας από αυτές ήταν 0,3€. Ωστόσο, οι προνομιούχες μετοχές, οι οποίες ήταν 345.500.000 είχαν ονομαστική αξία 2,75€ η καθεμιά. Τα συνολικά έσοδα της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου έφτασαν τα 5.838,8 εκατ. ευρώ και τα έξοδα έκδοσης τα 220,9 εκατ. ευρώ, χωρίς να υπάρχουν έξοδα έκδοσης, τα οποία επιβάρυναν τον επενδυτή (Σκουτέλη, 2015).

Η δεύτερη ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας πραγματοποιήθηκε το 2014. Η αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου μέσω δημόσιας προσφοράς νέων, κοινών μετοχών στην Ελλάδα και ιδιωτικών επενδυτών εκτός Ελλάδας έγινε με επιτυχία. Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε η Τράπεζα, η τιμή διάθεσης των μετοχών ήταν στα 0,31€. Πολύ σημαντικό να αναφερθεί είναι ότι τόσο η δημόσια όσο και η διεθνής προσφορά υπερκαλύφθηκαν. Στην τελευταία, συμμετείχαν πάνω από 250 θεσμικοί επενδυτές, δείχνοντας μεγάλο ενδιαφέρον για την Τράπεζα.

Το ΤΧΣ ανακοίνωσε την επιτυχή ολοκλήρωση της προσφοράς της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας. Σύμφωνα με ανακοίνωση της Τράπεζας, όχι μόνο υπήρξε υπερκάλυψη της δημόσιας και της διεθνούς προσφοράς κα μεγάλο ενδιαφέρον θεσμικών επενδυτών που συμμετείχαν στη διαδικασία, όπως προαναφέρθηκε αλλά και κατόπιν, της διαβούλευσης με τους γενικούς επενδυτές της διεθνούς προσφοράς και τον κύριο ανάδοχο της δημόσιας προσφοράς, ορίστηκε η τιμή διάθεσης της εκάστοτε μετοχής στα 0,31€ περίπου από το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας. Έτσι, το μετοχικό της κεφάλαιο αυξήθηκε κατά 2.771.612.903,10€ και συνολικά εκδόθηκαν 9.238.709.677 νέες, κοινές, ονομαστικές μετοχές, η ονομαστική αξία της εκάστοτε απ' αυτές ήταν τα 0,3€ (Βλάχος, 2014).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τον Απρίλιο του 2013, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αποφάσισε να επαναγοράσει χρεωστικούς τίτλους, η ονομαστική αξία

των οποίων έφτανε τα 580 εκατ. ευρώ σε εθελοντική βάση. Αυτό πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονα με την εξαγορά των τίτλων από την ίδια την Τράπεζα στην ονομαστική αξία που κατείχαν και υποχρεώνοντας τους πρώην κατόχους αυτών των τίτλων να συμμετάσχουν στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με ποσό εξαγοράς των τίτλων ίσο με αυτό της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου (Σκουτέλη, 2015).

Η τρίτη ανακεφαλαιοποίηση της Eurobank πραγματοποιήθηκε το 2015. Οι προσφορές που συγκεντρώθηκαν για την Τράπεζα, έφταναν τα 2,5 δις ευρώ έναντι των 2 δις ευρώ που ήταν η αύξηση. Παρά τις δυσμενείς συνθήκες που επικρατούσαν στον οικονομικό τομέα εκείνο το διάστημα, η συμμετοχή των επενδυτών ήταν αρκετά μεγάλη, ικανοποιώντας τις βλέψεις των στελεχών του ομίλου.

Η τιμή διάθεσης της εκάστοτε μετοχής ήταν 0,01€, ποσό κατά 52% μικρότερο του προηγούμενου έτους που έφτανε τα 0,31€. Οι νέοι μέτοχοι είχαν πλέον τον έλεγχο της τράπεζας, αφού κατείχαν και έλεγχαν το 93% των μετοχών, σε αντίθεση με τους παλιότερους μετόχους που έλεγχαν μόνο το 7%.

Το ΤΧΣ, πριν την αύξηση, είχε ποσοστό συμμετοχής στην Τράπεζα 35%, ενώ μετά απ' αυτή, υπολογιζόταν ότι το ποσοστό συμμετοχής του θα άγγιζε μόλις το 2,3% με την έκδοση νέων μετοχών. Ο όρος που είχαν θέσει οι επενδυτές ήταν η εκταμίευση της υποδότησης των 2 δις ευρώ και των 10 δις ευρώ, τα οποία προβλέπονταν για την ανακεφαλαιοποίηση (Παπαδόγιαννης, 2015). Η Τράπεζα, πριν την αύξηση, προχώρησε σε μείωση του αριθμού μετοχών (reverse split), αντικαθιστώντας 100 παλιές με 1 Νέα μετοχή (www.newsit.gr/oikonomia). Έτσι, ο αριθμός μετοχών αναμενόταν να διαμορφωθεί εκ νέου, από 14,7 δις που ήταν έως τότε στα 147 εκατ. ευρώ και έπειτα, να εκδίδονταν 2,038 δις μετοχές ακόμη, οι οποίες θα ήταν Νέες. Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο νέος αριθμός μετοχών που επιδίωκε να έχει η Τράπεζα, θα έφτανε τις 2.185.998.765 μετοχές και η νέα προσαρμοσμένη τιμή της εκάστοτε απ' αυτές θα ήταν 1€ (Παπαδόγιαννης, 2015).

Η Τράπεζα κατάφερε να καλύψει επιτυχώς το σύνολο των κεφαλαιακών της αναγκών που έφταναν τα 2,034 δις ευρώ με ιδιωτικά κεφάλαια, από τα οποία τα 1,4 δις ευρώ αντλήθηκαν από το βιβλίο προσφορών (Παπαγεωργίου, 2015). Βάσει των αποτελεσμάτων των βιβλίων προσφορών, έπειτα από διαβούλευση με τους Γενικούς Συντονιστές της προσφοράς προς Θεσμικούς Επενδυτές και σε συμφωνία με το ΤΧΣ, η

τιμή διάθεσης της εκάστοτε μετοχής καθορίστηκε στα 0,01€, όπως προαναφέρθηκε ή 1€ μέσω του reverse split. Το ποσό που αντλήθηκε, έφτασε τα 2.038.920.000€ (www.newsit.gr/oikonomia). Έτσι, η Eurobank είναι η δεύτερη Τράπεζα μετά την Alpha Bank που κάλυψε τις κεφαλαιακές της ανάγκες χωρίς να χρειάζεται στήριξη από το ΤΧΣ (Κοντογιάννης, 2015).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας υπολογιζόταν να αυξηθεί κατά 611.676.000€ και να εκδοθούν 2.038.920.000 Νέες μετοχές, ονομαστικής αξίας 0,3€ η καθεμιά απ' αυτές. Η ανερχόμενη συνολικά διαφορά που έφτανε τα 1.427.244.000€ από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο θα πιστωνόταν σχετικώς στον οικείο λογαριασμό των ιδίων κεφαλαίων της Eurobank (www.newsit.gr/oikonomia).

Results of the comprehensive assessment by bank (in %, € million)							
Bank	AQR impact			Baseline scenario		Adverse scenario	
	Pre-AQR CET1% Jun-15	Post AQR CET1% Jun-15	Shortfall vs. 9.5% post-AQR	CET1% post-baseline	Shortfall vs. 9.5% post-ST	CET1% post-adverse	Shortfall vs. 8% post-ST
	<i>In %</i>	<i>In %</i>	<i>In € mil.</i>	<i>In %</i>	<i>In € mil.</i>	<i>In %</i>	<i>In € mil.</i>
Alpha Bank	12.7%	9.6%	0	9.0%	263	2.1%	2,743
Eurobank	13.7%	8.6%	339	8.6%	339	1.3%	2,122
NBG	11.6%	8.1%	831	6.8%	1,576	-0.2%	4,602
Piraeus Bank	10.8%	5.5%	2,188	5.2%	2,213	-2.4%	4,933
Total	12.1%	7.9%	3,358	7.6%	4,391	0.1%	14,401

Εικόνα 2. Αποτελέσματα Τραπεζών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το 2007 ξεκίνησε η χρηματοπιστωτική κρίση στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες (Δοξαράς, 2014) και με το πέρασμα του χρόνου και ιδίως, το 2010 και μετά, γινόταν πιο έντονη και ουσιαστική, αφού το πρόβλημα διογκωνόταν και δεν υπήρχαν ουσιώδεις λύσεις και δεν πάρθηκαν κομβικές αποφάσεις, προκειμένου να επιλύονται σταδιακά τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα, αντιθέτως, αυτά πολλαπλασιάζονταν και το ενδεχόμενο να ξεπεραστούν, απομακρυνόταν (Economidou et al, 2014).

Οι επιπτώσεις και οι συνέπειες αυτής της σοβαρότατης χρηματοπιστωτικής κρίσης έκαναν σταδιακά την εμφάνισή τους σε διάφορους τομείς. Είναι αυτονόητο ότι το τραπεζικό σύστημα που συνδέεται άμεσα με τον οικονομικό τομέα της εκάστοτε χώρας, επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό και η κρίση δεν το άφησε ανέπαφο, αντίθετα ήταν αυτό που δέχτηκε το μεγαλύτερο «χτύπημα» (Καρατζόγλου, 2016).

Οι Τράπεζες όφειλαν να λάβουν κάποια μέτρα, προκειμένου να ανταπεξέλθουν σ' αυτή τη δύσκολη κατάσταση. Από τη στιγμή που η Τράπεζα έχει διαμεσολαβητικό ρόλο και μεγάλη σημασία για την κατανομή των πόρων μιας οικονομίας και την ολοκλήρωση της παραγωγής, διανομής αλλά και κατανάλωσης, είναι φανερό ότι δεν γινόταν να μη λάβουν αυτά τα μέτρα που σχετίζονταν με την «επιβίωσή» τους, από την οποία εξαρτάται όλη η οικονομία της χώρας (Καρναμπίτη, 2010).

Στοχεύοντας στην «επιβίωση» των Τραπεζών αποφασίστηκε να προχωρήσουν σε ανακεφαλαιοποιήσεις, αφού πρώτα διαχωρίστηκαν οι ήδη υπάρχουσες Τράπεζες σε συστημικές και μη συστημικές ανάλογα με τη βιωσιμότητά τους (Σκουτέλη, 2015). Η καθεμία απ' αυτές προχώρησε στις απαραίτητες ενέργειες για τις οποίες έγινε λόγος παραπάνω. Καταλυτικό ρόλο σ' αυτή τη διαδικασία των ανακεφαλαιοποιήσεων είχε η Τράπεζα της Ελλάδος και το Χρηματοπιστωτικό Ταμείο Σταθερότητας (ΤΧΣ) από το οποίο είχαν τη δυνατότητα να αντλήσουν κεφάλαια (Φιλίππου, 2012). Κάποιες Τράπεζες προχώρησαν σε συγχωνεύσεις και εξαγορές άλλων, ώστε να ενδυναμωθούν και να συνεχίσουν να είναι ανταγωνιστικές (Μπιτζένης & Μακέδος, 2014).

Οι τέσσερις συστημικές Τράπεζες που προχώρησαν σε τρεις βασικές ανακεφαλαιοποιήσεις ήταν η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η Τράπεζα Πειραιώς, η Alpha Bank και η Eurobank. Η πρώτη ανακεφαλαιοποίηση έγινε το 2013, η δεύτερη το

2014 και η τρίτη το 2015. Οι Τράπεζες μέσω αυτών πέτυχαν την κεφαλαιακή τους ενίσχυση, μετρώντας τις ανάγκες τους και προχωρώντας στη διαδικασία, πληρώνοντας τα ελάχιστα απαιτούμενα επίπεδα Κύριων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων και επίσης, υπολογίζοντας τους πόρους χρηματοδότησης, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες της ανακεφαλαιοποίησης και το κόστος αναδιάταξης του τραπεζικού συστήματος της χώρας.

Οι Τράπεζες επιτυγχάνουν να διατηρήσουν τη βιωσιμότητά τους, με την υποστήριξη των επενδυτών, οι οποίοι δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και έτσι, τις ενισχύουν, αυξάνοντας τη ρευστότητα και καλύπτοντας τις βραχυπρόθεσμες ανάγκες τους. Αυτό συνδέεται άμεσα και με την τόνωση της οικονομίας της χώρας, αφού μέσω των Τραπεζών, αυτή ενισχύεται. Η βελτίωση πολλών τομέων, τόσο του επιχειρηματικού όσο και του ιδιωτικού, μπορεί να επιτευχθεί με την ανάκαμψη λόγω της καλύτερης κεφαλαιακής θέσης των Τραπεζών (Σκουτέλη, 2015).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση.

Δοξαράς, Δ. (2014). *Ο.Ν.Ε.-Ελλάδα-Πορτογαλία και οικονομική κρίση*. Πανεπιστήμιο Πατρών.

Ευθυμίου, Κ., Αργαλιά, Ε., Κασκαμπά, Ε. & Μακρή, Α. (2013). *Οικονομική κρίση και ψυχική υγεία. Τι γνωρίζουμε για την σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα;* Εγκέφαλος, 50, 22-30.

Καρατζόγλου, Μ. (2016). *Τραπεζικό σύστημα και οικονομική κρίση. Αιτίες-Επιπτώσεις*. Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά.

Καρναμπίτη, Ε. (2010). *Απόδοση ελληνικών τραπεζών- Εφαρμογή δυναμικών υποδειγμάτων/ υποδείγματα ARIMA*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Λάτσιου, Δ. (2014). *Το νέο θεσμικό πλαίσιο των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα «Η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών» σύμφωνα με τον Ν. 3864/2010, όπως ισχύει*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Μορφονιός, Γ. (2013). *Η χρηματοπιστωτική κρίση στην Ελλάδα και η επίδρασή της στον τραπεζικό κλάδο*. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά.

Περιστερής, Κ. (2013). *Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα: Οι βασικές εξελίξεις από το 2007 έως το έτος 2012*. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου.

Σκουτέλη, Α. (2015). *Ανακεφαλαιοποίηση Εμπορικών Τραπεζών: η περίπτωση των Ελληνικών Συστημικών Τραπεζών κατά τη χρονική περίοδο 2010-2014*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Χουλιάρης, Α. (2012). *Η Τρέχουσα Χρηματοοικονομική Κρίση (2007-σήμερα): Αίτια, συνέπειες και πολιτικές αντιμετώπισης για τα κράτη, τις αγορές, τους οργανισμούς και τους ιδιώτες*. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Ξενόγλωσση.

De Grauwe, P. (2010). Crisis in the eurozone and how to deal with it. *CEPS Policy Brief*. Thinking ahead for Europe, 204.

Economou, C., Kaitelidou, D., Katsikas, D., Siskou, O. & Zafiropoulou, M. (2014). Impacts of the economic crisis on access to healthcare services in Greece with a focus on the vulnerable groups of the population. *Social Cohesion and Development* 9 (2), 99-115.

Kentikelenis, A., Karanikolos, M., Papanicolas, I., Basu, S., McKee, M. & Stuckler, D. (2011). Health effects of financial crisis: omens of a Greek tragedy. *The lancet* 378 (9801), 1457-1458.

Laeven, L. & Valencia, F. (2010). *Resolution of Banking Crises: The Good, the Bad, and the Ugly*. International Monetary Fund.

Orphanides, A. (2011). Towards a new architecture for financial stability in Europe. In Beblavý, M., Cobham, D. & Ódor, L. (Ed.), *The Euro Area and the Financial Crisis* (8-18). United Kingdom: Cambridge University Press.

Provopoulos, G. (2013). The Greek economy and banking system: recent developments and the way forward. *Special Conference Paper. The crisis in the euro area*, May 23-24 (14). Bank of Greece. Eurosystem.

Zavras, D., Tsiantou, V., Pavi, E., Mylona, K. & Kyriopoulos, J. (2013). Impact of economic crisis and other demographic and socio-economic factors on self-rated health in Greece. *European Journal of Public Health* 23 (2), 206–210.

Zettelmeyer, J., Trebesch, C. & Gulati, M. (2013). The Greek debt restructuring: an autopsy. *Economic Policy* 28 (75), 513–563.

ΠΗΓΕΣ

Αγουρίδης, Γ. (2017). *Η αλήθεια για τις ανακεφαλαιοποιήσεις των τραπεζών*. Ανακτήθηκε στις 29/09/2017 από: <https://left.gr/news/i-alitheia-gia-tis-anakefalaiopoiiseis-ton-trapezon>

Βλάχος, Α. (2014). *Ολοκληρώθηκε η AMK της Eurobank*. Ανακτήθηκε στις 15/10/2017 από: <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/801349/eurobank-oloklirothike-i-auksisi-metoxikou-kefalaiou>

Κοντογιάννης, Δ. (2015). *Ανακεφαλαιοποίηση της Eurobank με λεφτά ιδιωτών*. Ανακτήθηκε στις 12/10/2017 από: <http://www.ert.gr/featured/anakefaleopiisi-tis-eurobank-me-lefta-idioton/>

Μπαλτάς, Κ. (2015). *Τράπεζα Πειραιώς: Άνοδος 17% στα προ προβλέψεων κέρδη εννιαμήνου*. Ανακτήθηκε στις 02/10/2017 από: <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1024134/trapeza-peiraios-anodos-17-sta-pro-problepseon-kerdi-enniaminou>

Μπιτζένης, Α. & Μακέδος, Ι. (2014). *Η ανακεφαλαιοποίηση των συστημικών τραπεζών και η ελπίδα για τουλάχιστον 18 δις ευρώ από μείωση του δημόσιου χρέους μέσα από την πώληση των warrants*. Αναλυτικοί πίνακες. Ανακτήθηκε στις 14/09/2017 από: <http://www.euro2day.gr/specials/opinions/article/1171327/dhmosio-hreos-maxilari-18-dis-evro-apo-tis.html>

Παναγόπουλος, Γ. (2015). *Alpha Bank: Ολοκληρώθηκε η AMK ύψους 2,563 δις ευρώ*. Ανακτήθηκε στις 02/10/2017 από: <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1035126/alpha-bank-oloklirothike-i-amk-upsous-2563-dis-euro>

Παπαγεωργίου, Γ. (2015). *Η αλήθεια για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών με αριθμούς*. Ανακτήθηκε στις 18/09/2017 από: <http://www.ert.gr/featured/i-alithia-gia-tin-anakefaleopiisi-ton-trapezon-me-arithmous/>

Παπαδόγιαννης, Γ. (2015). *Ολοκληρώθηκαν οι αυξήσεις κεφαλαίου των τεσσάρων τραπεζών*. Ανακτήθηκε στις 17/09/2017 από: <http://www.kathimerini.gr/839419/article/oikonomia/epixeirhseis/oloklhrw8hkan-oi-ay3hseis-kefalaiou-twn-tessarwn-trapezwn>

Παπαδόγιαννης, Γ. (2015). *Κάλυψε τον στόχο των 2 δις. η Eurobank*. Ανακτήθηκε στις 13/10/2017 από:

<http://www.kathimerini.gr/839104/article/oikonomia/epixeirhseis/kalyye-ton-stoxo-twn-2-dis-h-eurobank>

Πολίτης, Χ. (2015). *Ανακεφαλαιοποίηση*. Ανακτήθηκε στις 20/07/2017 από: <https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/anakefalaiopoihsh>

Φιλιπποπούλου, Χ. (2012). *Φάκελος: Ανακεφαλαιοποίηση Τραπεζών. Τι σημαίνει για τους μετόχους, τη ρευστότητα και την τραπεζική ευρωπαϊκή ένωση*. Ανακτήθηκε στις 10/09/2017 από: <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=4728588>

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Ανακεφαλαιοποίηση Τραπεζών: Ένα από τα μεγαλύτερα οικονομικά σκάνδαλα. (2015). Ανακτήθηκε στις 18/09/2017 από: <https://athens.indymedia.org/post/1552193/>

Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου Εθνικής Τράπεζας. Ανακτήθηκε στις 20/09/2017 από: <https://www.nbg.gr/greek/Documents/AMK.pdf>

Εθνική Τράπεζα: Αποτελεσματική ανακεφαλαιοποίηση- Έκλεισε βιβλίο- Στα 0,02 ευρώ η τιμή των νέων μετοχών. (2015). Ανακτήθηκε στις 22/09/2017 από: <http://www.bankwars.gr/%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%B6%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%B5/>

Εθνική Τράπεζα: Στα 0,30 ευρώ η τιμή διάθεσης των νέων μετοχών. (2015). Ανακτήθηκε στις 28/09/2017 από: <http://www.protothema.gr/economy/article/528913/ethniki-trapeza-sta-030-euro-i-timi-diathesis-ton-neon-metohon/>

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Ανακτήθηκε στις 22/09/2017 από: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%A4%CF%81%CE%AC%CF%80%CE%B5%CE%B6%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%BF%CF%82

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Ιστορικά στοιχεία. Ανακτήθηκε στις 22/09/2017 από:
<https://www.nbg.gr/el/the-group/the-bank/history>

Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα. Ανακτήθηκε στις 15/09/2017 από:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%A7%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%A4%CF%81%CE%AC%CF%80%CE%B5%CE%B6%CE%B1

Ελληνική κρίση χρέους 2009 –σήμερα. Ανακτήθηκε στις 06/07/2017 από:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82_2009-%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1

Κίνδυνος. Ανακτήθηκε στις 13/09/2017 από:
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%AF%CE%BD%CE%B4%CF%85%CE%BD%CE%BF%CF%82>

Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Ανακτήθηκε στις 15/09/2017 από:
http://www.hfsf.gr/el/about_whatwedo.htm

Τράπεζα. Ανακτήθηκε στις 21/09/2017 από:
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CF%81%CE%AC%CF%80%CE%B5%CE%B6%CE%B1>

Τράπεζα της Ελλάδος. Έκθεση για την ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού συστήματος. (2012). Ανακτήθηκε στις 05/09/2017 από:

http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7_%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CF%86%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7.pdf

ΤΧΣ: «Επιτυχής ο β' γύρος ανακεφαλαιοποίησης των συστημικών τραπεζών». (2015). Ανακτήθηκε στις 21/09/2017 από:
<http://www.crashonline.gr/%CF%84%CF%87%CF%83-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%85%CF%87%CE%AE%CF%82-%CE%BF->

%CE%B2-%CE%B3%CF%8D%CF%81%CE%BF%CF%82-
%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CF%86%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%B9
%CE%BF%CF%80%CE%BF/

Eurobank: Ανακεφαλαιοποίηση χωρίς χρήματα του Δημοσίου. (2015). Ανακτήθηκε στις 13/10/2017 από: <http://www.newsit.gr/oikonomia/eurobank-anakefalaiopoiisi-xoris-xrimata-toy-dimosioy/1360971/>

Eurobank: Κρίσιμη η σημασία της ανακεφαλαιοποίησης για τις οικονομικές προοπτικές. (2015). Ανακτήθηκε στις 13/10/2017 από: <http://newpost.gr/oikonomia/495992/eurobank-krisimh-h-shmasia-ths-anakefalaiopoihshs-gia-tis-oikonomikes-prooptikes>

EIKONES

Ανακτήθηκαν 30/11/2017 από:

https://www.google.gr/search?q=%CE%B1%CE%B5%CF%80+%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%B7+%CE%BA%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7&rlz=1C1GCEA_enGR745GR745&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwju8K2Om4rYAhWQzRoKHSv1DFoQ_AUICygC&biw=1707&bih=827#imgrc=tvsuOoU7_vTiDM

https://www.google.gr/search?rlz=1C1GCEA_enGR745GR745&biw=1707&bih=827&tbm=isch&sa=1&ei=RM8yWrOWJYbp6ASn36zADQ&q=%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CF%86%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82+%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%89%CE%BD+%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%B6%CF%89%CE%BD&oq=%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CF%86%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82+%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%89%CE%BD+%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%B6%CF%89%CE%BD&gs_l=psy-ab.3...57935.68332.0.68588.39.37.0.0.0.0.432.5340.0j6j11j3j2.22.0...0...1c.1.64.psy-ab..17.5.1362...0j0i24k1.0.D0cwTCM3llw#imgrc=IDE_s54mbgNapM: